

ประชุมเชิงขวัญ

มหาอำมาตย์โท พระยาราชนกุลวิบูลย์ภักดี พริยพาหะ

พิมพ์ในงานทำบุญวันเกิดครบรอบ ๘๑ ปี

ของท่านน้อย เปาโรหิตย์ มารดา

ณวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒

390.09593

๑/245

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

ประชุมเชิงวิชาการ

มาอำนวยการโท พระยาราชนกุลวิบูลย์ภักดี พริยพาหะ

พิมพ์ในงานทำบุญวันเกิดครบรอบ ๘๑ ปี

ของท่านน้อย เปาโรหิตย์ มารดา

ณวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก

จันทบุรี

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

เลขห้อง ๑๑.

เลขหมู่ 390.09593
๔1 245

เลขทะเบียน ๒๖.๓๑๒.๑๒๕๗๑

คำนำ

พระยาราชนากฎแจ้งต่อข้าพเจ้าว่าอยากจะได้หนังสือ “ประชุมเชิษุขวัณ” ไปพิมพ์เป็นของชำร่วยในงานทำบุญวันเกิดครบรอบ ๘๑ ปี ของท่านน้อย เปาโรหิตย์ ผู้มารดา ข้าพเจ้าหยิบหนังสือ^{๕๕}นั้นขึ้นดูเห็นเป็นหนังสือซึ่งพิมพ์ครั้งหนึ่งเมื่อ ๑๑ ปีมาแล้ว ในเวลานี้หายาก แม้ในหอพระสมุดสำหรับพระนครก็มีเหลือเพียง ๒ ฉบับเท่านั้น จึงเป็นหนังสือซึ่งควรจะได้ที่จะได้ออกพิมพ์ในครั้ง^{๕๕}นี้ นอกจากเป็นหนังสือที่น่าอ่าน ยังเหมาะกับการมงคล คือการทำบุญวันเกิดด้วย.

ในการพิมพ์หนังสือ “ประชุมเชิษุขวัณ” ครั้งที่ ๑ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพได้ทรงพระนิพนธ์คำนำ^{๕๕}ซึ่งแจ้งประเพณีการทำวัณในเมืองเราเป็นอย่างดีแจ่มแจ้ง ดังที่ได้คัดมาลงไว้ต่อคำนำใหม่นี้ แต่ควรจะ^{๕๕}แจ้งเพิ่มเติมอีกข้อหนึ่งว่า ทำวัณโกณจุงานหลวง แด่ทำวัณนาคนงานหลวงนั้น ที่เรียกว่างานหลวงยังไม่หลวงแท้ เป็นงานหลวงที่โปรดเกล้าฯ ให้ทำอย่างงานชะเลิศศักดิ์ เช่นที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ โณนจุกรมหาดเล็กที่ตำหนักพญาไทใน พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นต้น หาใช่งานในราชการไม่. ส่วนงานในราชการแท้ ๆ คือพระราชพิธีได้กั้นต์เจ้านาย หรือเจ้านายทรงพระผนวช หรือนาคหลวงอุปสมบทในวัดพระศรีรัตนศาสดารามดังที่มีทุก ๆ ปีก็ดี ไม่มีทำวัณอย่างกลอนในสมุด^{๕๕}นี้.

กลอนทำขวัญในส่มุคนี้เป็นกลอนชนิดที่เรียกว่าร้ายยาว แต่งง่าย
ที่สุดในพวกกลอน แต่เพราะเหตุที่แต่งง่าย ที่แต่งดีจึงมีน้อย ขรรมดา
กลอนที่แต่งง่าย เมื่อใครแต่งได้ก็แต่งฟุ้ง ๆ ไป ไม่ระมัดระวังพิถีพิถัน
เหมือนกลอนชนิดที่แต่งยาก แม้คนเฒ่าปากดี เมื่อแต่งร้ายยาว ก็ไม่สู้จะ
เอาใจใส่ขัดเกดมากนัก เหตุฉะนั้นร้ายยาวที่แต่งดีจริง ๆ จึงมีน้อย. ร้าย
ยาวในส่มุคนี้อยู่ในจำพวกแต่งดี เพียงแต่อ่านยังพอฟัง ถ้าว่าเป็นทำนอง
คงจะไพเราะมาก.

ข้าพเจ้าอ่านหนังสือนี้เป็นครั้งแรก ดังเกิดอภัยคำก่อนข้างตะเคียน
ได้พบคำที่สะดุดใจหลายคำ บางคำก็เป็นคำที่เราใช้กันอยู่เสมอ ๆ แต่เพราะ
เหตุที่ใช้กันจนชินปากชินหู จึงไม่ใคร่นึกว่าแปลว่าอะไร แต่เหตุไร
จึงใช้เช่นนั้น. คำเช่นว่านขอยกตัวอย่างในหน้า ๗ คือ “อวชาตบุตรนั้น
คำช้ากว่าบิดุเรศ” คำว่า “ช้า” ในที่นั้นแปลว่าอะไร. ปัญหา
ถ้าพูดเกิน ๆ ไม่ตรงให้ดี ก็คงจะว่า ช้า เป็นสร้อยคำ ไม่มีความว่า
อะไรเลย. ถ้านักตอบเช่นนั้นเห็นจะต้องตัดสินว่านักผิด เพราะการพูด
มีสร้อยคำนั้น ไม่ใช่ใช้เหลว ๆ คงจะมีเหตุหรือมีหลักเสมอ แต่เหตุ
หรือหลักนั้นมี ๒ อย่าง คือสร้อยคำซึ่งเป็นคำที่บังคับอย่างหนึ่ง เป็น
คำที่ต้องอย่างหนึ่ง สร้อยคำชนิดที่บังคับที่เราใช้อยู่เสมอ ๆ คือ “เย้าเรื่อน”
“ทั้งดั้น” “เกยจคร้าน” เป็นต้น. สร้อยคำชนิดที่เป็นคำที่ต้องนั้นคือคำ
ที่มีคำนำตัวอักษรหรือคำนำตัวเดียว ดังที่ใช้ว่า “ไม่เป็นแก้วเป็นการ (คำนำ
ตัวอักษร) แดยากเย็นเชิญใจ คำนำตัวเดียว) เป็นต้น

คำว่า “คำซ้ำ” นั้น ซ้ำ ไม่ใช่สร้อยคำชนิดที่เป็นคำคล้อง เพราะฉะนั้นต้องเป็นสร้อยคำชนิดทับศัพท์ ถ้าเช่นนั้นคำว่า “ซ้ำ” ในคำที่ใช้กันว่า คำซ้ำ ซ้ำซ้ำ หยาบซ้ำ แปลว่าอะไร แปลว่า นาน ไม่ได้ ต้องมีความว่า ไม่สูง ไม่ละเอียด ไม่ดี จึงจะเข้ารูปกับคำที่ผสมกันนั้นได้. ที่เรียกว่า “ซ้ำ” จะคำเดียวกับที่ไทยอาโหม ไทยเงี้ยว ไทยชาวมณฑลพายัพ ใช้ว่า “จา” แปลว่า หยาบ ว่า ซ้ำ ดอกกระมัง.

แต่คำสำคัญที่สุดในสมุดเล่มนี้ก็คือคำว่า “ทำขวัญ” เหตุใดจึงใช้กริยาศัพท์ว่า “ทำ” และ “ขวัญ” แปลว่าอะไร

ในพระนิพนธ์คำนำของกรมพระดำรงราชานุภาพ ได้ทรงอธิบายสิ่งที่เรียกว่า ขวัญ ตามความเข้าใจกันในเมืองไทยสยาม จะชี้แจงอะไรให้แจ่มแจ้งพิสดารไปกว่าที่ทรงพระนิพนธ์ไว้ ก็ไม่มีอะไรจะชี้แจงได้. แต่ถ้าออกนอกวงความเข้าใจของเราไปอาศัยความคึกษาสอบสวนของฝรั่ง ก็ได้ความแปลกออกไปอีกอย่างหนึ่งซึ่งน่าจะน่ามากถ้าว.

ในเวदान์ข้าพเจ้ากำลังเตรียมปาฐกถาว่าด้วยภาษา มักถ้าวถึงภาษาไทยมาก จึงได้ย้อนไปอ่านหนังสือว่าด้วยไทยอาโหม ซึ่งเคยตั้งวงศ์กษัตริย์ครอบครองประเทศแอสแซม (ในอินเดีย) อยู่หลายร้อยปี ไทยอาโหมเป็นพวกไทยใหญ่ เคยอยู่ในพม่าตอนเหนือ แต่ในตะวันตกแห่งยูนนาน ได้ยกกันข้ามเขาปาดไก่อเข้าไปยังลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรคราว ๆ เดียวกับเมื่อไทยสยามตั้งราชอาณาจักรสุโขทัย และยังมีเหตุค้ำอยู่ในแอสแซมจนทุกวันนี้. ไทยอาโหมหยุดเจริญมานานแล้ว เพราะฉะนั้นชนบทรรมนิยม

แต่แม้แต่ภาษาก็ยังอยู่อย่างเก่า
เจริญอย่างไทยสยามไม่

หาเปลี่ยนแปลงไปตามคั่นแห่งความ

ในพวกพิธีต่าง ๆ ของไทยอาโหม มีพิธีสำคัญอย่างหนึ่งเรียกว่า
“ริกชวัญ” (เรียกชวัญ) เป็นพิธีซึ่งทำในเวลาเจ้าแผ่นดินขึ้นครองราช
สมบัติใหม่ หรือเมื่อมีภัยมากดำกราย หรือเมื่อชนะศึก เป็นต้น วิธทำ
การเรียกชวัญในเวลาเจ้าแผ่นดินขึ้นครองราชสมบัติใหม่นั้น ใช้ปลุกเกย
เป็นที่ประทับ เจ้าแผ่นดินองค์ใหม่แต่งเครื่องทรงถนิมพิมพาภรณ์เต็มที
เสด็จขึ้นเกยแล้วพวกนักบวชเอาน้ำมันตรวดรงบนพระเศียรอย่างมูรธาภิเศก
น้ำตกจากพระองค์ ให้ตกลงช่องเจาะไว้ที่พนักเกย ตกต้องชนโหรซึ่งนั่งคอย
รองอยู่โคนั้น ครั้นเสร็จจรดรงมูรธาภิเศกแล้ว เจ้าแผ่นดินทรงผลัดเสื้อ
ผ้าประทานชนโหรทั้งหมด รวมทั้งถนิมพิมพาภรณ์ที่ทรงในเวลาตั้งรงนั้นด้วย.
พิธีเรียกชวัญนี้ไม่ใช่เป็นพิธีซึ่งทำแต่เฉพาะเจ้าแผ่นดิน เป็นพิธีทำกันทั่วไป
ถ้าราษฎรทำก็ทำมากแะน้อยตามฐานะของตน.

สมัยหนึ่งเจ้าแผ่นดินอาโหมทรงถือสาส์นาหินทุ (สมัยนั้นไทยอาโหม
กำลังจะโหม) ครั้นสิ้นพระชนม์ก็ถวายเพลิงตามลัทธิหินทุ การเผาศพ
เจ้าแผ่นดินครั้งนั้นผิดประเพณีอาโหม ขรรมนิยมศพเจ้าแผ่นดินต้องฝัง
จึงจะถูกต้องตามคติโบราณ เพราะฉะนั้นต่อมาเมื่อเกิดอุกเหินในบ้านเมือง
ก็พากันโทษว่าเป็นเพราะไปเผาศพเจ้าแผ่นดินเข้า การเป็นดังนี้จึงต้องทำ
พิธีแก้ คือขบรูปเจ้าแผ่นดินของคนนั้นขึ้น มีการเรียกชวัญและบวงสรวง
เทวดา แล้วฝังรูปตามประเพณีการฝังศพเจ้าแผ่นดิน (เราอ่านพงศาวดาร
อาโหมตอนนั้น ทำให้สงสัยว่า ถ้ารูปนั้นล้มศพทำไมจึงเรียกชวัญ

หรือจะดมมตว่าเจ้าแผ่นดินมีชีวิตก่อน แดวดมมตว่าถึงมรณแดดมมตว่า
ผู้ศัพกระมัง)

ถึงตอนนั้นควรตั้งปัญหาว่า คำว่า “ขวัญ” นั้น ไทยอาโหมใช้หมายความว่าอะไร การตอบปัญหานี้จำต้องอาศัยฝรั่ง ซึ่งเคยศึกษาเรื่องไทยอาโหม ได้กล่าวว่าฝรั่งแปล “ขวัญ” ว่า life (ชีวิต) เหมือนคำว่า “มิ่ง” อีกคำหนึ่งซึ่งแปลว่าชีวิตเหมือนกัน ในสมัยนั้นเราไทยสยามยังใช้คำว่า “มิ่งขวัญ” อยู่เสมอๆ เป็นการพูดทับศัพท์เหมือนพูดว่า “เยาเรือน” “เกียจคร้าน” “ท่งตัน” ดังยกเป็นตัวอย่างมาแล้ว
ณเดวนั้น

เมื่อได้ยินคำแปลเช่นนั้น ก็หน้าจะคำนึงต่อไปว่า ไทยเราก็เหมือนคน
แดดดัดอื่น ๆ เกิดมาก็มีชีวิต ครั้นสิ้นชีวิตก็ตาย เป็นดังนี้มาแต่ดั้งเดิมในสมัยโบราณจริง ๆ เมื่อไทยยังไม่รู้คำศัพท์ดัดดัดคำเดียว
เราก็มีชีวิตแดดสิ้นชีวิตกันแล้ว แต่เหตุใดภาษาเราจึงไม่มีคำที่แปลว่าชีวิต จนต้องเอาคำแขกมาใช้ ดังซึ่งเดิมเราไม่รู้จัก แยกมาสอนให้เรารู้จัก
เราจะใช้คำแขกเพราะไม่มีคำของเราเองก็ตามที่ แต่ชีวิตนี้เรารู้จักก่อนรู้จักแขก เหตุใดในคำไทยของเราเองจึงไม่มี หรือจะมีแต่หากเราจะลืมเสียแล้ว หรือใช้เลือน ๆ ไปเสีย เหตุดังนี้ ที่ฝรั่งแปลคำอาโหมมิ่ง และ ขวัญ ว่าชีวิตนั้น จะถูกก็ได้ดออกกระมัง.

พินธุวณ

ราชบัณฑิตยสภา

วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒

คำนำของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ
ทรงแต่งใน พ.ศ. ๒๔๖๑

ประเพณีการทำขวัญ เห็นจะมีมาเก่าแก่แต่ดึกดำบรรพ์ เกิดแต่
ความเชื่อว่าบรรดาคนแต่เกิดมา มีธรรมชาติอันหนึ่งเรียกว่า “ขวัญ”
ประจำสำหรับพิทักษ์รักษาตัวทุก ๆ คน ถ้าขวัญของใครอยู่กับตัวผู้นั้นก็มี
ความสุขดำรงอยู่เป็นปกติ ถ้าขวัญของใครหลุดหนีหายไปเสียจากตัว
ผู้นั้นก็มีอันเป็น เช่นเกิดไข้เจ็บเป็นต้น ขวัญทำนองเป็นผีเลี้ยงที่รุ่มราว
คราวเดียวกันกับตัวคนเจ้าของขวัญ เวลาตัวคนยังเป็นทารกขวัญก็มักซ
ด้นเต้นตกใจเหมือนทารก มีเหตุอะไรน่ากลัวสักหน่อย ก็อาจจะทิ้งเจ้าของ
หลุดหนีกระเจิดกระเจิงไปอยู่ตามป่าตามดง จนหายตกใจจึงจะกลับมา
สู่ร่างอย่างเดิม เมื่อตัวคนเติบโตใหญ่ขึ้น ขวัญก็ค่อยรู้จักหนักแน่นมีสติ
อารมณ์ยังขึ้นตามตัวคนโดยลำดับ จนเป็นผู้หลักผู้ใหญ่พอเหยาเจ้าเรือน
ขวัญก็เป็นผู้ใหญ่ไปด้วยกัน

คติของการทำขวัญนั้น พิจารณาหัดตามบทบาทคำเชิญขวัญของ
โบราณ ดูเหมือนเมื่อเหตุการณ์สำคัญอันใดเกิดขึ้นแก่ตัวบุคคลผู้ใด อัน
อาจจะให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ตัวผู้นั้นแล้ว ผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่ญาติ
มิตรกับออกกล่าวให้ขวัญของผู้นั้นรู้เหตุ แล้วปลอบโยนวิงวอนให้ขวัญ
ช่วยอภิบาลบำรุงผู้นั้นให้ ได้บรรลุดังคุณและประโยชน์ตามมุ่งหมาย

ลักษณะการทำขวัญนั้น ผู้หลักผู้ใหญ่จัดอาหารอันประณีต ตกแต่ง
 ได้ในภาชนะที่งดงาม เรียกว่าบายศรี เป็นทำนองของเส้นขวัญ ยกมา
 ตั้งตรงหน้าผู้ที่เป็นเจ้าของขวัญ แล้วพวงพาดมิตร์ที่มาประชุมกัน จึง
 ดมมดให้ผู้ที่สูงอายุคน ๑ เป็นผู้เชิญขวัญตกเตือนวิงวอนด้วยถ้อยคำ
 อันอ่อนหวาน ขอให้ขวัญมาอยู่ประจำทำนุบำรุงผู้นั้น ครั้นเสร็จแล้วก็
 เอาเครื่องกระยาหารซึ่งตกแต่งมาในบายศรีมอบให้ผู้เจ้าของขวัญนั้นบริโภคน
 เสร็จของการทำขวัญคนแทนเอง

แต่การพิธีทำขวัญที่ทำกันในที่ต่าง ๆ เติมนั่นบ้างนี้บ้างตามความ
 นิยมในประเทศนั้น ๆ ทางเมืองลาวทั้งมณฑลภาคพายัพและมณฑลอุดร
 ร้อยเอ็จ อุบล ยังคงทำใกล้เคียงอย่างที่ว่ามาแล้ว มีเพิ่มเติมขึ้นแต่จุดเทียน
 บูชาพระรัตนตรัยก่อนที่จะเชิญขวัญ และเมื่อเชิญขวัญแล้ว ผู้หลักผู้ใหญ่
 ช่วยกันเอาค้ายผูกข้อมือให้ผู้เจ้าของขวัญเป็นสวัสดิมงคลด้วยอีกอย่าง ๑
 วิธีทำขวัญในหัวเมืองข้างใต้ลงมา จนในกรุงเทพฯ นี้ ยังถือเคล็ดตนเอง
 ในเหตุที่ออกไป เป็นคนว่าถั่วทารกไปหกตมดงที่ต้นตำ กลับมาถึงเรือน
 เกิดอาการตัวร้อนรุ่มเป็นไข้ ผู้หลักผู้ใหญ่ก็มักไปตักขวัญ คือเอาขันเข้า
 มีผ้าคลุมถือไปกับทัพพีจนถึงตรงที่หกตม ร้องเรียกขวัญ ซึ่งเข้าใจว่า
 ได้ทิ้งร่างไปเสียแต่ในขณะตกใจเมื่อเด็กหกตมนั้น แล้วเอาทัพพีตักขวัญ
 ได้ลงในขันพาดกลับมาเรือน แล้วจึงมาทำขวัญเด็กที่หกตม ส่วนการพิธี
 ทำขวัญนั้น ทำกันเป็น ๒ อย่าง คือทำในครัวเรือนอย่างเงียบ ๆ อย่าง ๑
 ทำต่อหน้าธารกำนัล มีการประชุมดมดมาคมอย่าง ๑ ถ้าทำในครัวเรือน
 อย่างเงียบก็เพียงเอาเครื่องกระยาหารจัดได้สาม ตกแต่งเรียกว่าบายศรี

ปากขามมาตั้ง ส้มมตให้ผู้สูงอายุเชิญขวัญแล้วผูกข้อมือให้เจ้าของขวัญ
ทำนองเดียวกับที่ทำกันเมืองลาว ถ้าทำขวัญเป็นงานประชุมชนก็จัดการ
เป็นการใหญ่ครึกครื้น ทำเป็นบายศรีไปตอมมีเครื่องประดับประดา (เอา
เครื่องกระยาหารได้โตะถาดภาชนะเล็กต่างหาก) มีแว่นเวียนเทียนตามวิธี
พราหมณ์และมีของสำหรับต้นเอาไชย เมื่อผู้เจ้าของขวัญมานั่งในมณฑล
พิธีตรงบายศรี ผู้เชิญขวัญจุดเทียนบูชาพระรัตนตรัยและว่าเชิญขวัญตา
หนึ่งแล้ว ให้ต้นข้อมให้เอาไชยครึ่ง ๑ จนครบทั้ง ๓ ตา แล้วให้พราหมณ์
เวียนเทียนตามวิธีของพราหมณ์ต่อไป และมีบัพพาทย์ประกอบในเวลาย
เวียนเทียนก็กกของจนเสร็จเวียนเทียนก็เป็นเสร็จพิธีทำขวัญ แต่การทำขวัญ
ที่เป็นงานหลวง ถ้าเป็นการสมโภชเจ้านาย ทำพิธีพราหมณ์อย่างเดียว
ไม่มีว่าเชิญขวัญ ต่อมิใช่สมโภชเจ้า คือดังเช่นทำขวัญโกนจุก หรือ
บวชนาคมหาดเล็ก จึงมีว่าเชิญขวัญอย่างทำกันเป็นประเพณีขเดยศักดิ์

คำเชิญขวัญนั้น แต่เดิมก็คงเป็นถ้อยคำแล้วแต่ผู้ ที่ว่าจะนึกเห็นว่า
เป็นการสมควร บางคนก็ว่าเป็นอย่างด่ามัญ บางคนที่มีปฏิภาณก็อาจว่า
ให้ ไพเราะถูกใจผู้ ฟัง จึงเกิดความนิยมและเลือกหาผู้ ที่จะว่าเชิญขวัญ
ให้ไพเราะ และจึงมีกวีคิดแต่งคำเชิญขวัญขึ้นสำหรับท่องจำไปว่า ด้วย
เหตุนี้คำกลอนเชิญขวัญจึงมีขึ้น แต่มีมาช้านานนับด้วยร้อยปี มีทั้งใน
เมืองลาวข้างเหนือและในเมืองไทยข้างใต้ มีหลายอย่างทั้งคำสำหรับเชิญ
ขวัญมนุษย์ขวัญประสูติตัว และขวัญสิ่งของบางอย่างมีเขากัดเป็นต้น
ทำให้เห็นว่า คนแต่ก่อนเชื่อว่าในบรรดาสิ่งซึ่งมีวิญญาณย่อมมีขวัญ มิใช่
แต่มนุษย์เท่านั้น ส่วนสิ่งของ เช่นเล่าเรียนและเขากัด ถึงไม่มีวิญญาณ

ก็มีเทพารักษ์เจ้าป่าเจ้าทุ่งบำรุงรักษา การทำขวัญดังของก็มอบวงบนขอพร
 เทพารักษ์นั่นเอง แต่เมื่อว่าที่แท้ ทำขวัญมนุษย์กับทำขวัญสัตว์และสิ่งของ
 ผิดกันในเรื่องคำขวัญ เพราะทำขวัญมนุษย์มุ่งหมายให้สัตว์ดีมีมงคลแก่ผู้อื่น
 กล่าวคือให้แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของขวัญ แต่ทำขวัญสัตว์และสิ่งของเป็นการ
 มุ่งสัตว์ดีมีมงคลหมายให้แก่คนผู้เป็นเจ้าของสัตว์และสิ่งของนั้น ด้วยเหตุนี้
 จึงเห็นว่าประเพณีเดิมจะมีแต่ทำขวัญมนุษย์ ส่วนทำขวัญสัตว์และสิ่งของ
 จะเป็นของเกิดขึ้นโดยอนุโลมต่อมาในชั้นหลัง ที่กล่าวมาทั้งปวงนี้เป็นความ
 สันนิษฐานตามคติโน้มัตของข้าพเจ้า จะผิดถูกอย่างไรแล้วแต่ท่านทั้งหลาย
 จะวินิจฉัย

หนังสือคำเชิญขวัญของเก่ามีอยู่ในหอพระสมุดวชิรญาณหลายอย่าง
 หลายจำนวน เป็นอักษรไทยก็มี อักษรลาวก็มี ที่พิมพ์แล้วก็มี ที่ยัง
 ไม่ได้พิมพ์ ก็มาก ยังไม่ได้ปรารภว่าจะรวมพิมพ์มาแต่ก่อน ครั้นเมื่อใน
 เดือนพฤษภาคมที่ล่วงมาแล้ว นายอยู่เล่าชาวอ่างทองลงมากรุงเทพฯ
 แวะมาหาข้าพเจ้า ถามไถ่ความว่าเขาหาให้ลงมาว่าทำขวัญนาค ดูก็
 ประหลาดใจที่ต้องขึ้นไปหาคนว่าเชิญขวัญถึงอ่างทอง เห็นจะเป็นด้วย
 เดียวนี้ไม่มีใครจะมีใครหัดว่าเหมือนแต่ก่อน ได้ดองให้นายอยู่ว่าให้ฟัง ว่า
 เป็นจำนวนของท่านวัดถนน (วัดนั้นอยู่ริมด้านน้ำดังคุกต่อพรหมแดนกรุงเก่า
 กับอ่างทอง) ที่แต่งเทศน์กัณฑ์ทานกัณฑ์ ดังเกิดดูอวยความก็แต่งดี
 แต่นายอยู่หลงคิดว่าวิปตาศ์เลี่ยหายแห่งนัก จึงนึกปรารภขึ้นว่า คำเชิญ
 ขวัญของเก่าที่แต่งเพราะ ๆ จะศูนย์ไปเสีย ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงวานหลวง

ธรรมาภิธานท์ ถึก จิตรกถึก ซึ่งเป็นผู้เคยแต่งคำเชิญขวัญทูตเกล้า ๆ
ถวายเมื่อในรัชกาลที่ ๕ ครึ่ง ๑ ให้ช่วยรวบรวมคำเชิญขวัญบรรดามัตถ์
ในหอพระสมุด ฯ มาเลือกคัดแต่ที่ด้านวนดีในอย่างหนึ่ง ๆ รวมกันไว้สำหรับ
จะพิมพ์เป็นเรื่องประชุมเชิญขวัญ.....

พิมพ์ฉบับนี้

เป็นครั้งแรก

ลักษณะตอนที่แต่งคำเชิญขวัญ เป็นกลอนอย่างเดียวกับเทศน์
มหาชาติ ทำนองที่ว่าก็ใช้ทำนองมหาชาติทั้งทำนองเดิมและทำนองขึ้น
ตอนเชิญขวัญว่าเป็นทำนองกัณฑ์กุมาร ตอนบาศร์ว่าเป็นทำนองบาศร์
ในกัณฑ์มหาราช ความที่เพราะเจาะก็เป็นอย่างเดียวกัน เพราะกวีที่แต่ง
ก็จำพวกเดียวกัน มีท่านวัดถนนและกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส
เป็นต้น แต่งดีทั้งถ้อยคำและความที่กล่าวเป็นโวหาร บางแห่งถึงอาจจะ
จับใจผู้ฟังได้ มีที่แต่งเป็นกาพย์ ๒๘ อยู่บ้าง เช่นทำขวัญนาของพระยา
ไชยวิชิต เมื่อ ก แต่ง ก็แต่งดีหนักหนา เด็ดคายที่ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง
เด็ดหลายด้านวน คำเชิญขวัญข้างที่พิมพ์ในเล่มนี้ เป็นด้านวนกวีใน
เชียงใหม่ คัดมาจากฉบับอักษรดาว เพราะไม่มีฉบับอื่นนอกจากนี้
แต่ที่เรียกว่าทำขวัญบ่าวสาวนั้น ที่จริงเป็นคำสำหรับว่าเมื่อขึ้นหมาก
มาถึง ลา ๑ ว่าสำหรับการอย่าง ๑ ดังแจ้งไว้ที่ตัวบทนี้

คำเชิญขวัญยังมีอีกจำพวก ๑ ซึ่งสำหรับพิธีพิเศษ เช่นคำเจ้านาย
มณฑลภาคพายัพ เชิญพระขวัญเมื่อสมโภชพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในรัชกาลที่ ๕ ได้ตั้งกลบจากยุโรปครั้งแรก และคำเชิญพระขวัญเมื่อ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบันนี้ ได้ตั้งมณฑลภาคพายัพ
 นั้นเป็นต้น ถ้ากระไรจะรวมพิมพ์ต่อไปต่างหาก ในเล่มนี้พิมพ์เฉพาะแต่
 คำเชิญขวัญที่มีที่ใช้ประจำการไปเล่ม ๑ ก่อน ข้าพเจ้าเชื่อว่าหนังสือประชุม
 เชิญขวัญซึ่งหอพระสมุด ฯ ให้รวมพิมพ์เล่มนี้ ท่านทั้งหลายที่ได้ไปอ่านคงจะ
 ชอบใจกันโดยมาก.

สารบัญ

ทำขวัญโกนจุก งานเซตยศักดิ์	หน้า ๓
ทำขวัญโกนจุก งานหลวง	„ ๙
ทำขวัญนาค เซตยศักดิ์	„ ๓๗
ทำขวัญนาคหลวง	„ ๒๘
ทำขวัญบ่าวสาว	„ ๓๔
ทำขวัญทารก	„ ๔๒
ทำขวัญช้าง	„ ๔๖
ทำขวัญกระบือ	„ ๔๙
ทำขวัญเต่า	„ ๕๒
ทำขวัญเข้	„ ๖๑
ทำขวัญนา	„ ๖๕

ทำขวัญโกนจุก งานเซลยศักดิ์

ถา ๑

๑ อุภาส วรุตติวา ดิรสา นเรนทฺ์ ดังข้าพเจ้าขอหมั้นเคียรเกล้า
ดงถวายด้วยกายวาจิมโนนบ เคารพคุณพระศรีรัตนไตรยทั้งด้ามอันประเสริฐ
อนึ่งข้าขอพบคุณท่านผู้ประกอบเกิดคือบิดาแถมารดร อนึ่งข้าขอพบ
พระคุณท่านผู้ตั้งสอนคือพระอุปัชฌาย์แดอาจารย์ อนึ่งข้าพเจ้าขอถวาย
นมัสการเทพพรหมินทร์ อินทรีศวรเดณารายณ์ แดเทพยดาเจ้าทั้งหลาย
ประจำจักรวาล ข้าพเจ้าขอแต่ดงมงคลพิธีทำขวัญจุก , ขอให้ นิราศภัย
ทุกขทุกประการ จงมีศรีสวัสดิ์แก่ท่านเจ้าของงานแลตัวเจ้า ผู้ปดจุก
ออกจากเกล้าในวันนั้ ๗

๑ ศรีศรีสวัสดิ์บวรพิพัฒน์อันประเสริฐ วารนั้เป็นที่เกิดศุภวาร
ท่านจึงทำมงคลการจุกพิธี แห่งกุมารกุมารอันเจริญวัย ตามโฉลกโชค
พิชัยมงคล จึงหาผู้รุมมาอวยผลประสาทพรแล้วสอนสั่ง พ่อและแม่
จงตั้งได้ตถ์วนการ ตามโอวาทสุนทรสารสุภาตถ์วนฆราวาส โดยบูรณ
ราชประเพณี จงตั้งกตัญญูกตเวทีไว้เหนือเกล้า อันว่าคุณของพระบิดุเรศ
แถมารดร ยิ่งกว่าดินฟ้าแลด้าครอันตักถัน เดิมดัวจะมาปฏิสนธิใน
ครรภ์คัพภังวาคมาตุครวโรทร ยุติตั้งขนเป็นก้นขนม้งด้า แลั่วแตก
บัญญัติสาขานั้ในนั้ พระมารดาว่าตังครรภ์ขนอ่อน ๆ ดูอุปถัมภกอุทร

มิให้กระทบกระทั่ง จะยืนเดินนอนนั่งก็ค่อยประคั้น ครั้นว่าจะรับประทาน
 อาหารกินก็มีให้เผ็ดร้อน ถัดว่าทารกในอุทรจะเวทนา ผู้ถนอมคัพภะ
 มิได้ประมาท จนถนัดกำหนดทิศมาคืบได้สิบเดือน ทารกก็คลาคล่ำเคลื่อน
 ออกจากครรภ์ ผู้เฝ้าครรภ์ผิวกวพรรณพร้อมลักษณะ แม้ก็ยังเด่นเด่นหา
 ในทารก ถนอมแอบแนบอกกกให้นอน ให้รับประทานถนอมประโยชน์แด
 เช้าน้ำ ผู้ลำบากตรากตรำปล้ำปลัก ความเด่นเด่นหรรษาในบุตรที่แต่บุตร
 อุ้มได้เปิดเหง้าให้นอนนาน พระแม่เจ้าเฝ้าอภิบาลไม่เบื่อหน่าย ครั้น
 ดูกิริยาหญิงชายคั่นนิทรา ประคองแอบกับอุรามีให้เจ้าร้องคราง อุ้มจากอู่
 มาสู่อ่างให้อาบน้ำ ทุกวันคืนเข้าค้ำไม้ขาดสาย ชมันแบ่งแ่งเต่งตาย
 ชะโลมทา ให้ผ่องผิวสุนทราเจริญวัย หาฤกษ์ดีโกนผมไฟต้องตามวัน
 ครบสามเดือนให้ โกนกันไว้กระหม่อม แต่กุมารเยาว์ย่อมจนเติบโตใหญ่
 แล้วเกตุารัดจัดไว้ไว้จุกจอม กระหม่อมมุ่นให้ระ่มมอมเปนมณฑล บั๊กบั้น
 ชันทองสุกดี ดงยาราชาดัดประดับพลอย ถ้าเห็นผมบางพางจะน้อยไม่
 สดหน้า ขอเอาผมถูกผู้คืบให้ดำชามาทำช่อง ให้ดมงามตามทำนอง
 รับดวงหน้า ครั้นเจริญวัยวัฒนาตามกำหนด เปนบุตรีมียศโกนสิบเอ็จ
 แม้นบุตราชั้นชาเล่ย์จครบสิบสาม โกนสิบห้าก็ไม่ห้ามด้วยเปนชาย ครั้น
 ท่านกำหนดกฎหมายไม่คลาคล่ำเคลื่อน ครบสิบสี่เดือนตามบุราณ จึงให้หา
 โหราพฤตมาจารย์ให้ฤกษ์ภา ปี่เดือนวันชันษาให้ต้องกัน ตามโศก
 โชคชั้นโหราศาสตร์ จึงบอกบรรดาคนญาติทั้งต้องฝ่าย คุณย่าคุณตา
 คุณยายแต่บ้านนี้ ทั้งหม่อมลุงหม่อมอาว์ สิ้นทั้งหมด บอกกำหนดนัด

คืนวัน ตามล้าคัญให้มั่นคง อารามนาพระภิกษุสงฆ์มาลวดพระพุทธรูป
ในวันพิชัยมงคลพิธีการ พร้อมทั้งพฤตมาจารย์แด่โหรา ทั้งพงศ์พันธุ์
บรรดาท่านผู้เฒ่า ช่วยเจริญกุศลออกจากเกล้าในวันนี้ ๗ ให้ดินหมองขึ้น
ด้ามที่ โห้ร้องเฮฮาชัย ฯ

ถา ๒

๑ ศรีศรีลัทธิเทโวชัย เปนมหิทธิมหิทธิมหิทธิชัย ฝ่ายลัทธิ
เอิกเกริกตระเตรียมการ จัดแจงของคาวหวานดรรพโกชนนานา บุรุษ
เร่งจัดซึ่งเคหากวาดบ้านช่อง เปิดฝาประจันห้องออกเดียนอกชาน กัด
ผ้าขาววิลาสคาดเพดานผูกม่านวง กระจกกระจ่างวางประจงประจำเสา หน้า
ต่างติดกระจกเงากระจ่างซุ้ม ผ้าแดงดัดดีคลุมทุกเสาราย เพดานก็แขวน
โคมล่ายอักษรดับห้อยร้อยระย้า แล้วยกแขวนพวงมยุรมาลัยแด่อาด
ข้างพื้นต่างปลาดเลื้อยต้นไค พรหมอย่างใหญ่ซ้อนอีกชั้น ไม้ไผ่ผูกพัน
ยาว ผ้าขาวพันผูกใจ ตั้งเตียงใหญ่ไว้ในนั้น วางอัมรินทร์เครื่องบูชา
ล้วนเครื่องแก้วกะหล่ำปากเดียมทอง บั๊กบุบผามาตากกรองทุกช่องชั้น
รายหม้อตำริติริวิญญูสุวรรณรัตน์ ตั้งเป็นชนัดดูเรียบร้อย มะกรูดฝักดัมบอย
ดอยลงไป ใบเงินใบทองแซกหญ้าแพรกได้ตามบุราณ มีดก้นไกร
ได้พานตำริตรอง บั๊กแว่นทองเทียนติดแว่น ใบพุดคณนชวดน้ำมันหอม
ออกสระพริ้งพร้อมบนเตียงพระ กระจกตาบวางระตะบันไคแก้ว เป็นถ้องแถว
ล้วนดาบยี่ปุ่นคร่ำดำทองถัก ปืนคร่ำจำหลักเป็นลายนอก ผูกทวนหอก
ปลดออกทองถม ขอบคร่ำดำกมณีน้ไว้กตาง ได้ให้เชนผูกข้างเป็นคู่คู่ กฤษ
ดำปาหลังตรึงกานูด้ามปากนก ผักกะเหณะเกาะเป็นกนกกระหนาบครัน

พร้อมด้^๕พัสสรพระอาวสุตามล^๕มุกติบุราณมา บ้างจัดเบญจา^๕ชนนอกชาน
 เทียวกราบไหว^๕วอ^๕นนวนานที่เป^๕นช่าง วัดต่าง ๆ มาหลายพวก ทำแท^๕
 หยวกกระดาษแดงแข่งดอ^๕ครอง เขามดะกอ^๕ฟักทองมากองเกาะไป เป^๕
 ดายนอกดอกไม้ ไบ^๕ก้านไผ่^๕พลิกแพลง ช่วยกันคิดอย่างวางแย^๕งด้^๕วนอย่างดี
 เข้มขา^๕บเขี้ยวด้^๕มวงแดงดำ ดายต่าง ๆ ช่างกระทำ^๕ตัดถึงกัน ถ้วนทุก^๕ชั้น
 ด้อาดดา^๕ พันเบญจา^๕ผ้าขาววง คุ^๕น่าชมล^๕มทรวง^๕ทั้งด้าม^๕ชั้น เริงก็^๕ผูกพัน
 เป^๕นภุมเขา เป^๕นกรวย^๕โตรกชะ^๕งอกเง^๕า^๕ง่อนผา แด^๕วก็^๕เขียนเป^๕นลายคิ^๕ดา
 ดัดบั^๕ดี เขาไม้^๕ตัดอย่างด้^๕มาวางเร^๕ียบตามระเบ^๕ียบบรรพ^๕ตา มีรูปโค^๕กระทิง
 มหิง^๕ษาราชด้^๕ห้ คช^๕ดาร์^๕เดือ^๕หม้^๕หุ้ม^๕ดะ^๕มั่ง^๕เม^๕น กระแตก^๕ระ^๕ต่าย^๕คุ่น^๕เต^๕นไป
 ตามกัน ครัน^๕จากรำ^๕รำ^๕พรว^๕ณจะ^๕ช้า^๕ที่ เหล^๕ด้า^๕ดุ^๕ริ^๕ยาง^๕ค^๕คน^๕ตร^๕ัก^๕พร^๕อม^๕ก^๕ลาด
 ทั่ว^๕พ^๕ณ^๕พา^๕ทย^๕ม^๕ไ^๕ห^๕รี ฆ้อง^๕ใหญ่^๕อย่าง^๕ด้^๕ที่^๕เล^๕ย^๕ง^๕เพ^๕ระ ไม้^๕บัน^๕เท^๕าว^๕เด^๕เด^๕เร^๕ด^๕ง^๕ช^๕
 เสร^๕็จ^๕พร^๕อม^๕พร^๕ัง^๕ทุก^๕ประ^๕การ ครัน^๕สุ^๕ริ^๕โย^๕เย^๕อง^๕โ^๕ย^๕ม^๕มา^๕ด^๕ด้วย^๕อ^๕ษ^๕ฎ^๕ง^๕ค^๕ ท่าน
 ผู้^๕มี^๕ว^๕ด้^๕ล^๕้า^๕ก^๕พา^๕ด^๕ง^๕ข^๕มา^๕น^๕ง^๕ที่ แด^๕ง^๕กุ^๕มาร^๕กุ^๕มาร^๕ี^๕ที่^๕จะ^๕ป^๕ด^๕ง^๕ผ^๕ม ด้วย^๕เค^๕ร^๕ือ^๕
 ประ^๕ด^๕ับ^๕อ^๕น^๕อ^๕ุ^๕ค^๕ม^๕ิ^๕เร^๕ก^๕น^๕ัก ได้^๕เก^๕ย^๕ว^๕ท^๕อง^๕ค^๕ำ^๕จ^๕ำ^๕ห^๕ด^๕ัก^๕บ^๕ัก^๕บ^๕ี^๕น^๕ช^๕น ได้^๕ด้^๕ร^๕้อย^๕ด้^๕น
 ส^๕ว^๕ม^๕ส^๕อ^๕ท^๕ร^๕ว^๕ง จ^๕ัก^๕ค^๕ัน^๕ค^๕ว^๕ง^๕พ^๕ด^๕อย^๕ประ^๕ด^๕ับ ท^๕อง^๕บ^๕าง^๕ตะ^๕พาน^๕บ^๕าน^๕พ^๕ับ^๕ผ^๕ูก^๕ค^๕ัน^๕เช^๕น
 ส^๕ด^๕ัก^๕ด^๕ว^๕ด^๕าย^๕แ^๕่น^๕แ^๕ด^๕เ^๕ด^๕ไม^๕ ส^๕ว^๕ม^๕ว^๕ไ^๕ด้^๕ไ^๕ด้^๕ปะ^๕ระ^๕ห^๕ด^๕ำ ส^๕อด^๕แ^๕ว^๕น^๕ทำ^๕เป^๕น^๕เร^๕ือ^๕น^๕เท^๕ค^๕
 แก^๕ว^๕ก^๕อง^๕เก^๕จ^๕ก^๕ุ^๕ก^๕า^๕ม^๕ด้^๕ น^๕ุ^๕ง^๕ย^๕ก^๕อ^๕ย^๕่าง^๕ด้^๕เก^๕ด^๕ด^๕พ^๕ิม^๕เด^๕น จ^๕ับ^๕โจ^๕ง^๕กระ^๕เบ^๕น^๕ไ^๕ว^๕
 ห^๕าง^๕ห^๕ง^๕ด้^๕ ค^๕า^๕ด^๕เข^๕้ม^๕ข^๕ัด^๕ด^๕ำ^๕ย^๕ประ^๕จ^๕ง^๕ประ^๕จ^๕ำ^๕ย^๕า^๕ม คุ^๕ร^๕ุ^๕ง^๕เร^๕ือ^๕ง^๕อ^๕ร^๕ำ^๕ม^๕จ^๕ำ^๕ว^๕ด้^๕แ^๕ง^๕
 ห^๕่ม^๕ก^๕ร^๕อง^๕ท^๕อง^๕แ^๕ง^๕แย^๕ง^๕พ^๕ัน^๕เข^๕ี้ยว ถ้า^๕ไ^๕ด^๕เท^๕้า^๕ท^๕อง^๕ค^๕ำ^๕ทำ^๕เป^๕น^๕เก^๕ด^๕ย^๕ว^๕ก^๕ด^๕ม^๕ล^๕อ^๕า^๕ด
 พร^๕ม^๕อ^๕น^๕เ^๕ี้ย^๕ม^๕มา^๕ป^๕ู^๕ด^๕ค^๕ห^๕ม^๕อ^๕น^๕อ^๕ิง^๕ค^๕ง แ^๕ด^๕ว^๕อ^๕ุ^๕ม^๕เ^๕า^๕เจ้า^๕มา^๕น^๕ง^๕ใน^๕ม^๕ณ^๕ท^๕ด พร^๕

ตั้งสวัสดิ์พระพุทธรูปมณฑลการ เจ็ดตำนานสิบสองตำนานพระกรณีย์ คน
คอยค้ำของตามบท จบในกำหนดพระพุทธรูปศาสตร์ ศัพณพาทย์มโหรีมีต้น
ให้ต้นของเข้าเป็นสำคัญให้ร้องอวยชัย ฯ

ฉา ๓

๑ ศรีศรีสุนทรประสิทธิ์ ได้ฤกษ์ฤทธิวรราชาโชค ตามลักษณะ
โศกโหรศาสตร์ แต่งหิรัญเรื่องอากาศรายเรื่อรอบ ถ่วงชาวพราว
เขตต์ขอบเวหาห้อง จักรวาฬพ้องเพื่องนำฟ้าเป็นฝอยฟุ้ง แต่งทอง
ผ่องย่ำของรุ่งเบิกอรุณฤกษ์พระ พรอมพรังทงคณะวิสุทธิสงฆ์ ทั้งผู้เฒ่า
เฒ่าพงศ์แดงคำ ช่วยกันประดับประดากายกุมาร ด้วยเครื่องสรรพ
อสังการอันอุดม แบ่งกรรมพมุนมเป็นด้ามเหยยม ใบเงินใบทอง
แซกหย้าแพรกแซมเข้าทั้งด้าม ดอดแหวนมรฎปนพรัตนอร่ามพิรชรัต
นึ่งชาวโสมพัสดวิภูสิต อังงามวิจิตรบรรจง แดวอุ้มเจ้าเข้ามานั่งลงใน
มณฑล พิษณุของขึ้นด้ามหนแล้วชวนให้ พระสงฆ์ก็สวดชยันโตพุท
มกคต อออิงอดอินทเกรี ต่างบรรเลงดุริยางคดนตรีมีต้นนั้น พระสงฆ์
ก็ลงมีดสุวรรณกันไกรกริบ พรมน้ำทิพมนตรา พวกพฤตมาก็เฝ้าตั้ง
คึดไม้บันทาะวตั้งคัมภีร์หิน โทณเสร์จตั้งทัวเกศา อุ้มเอาเจ้าเข้ามานั่ง
ในเบญจาสง่างาม นิมนต์พระทั้งด้ามมารคน้ำ หม้อทองคำเงินล้ำริด
เสร์จประสิทธิ์แล้วหล่อหลัง พราหมณ์ก็มารคน้ำตั้งขประสิทธิ์พร ให้ถาวร
วัฒนา แดวอุ้มเอากุมารมาในเรือนพลัน คิดการจะทำขวัญกุมารกุมาร
จึงให้ยกบายศรีออกมาตั้ง บนบัลลังก์จำรัสรอง จอกจันรองของคาวหวาน
ครบเครื่องตระการตวันเฒ โขช พร้อมสรรพ โภชนกระยาหาร ตาม

โบราณประเพณี ยอดบายศรีชั้นทองได้ บักพุ่มดอกไม้ด้วยมณฑิลา ยอด
ทองมาด้ามยอด ไม่กระหนาบยอดเข้าด้ามอัน ผ้าพันดุษฎีพนันหุ้มนอก
ด้วยดลัดดอกไม้แดดายดี เดื่อกมาดีไล่ชั้นทอง พานหิรัญรองแดดเกิด
ตายดลัดกั เว้นทองบักไว้ทั้งด้าม เทียนกลดงามปักทุกเว้น ใบพดุกแน
นับได้พาน มะพร้าวอ่อนผ่านเป็นฝาบิด ช้อนเงินเกิดเดวจิตรจำรัสตาย
จันทน์กระแจกดินกระจายพุ่งตระหลบ ได้ในระอบปริกษุวรรณ โถน้ำมัน
หอมจรวงร็ดหมดทุกดั่งสรรพ จึงจะอัญเชิญขวัญกุมารกุมาร

ขึ้น

พระขวัญเจ้าเอ๋ยอย่าหัดกหนีอยู่ในน้ำ แถวเถื่อนถาพันธุธา ชม
พดุกษาแด่ป้าขวัญ ชมดั่งหัดศัวจัตุบาทหมู่ทิวาชาติ จงมาอยู่ในนิวาค
สถาน ชมคฤงคารทรัพย์ดั่งของ พวงเงินพวงทองพวงมณี ทาดีทาด
แด่ทาด่า จงมาอยู่ในเคหาห้องอันบรรจง ขวัญเจ้าเอ๋ยจงมาดำรง
อยู่ในกาย ให้เด่นประเดิรัฐสุธสบายทุกอิริยาบถ นับกำหนดต่อไป
แคว้นนี้

เดิน

ให้เอาค้ายพรหมจรรย์ ที่อันเด็กข้างดะด้ามเดินดูประเดิรัฐสุธกษ้อมือ
จึงให้ต้นบันญาซึ่งช้องชัย เทียนจุดไฟติดแว่นเวียน เบื่องซ้ายเบื่อยขวา
เบื่องขวา ครอบเจ็ดคราตามล้าคัญ คับโบกควนจันทน์กระแจเจิม เป็น
อุณาโลมเฉลิมเหลื่อธอาด ตามบุราณได้ยศคำสตรประสิทธิ์พร น้ำ
มะพร้าวอ่อนแด่ขวัญ ได้ช้อนดุษฎีพนันด้ามที่ เบิกบายดีดั่งของต้น
เลี้ยงให้สั่นกัมปนาท ทำพิณพาทย์มโหรี กลองแขกคี่มีดนั้น ให้เลือนต้น

โกธาทด ท่านบรรดามาทุกคนด้อมด่อน ประชุมช่วยกันอวยพร
แด่^๒องค์^๑
ขึ้น

พ่อแต่แม่เจ้ทั้ง โสศประสาท ดัดบโอราทท่านครูผู้เฒ่า ระภก
ได้เคี้ยวเกด้าอยู่เปนนิตย อภิชาติบุตรนั้นอุกฤษฐ์เป็นอย่างยิ่ง เกิดมา
เปนชายหญิงนั้นแสนยาก หากกุศลของตนมากได้เกิดมา ได้ประคับ
พบพระล้าสนาพระพุทธองค์ แด่เกิดมาในเผ่าพงศ์ภูมิผู้ดี อันว่าบุตร
บุตรมีอยู่ด้ามชนิด อนุชาบุตรนั้นสุจริตย์อมเฒ่าอมบิดา อวชาบุตรนั้น
ต่ำช้ากว่าบิดุเรศ พ่อแต่แม่เจ้ถือเอาประเภทพงศ์อภิชาติ จึงเป็นที่
นักปราชญ์ท่านดรรเตรีญ เปนบุรุษกระดัด^๕จะจำเริญด้วยกตัญญ ด้วย
อุปถัมภ์คำชูพระมิ่งเกิดเกล้า หมั่นนวดพันคนท่าเฝ้าพยาบาล อุบาสกร
ด้วยอาหารดรรพโภชนา ตั้งอยู่ในกุเลเชฐฐา^๖บ้จายนธรรม ทุกวันคืน
เข้าคำอย่าได้ประมาท จงอยู่ในโอวาทท่านบิดาเดมารดา อย่าต้องเผล
เล็ดนาด้วยพวกพาด อนึ่ง^๗คึดเตทานหมั่นกระทำ กับบุญนิยกรรมทำ
ให้เป็นนิตย คุณพระรัตนไตรยคิดทุกเข้าคำ อนึ่ง^๘อัปมาทนิยกรรมจำไว้
ให้แน่ นี่แต่เปนกระแฉ่พุทธโอวาท แม้ผู้ใดไม่ประมาทสติมัน ภัยใน
อนาคตน^๙ก็คงจะบำบัดเบาหมดทุกประการ นี่แต่เปนอวด่านที่ดุดด่อน
เดิน

ทินชาพเจ้าจะอวยพรดีประการ ของสมเด็จพระคำสดาจารย์^{๑๐}ประทาน
ไว้ คืออายุวันณระดูชะพละ^{๑๑}นี้ใช้แสนประเสริฐ เปนสิ่งวิเศษวิสุทธิตเกิด
ถ้วนดวดีทิภาพ อายุ^{๑๒}นี้ให้อายุมากยิ่งขึ้นกว่าไชย วันณะ^{๑๓}นี้ให้ ดีได้บริสุทธ

มีฉัพพัคคีย์ผู้ครองตั้งเพ็ญจันทร์ อนึ่งผู้ชนนั้นขอให้มีความสุข นิราศภัย
 ไกลทุกข์ทุกอริยาบถ อนึ่งพละนั้นที่กำหนดตั้งบทไว้ต้องประการ กำนั่ง
 บัญญาปริชาชาญในเชิงปราชญ์ กำนั่งกายให้คล้ายราชไกรสร อาจ
 ประหารราญรอนไพร่ได้ ถิ่นบทกำหนดในพระพุทธรูป บัดนี้ข้าพเจ้าจะ
 ตั้งสอนเป็นคำบรรยาย ตามโวหารคดีโลก ทั้งพ่อแม่อย่ามีไศกสันภัยทุกข์
 ให้ฉวางมีความสุขสืบสุริยวงศ์ ด้วยเข้าสั่งมาแต่เหนือ สั่งด้วยเกล็ด
 มาแต่ใต้ ความทุกข์อย่ารู้ได้ ความไข้อย่ารู้มี ให้เป็นมหาเศรษฐีมีมหันต์
 วิญญานกะทรพยันให้คงค้ำ อวิญญานกะทรพย์ให้เหือดถัน จะบวช
 ก็ให้ทนจนเป็นสังฆราชา ดื่กออกมาให้เป็นพระยายมมมนตรี จะมีคู่ก็
 ให้ดีที่สตรีแท้ จะสอนแม่ผู้เป็นหญิงให้ปรากฏยศยิ่งกว่าเฒ่าพงศ์ ได้
 ดำรงให้ตรงต่อภรรยา ให้มีทรัพย์เงินตราข้าหญิงชาย มีเข้าเห็ด
 เกล็ดหลายเถิดบุคคล จะขายค่านาไร่ก็ให้ได้ผลทุกคราวครั้ง ภาวตุ
 สัพพมงคล ภาวนตุ เต ฯ

ให้ถนอมใจเข้าด้ามที่ให้องเฮาชัย ฯ

ทำขวัญโกนจุก งานหลวง

หลวงธรรมาภิรมย์ ถึก จิตรกรถึก แต่ง

๓๑ ๑

๐ นโม อันว่านมัสประนมน้อม พร้อมด้วยกายวจีจิตต์ ประดิษฐ์
อุดมเบญจางค์ น้อมยุคลหัตถ์ที่คั่นขวรางคชุตีต แทนทิพลักการสรรรพ
ไธภิตพิจิตรสุคนธ์ อุทิศแทบบรรจงกตบงกชบาท แห่งดมเด็จบรม
จอมติลกโลกนาถ ชินเนทรพิสุทธิตเพา อันเปนนึ่งมกุฎจุฑาธิปกปิ่น
ดกตไตรภพ ข้าพระพุทธเจ้าขออภิวันตียเคารพนบพระธรรมปิฎก อันอดิเรก
คุณสุนทรูปถัมภกแก่ผองสัตว์นิกร อาจชนข้ามจากดำครวให้พ้นจตุรโฆ
ดั่งด้าววิฐ ให้ดัดแดนศิวโมกขมรรคคมัคมทานครดถาน อนึ่งข้าพระพุทธ
เจ้าขอขอรนมนัดการอัญญาณคิกคณาธราพก อันนับเนื่องในชินหน่อเนื้อ
นายกอย่างอุดมคุณ ถ้วนเปดั่งพิสุทธสุนทรเกษมศฤงษณ์ดี อาจ
ให้พูนเพิ่มพิพัฒน์พิพิชมงคล แก่นรคณานิกรผู้แผ่ดวงผลพิเศษถ้วนสุจริต
ด้วยบัดนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรมอัน
ประเสริฐทรงพระปราโมทย์ โปรดพระราชทานพระอนุญาตประดำทศรร ให้
ประกอบกิจจุพากันต์แก่ตฤณกุมารไปฎก เพื่อพระกรุณาธิคุณูปถัมภก
จะให้เป็นศิริสวัสดิ์ภียโยยิ่ง จึงโปรดให้จัดแจงแต่งสรรรพตั้งเครื่องพิธีขวัญ
ก็พร้อมถ้วนด้าวพันไม่ขาดขัด เปนต้นว่าสังฆมณฑลพัฒนแด่เต้าอุทก ครอบ

เครื่องมงคลอันสูงส่งทุกอย่างมี ทั้งแว่นเทียนแด่บายศรีดุริยางคสังคีต
 ทุกสิ่งสรรพ ได้ตั้งพระราชดำเนินมาจักทำขวัญตรุณกุมาร เพื่อจะ
 พระราชทานพระพรให้เป็นศิริมงคลดีสวัสดี ในการจุพากันตมงคลพิธีกิจ ข้า
 พระพุทธเจ้าขออัญเชิญเทพยดสถิตพิทักษ์ภูมิพิทักษ์อากาศ ทุกชั้นนถามาพจร
 พิมานมาค้แมนไธพล์ ถ้วนทั่วสถานพิทักษ์กำหนดตำแหน่งพรหม อีกหมู่อมร
 ภิรมย์อรัญราวพนักคีชร คูหาชั้นห้องมัจฉันตรตรุณพนาพนมเนวณที่ธาร
 อีกเทพยภิบาลบริรักษ์พิทักษ์พระราชนิเวศน์ ทุกสถานสถิตมณฑลประ
 เทศเขตต์นครคามนิคมตำบลชนบท ทั่วทุกบริเวณจังหวัดรัฐจรดรอบขอบ
 ฐานทัตมาพระราชอาณาจักร อีกเทพยดำนิงเนาด่านักดำเนิน ในมณฑล
 ทวาทศราชี่เพศ ประเวศน์วัดนบรจบนพเคราะห์ดาราด์ปดาพิศฤกษ์ปวิตร
 อีกเทพยบำรุงรักษาเศวตฉัตรรัตนราชบัลลังก์ สถิตทั่วถ้วนทุกพระคตังราช
 ภัณฑาคาร อีกอมรผู้ภิบาลบริรักษ์เบญจราชกกุธภัณฑ์ แด่ถรรพราช
 อัมภาวสุพิชัยยุทธดาดดา ทุกสิ่งศิริราชูปโภคโกลไคศวรรย์ สถิตถ้วนใน
 ส่วนขวัญบรรดามี ทวยเทพยจงยินดีมาดโมถรรณินิบาท ในมณฑลสถาน
 มงคลอาศน์ราชประทับสถิต เชิญอภิรมย์รับถรรพปฏิทานผลตามิธอุทิศ
 เทวบรรณาการ อันเป็นส่วนของพระราชทานแด่เทพยเจ้าในครังนี้ เพื่อจะได้พูน
 เพิ่มพระบารมีเป็นปฐมัตถประโยชน์ ขออานุภาพเทพยปราโมทย์ ไพรตมา
 ช่วยบำบัด สรรพพิพิธอุปถัวยันตราย อย่าให้มาระคนช้องระคายใน
 พระนคร แด่คามนิคมเขตต์ชนทัตมา แด่จงอภิบาลรักษาซึ่งตรุณกุมาร
 ผู้ประกอบกรจุพากันตมงคลพิธีขวัญณวันนี้ พอได้ศุภเวดาวารฤกษ์
 มหุติคติให้ถนอช้องชัยไชย์พิทชนดามวาร ชานให้อวยพร ฯ

๓ ๒

๑ ศรัทธิติธวัธศีลธรรมา บวรมงคลพิสุทธินิ มหุติมหาอุคตมพิเศษ
 ด้วยอันเชิญอมรเทเวศร์ทุกสถาน มาดโมธรมงคลธรรมาการพร้อมธิดิต
 เพื่อบำนาจชัยให้ประสิทธิ์แก่คุณกุมาร ผู้เจริญร่วมจรดการจุพาทันต์
 อันอุดมด้วยมงคลขวัญเป็นพิสุทธินิโชคชอบ ตามระเบียบเบ้องระบอบบรรพ
 ไบราณคติ ซึ่งเป็นจารีตเริ่มดำรงกระทำให้แก่บุตรแดนัดดา ก็เพราะความ
 บียเสนหานัน้อย่างยิ่ง หวังจะให้เปิดองปลดตดจากสิ่งเป็นทาร์ก เห็นชอบ
 พร้อมย่อมยกนิยามมาเป็นแบบอย่าง แล้วประกอบด้วยไสยเวทาศาสตร์
 แดพุทธมนต์ เพื่อบ้างให้เป็นศีลธรรมาผลเจริญในธรรมธรรมา จงตั้งได้ด
 ดับมธรรมาศีลธรรมาฐานันธรรมา อย่าได้หิมนิมนิประมาณในทางคุณปฏิบัติ
 เป็นต้นว่ามาตาปิตุภคิตรรจะยนิธิดิ อันว่าชนกแดชนนินันมีคุณอันใหญ่ยิ่ง
 ย่อมรักบุตรนินันดังสิ่งซึ่งจะพรรณนา ตั้งแต่ผู้ปฏิธนนิกรรมภาครรโกทรธิดิต
 ก็เอิบอิมปริมเปรมจิตต์เจตนโสมนันธิดิ ปราโมทย์มุ่งประวัธนิยามหมาย ถ้า
 กำเนิดเนเป็นชายอัครโศชาติ ก็ตั้งใจจะให้เรียนรู้อุคตศีลธรรมาศิลปบุรุษ ไว้
 ดับสายธิดิพิสุทธินิธรรมาฐานันธรรมา ถ้าเป็นธิดิก็ให้หมายจิตต์ คิธประดงค์จะ
 ให้รอบรู้ในคฤหานันธรรมา อันเป็นคิธปฐนิธรรมาทาทแห่งการเรือน ครันคัม
 ครบวันเดือนโดยสังเกต ก็เคื้อนจากครรโกทรประเทศตามกำหนดมาศ
 ฐานันธรรมาธรรมาคณานันธิดิโสมนันธิดิ ต่างเพิ่มพูนปติพัทธแด่นจะปราโมทย์
 ย่อมหมายมุ่งจะให้เป็นประ โยชนน้อย่างนิยามมา ครันเมื่อชนม์เจริญได้ ไตร
 ทิวาวิธนิกำหนดวัน ก็เคื้อนถึงมงคลขวัญประกอบให้แก่บุตร เป็นต้นว่า
 ค้ายใหม่โกยวิธนิประสิทธิ์ธิคุณซึ่งข้อหัตถ์ พร้อมธรรมาธรรมาธิธรรมาเป็น

คราวแรกบำรุงให้ ก็กำหนดนับเข้าในอสังกมกคตเป็นปฐม ครั้นเมื่อสืบ
 เยาว์เจริญมัยวายุปริวัติ รู้จักรดาหารธรรพด้าผัดภิรมยรต์ ก็เริ่มร่ำ
 บำรุงบดโกชนบวรจงบ่อน อันกำหนดตามปกรณว่าบริโภคมกคตเป็นทุติย
 คำรบ ครั้นเมื่อเจริญชนมบวรจบครบกำหนดรู้คตานั้น รุยมั้ยมนิยม
 พังสอนเจรจา จึงตั้งนามตามสัญญานิยมไว้ ก็กำหนดนับเข้าในนามมกคต
 เป็นคำรบสาม ครั้นเมื่อเจริญเยาว์พยายามยืนอย่างก้าวได้ถนัด แม้เป็น
 ดัตรีท่านก็จัดเจาะจอนหู เพื่อสอดเครื่องประดับ โนมให้เชิดชูด้าอาจโอ
 ดอชวัญ ย่อมกำหนดนับว่าเป็นกรรจิกมกคตคำรบสี่ ครั้นเมื่อวัยวัฒน
 ทวีวายุเจริญรอบจรต์ รุ่่งห่มพรรณผืนพัศตรภูดีตาภรณ์ อันมารดาเด
 บิดรนิยมให้ ก็กำหนดนับเข้าในส่วนของภูษาภิรมกคตเป็นคำรบห้า ครั้นเมื่อกุมาร
 วัยวัฒนาเจริญจบจะเริ่มรุ่ ก็กอบการพิเศษสุนทรพิธิษฐโสภณโสจร
 ด้นาน เติมนามตามโบราณคคิพจน์ ดำเนียบนับในกำหนดว่าชามกคต
 เป็นคำรบหก ครั้นเมื่อเจริญชนมวรรษกวรราชายุ แห่งกุมารควรจจะรับพัศดุ
 รักษาได้ จึงประกอบการมกคตให้เก๋สถานแถบทร ซึ่งเปนส่วนของในที่สุด
 นิยมสรร กำหนดว่าจุพากันตมกคตเป็นคำรบเจ็ด โดยดังเกศหวังจะให้
 เจริญไวยประเภทเพื่อพ้นจากเปันทรก หากจะร่ำด้วยคุณของชนกเดชนนี้
 ดักเท่าไรก็ไม่สิ้น จะเปรียบด้วยฟ้าแดดดินก็ไม่เทียมเท่า อนึ่งพระคุณของ
 พระมหากษัตริย์ที่ปกเกล้าก็ยิ่งใหญ่ จะปองเปรียบด้วยสิ่งใดทั้งไตรภพ เปน
 ที่เหลือต้นพันจะปรารภไม่สิ้นสุด ปานด้วยเอกอัครอุคมบวรพบุษบุรพ
 เทพารักษ์ อาจให้ดำเร็จประดงค์สรรพทพียถาศักกิดิสดิสดุข เพียง

สถานทีพยพำนุกำนันกัทรารมณอันเหมามัน จงตั้งจิตคิดกตัญญูธรรม
กัตเวที พึงหมามันในพระบารมีนั้นปกเกล้า ทุกคืนวันแต่ค่ำเข้าพึงเคารพ
อย่าประมาท จงหมั่นศึกษาในทิพยศาสตร์สรรพบุรุษยศึกษาคม จะได้เป็นที่
ขึ้นชมสนองพระคุณในเบื้องบาทรัชชดี เพื่อความสุขศิริสวัสดิ์ดีสถาปนา พึง
เจริญแก่ตรุณกุมาร ผู้ซึ่งประกอบกรจุพากันตมมงคลแต่ทำขวัญณเวตา
วันนั้น ได้พระฤกษ์แล้วให้ถ่มผงชัยไชยภัท ขนล่ำมวาร์ ขานให้อวยพร ฯ

ถา ๓

๑ ศรีสวัสดิ์ดิษชัยพิบูลย์ อุตุนยอุตมมังคตาติเรก เอกอัคร
จักรุททิพร จงเกษมดีทิสถาวรเจริญสุขศิริสวัสดิ์แก่ตรุณกุมาร ซึ่งได้รับ
พระราชทานพระกรุณานุญาต ประสงค์ทพรพรให้จรดจุพากันตมมงคลณวัน
อันเป็นวิสุทธิตถิ์ศุภวาร ไชคมหุติอุตมนักขัต พัฒนมหาตมัยมงคลฤกษ์อัน
พิเศษ พร้อมด้วยเครื่องชัยเทพมงคลภณท์อันพิจิตร ทังบายศรีที่เชิญ
มาสถิตก็พร้อมถวนควรแก่มงคลพิธีขวัญอันบริสุทธิตุทุกประการ

ขึ้น

เลือกหาช่างที่ฝีมือดี ถวนเป็รื่องปราชญ์ปรีชาชาญ ถวนเป็รื่อง
ปราชญ์ปรีชาชาญ ถวนเจนด้นทตหัตถการชำนาญในวิธี แกะ
ประกอบเก็บประกบ ประดิษฐ์ประดับดูดี ที่ชั้นชั้นสลับดี ดูดั่งมณ
เด่นดวง ไว้ช่วงชั้นสรวทรวง ระหว่างวงไชยช่วง ที่กลีบกลุ่มกระพุ่มพวง
เป้นรุ้งร่วงรจนา รัตเฝ้าตั้งกระจังซ้อน สดับสลดอนโอพาร์ ตาอ้อยฝัง
บังผกา ดั่งดวงโมรายาเรียง ลำอาจดอช่อไม้ไหว สดับช่องไฟ
แผ่แผ่เคียง ถมพัตต์เทือนเบือนเบียง ก้อ่อนเอียงอรชร ที่ทองไม้ตาย
กระหนก กระจำงกระจกเงางอน ประจำยามงามสลดอน ดั่งดารากรตุตระการ

แกะดอกไม้รายประดับ แซมประดับดีประดับ บ้างตูมบ้างแย้มเกมบาน
 ผิดผดตระการบังใบ เจียรนำหน้าพรหม แกะเทพประนมแนมใน ระหว่าง
 ชั้นสวรรค์ ถ้วนเทพไท้จ้ะระบำ ทุกชั้นระเบียบเรียบเรียง รูปภาพประเทือง
 เทียบท่า พร้อมสิ่งหัตถ์จัดประจำ คุณมขำอยู่ในที่ งามระหงด้ับรรจงด้ร
 ประดับทุกชั้นบายศรี พระพายพัดชี้ควี่ หอมกลิ่นมาดีฟุ้งจร ครั้นเสร็จ
 ด้รพประดับบายศรี เอายอดคองตานี้เขี้ยวอ่อน สดซั้บด้ดับซ้อ้น สดอาด
 อ่อนโอบพัน ภูษาคดุมหุ้มปิด คุณามิจิตรตายด้รพรรณ ถ้วนด้งด้ำอาจ
 อย่างด้ร รด้รำด้คันทรวยริน ดังหนึ่งเทพนฤมิตร ลงมาจากดุสิตด้รยด้น
 พิไธยเกิดเจดนิณ ไม่มีราคินจะระคน ประด้าทด้รกกัณฑ์ มาตังในพิธิ
 มณฑล ประดิธิด้ริ้มเพิ่มผล ในการมงคลจุพาคันต์ แห่งกุมาราเวดาวันนี้
 เปนฤกษ์พิธิทำขวัญ ร่วมนโศกชอบประกอบกัน จะได้เชิญขวัญเวียนเทียน
 บายศรีด้ำเร้จเร้จถ้วน เวดาก้จวนจวนเจียน มาประชุมพร้อมด้อมเวียน
 จะด้รับแวนเทียนและเชิญขวัญต่อไป

เดิน

อันว่าเครื่องมงคลพิธิไธยเพทก้พร้อมครบทุกด้งด้รพ ทั้งโหร
 พรหมณีก้พร้อมกันประชุมนี้ หวังจะอำนวยชัยให้แก่ดรฤณกุมาร เพื่อ
 เจริญศิริสวัสดิพิพิศาตสถาผล จะได้เชิญขวัญให้ทันเวดาศุภมงคลอุดม
 ฤกษ์ณวาระวัน

ขึ้น

ขวัญเคยเคยด้ด้าจระดีกระโดเด่นตามประด้า เมื่อยังเปนครูณ
 ทารกาเยาวเพศ ตั้งแต่สู่ปฏิสนธิณประเทศครวโรทร ก้มีแต่กระมล
 นิวรรณเวทนิยคตทุกเวตา จนบรรจบครบทิวาจากอุทรครวราก็ด้ยแฉ่น

จะดังเวช ทูรน้องดังคืนทูเรศว่าไฟไร่นาอนาถขวัญ แม่ชื้อเฒ่าก็เข้าช
 ประชุมกันวังแกกวน เมื่อยามหลับก็ย้วยวนเฝ้าเข้าหยอก เห็นขวัญอ่อน
 ก็หุดอนหุดอกให้ตกใจ ก็มีแต่จะหวั่นหวาดดังไขว่ไขว่ไม่เว้นว่าง ครั้น
 เมื่อเจริญเยาว์คตานิย่นย่างเดินเที่ยวได้ ก็ย่อมจะชะตาเด่นละเตงใจไปด้วย
 เพื่อนแต่ลำพัง ยามเมื่อเหม่อเผลินพลึงแดเผตอพลาต เดินเล่น
 ต้มดงด้วยความประมาทไม่รู้ตัว ก็ตกใจด้วยความกลัวประหม่าขวัญ ขวัญ
 เอยอย่ากระเจิงจรเงินจรัลแรมทูเรศ ถึงแม้ว่าจะเพดินอยู่ในพนดำนานแนว
 มรรคประเทศที่ใด ๆ ซึ่งเป็นตำแหน่งแห่งกุมารที่เคยไปในตำบลแห่งนั้นนั้น
 ทั้งธารที่กแดด่วนขวัญสโรชท่าชโลธร ที่ดรณเคยจรบรรจบครบตำแหน่ง
 เนา ทั้งเปิดอุที่เคยนอนเมื่อยังเยาว์ย่อมนิยมน ขวัญเอยอย่าหลงอยู่ด้วย
 แม่นมแต่พี่เลี้ยงเหล่าเพื่อนเล่นบรรดามี ขวัญเอยเชิญสดับรับมธุราที่อัน
 ไพเราะ ไฟไร่นาแฉวงวนเด่นอยู่พร้อมเพรียง ขวัญเอยเชิญมาเกิด
 ดินะเชิญมาตามลำเหนียกลำเนียงเลี้ยงที่วอนเชิญ ขวัญเอยอย่าหลงเพดิน
 เชิญมาประชุมยังมณฑลพิธิ แดเชิญชมพนมพุ่มบาศรีพร้อมเครื่องศุภ
 มงคลอันประณีต อันไพเราะด้วยสรวพสุรค์พิทศุริยดังคัตอันพิจิตร แด
 เชิญมาประชุมพร้อมสถิตอยู่ประจำพิทักษ์รักษาซึ่งดรณกุมาร ผู้ซึ่งได้
 กอบกิจจุพากันตมมงคลการพิธิขวัญ ให้ทันณเวทาวนมงคล

เดิน

อันพร้อมด้วยอุดมฤกษ์ดีดดีดีธิดาพร เปนสัณยมงคลต์ โมตร
 วิสุทติศุภวาร จงเจริญสุขดำรงแก่ดรณกุมารผู้ประกอบในมงคลพิธิ
 ขวัญ อันสมบูรณ์ด้วยประยูรญาติเทพราหมณพิฤทธิมาศ ไหรดาจารย์

ผู้ให้ฤกษ์เบิกบายศรีจุดเทียนเวียนแว่นต๋อไปนั้น ดันของชัยไชยัพทขึ้น
 ล้ามวาร ขานให้อวยพร ฯ

กตอนทำขวัญความนี้ หดวงขรรมาภิมนต์แต่งถวายในรัชกาลที่ ๕
 เมื่อทรงพระกรุณาโปรดให้ โจนจุณายนับมหาดเล็ก บุตรพระยาบุรุษรัตน
 ราชพัสดภ นพ ไกรฤกษ์ จางวางมหาดเล็ก ที่ดำรงรักษาไท เมื่อ
 วันที่ ๑๘ เดือนพฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๙

ทำขวัญนาค เชลยศักดิ์

ทำนวัตถนนแต่ง

๓๑

๑ โย พุทฺโธ อันว่าสมเด็จพระธรรมเพ็ชรบุปผของค์ อันทรง
พระคุณนามสืบประการ พระคุณนามเบื้องต้นเป็นประธานคือพระอรหันต์
ณินดินโน พระองค์ทรงสถิตนั่งเหนือรัตนบัลลังก์อันวิจิตร อันเกิด
กับบุญฤทธิ์บารมี วรโพธิมุเต ในดวงไม้มพระศรีรัตนมหาโพธิพฤษภมณฑล
มารี ดัดเนื้ ยังพระยามารแดงพอกพดมารให้พ่ายแพ้หน้ายหน้า ด้วยพระสมะ
คิงส์บารมีที่สร้างสมพระองค์ใด คัม ปณมามี พุทธ ชำชอน้อมเคี้ยวศรีโรตม
ไหววันทนิยบุชา ด้วยกายวาจาโมโหจางพระองค์นั้น อัย ชมุโม อนึ่งพระ
นพ โลกุตระธรรมเจ้าเก่าประการ สืบทั้งพระปริยัติเป็นปริโยธานอย่างยิ่ง
นิยฺยานิโก จะนำธรรมพมณุษยชายหญิงให้ด้วยสุข คับชาติชราพยาธิ
มรณทุกข์ให้สิ้นไคล เข้าสู่ศิวิไลยะพลโมกข์วิมานเมือง คัม ปณมามี
ชมุมนิ ชำชอถวายทศนัชประนมเนื่องน้อมเคี้ยว ต่างสุวรรณบุษบงประจ
เจียนแจ่มจรัส สัมโฆ อนึ่งอัมฆางคอรียสังฆบรรพตส์ด้าวกเวไนย
วิสุทฺโธ ทรงศีลผ่องใสวิสุทธิเสวก สันติสุขุทฺติโย ดำรวมอินทริย
เยียมเอกสงฆาม ย่อมประพฤติก้องตามพุทธบัญญัติ วรทกฺขิณโย
ควรจะนำมาซึ่ง ศรัทธา โสมนัสสนองผล แห่งอมรเมืองบนแด่มนุษย์

คำ ปณมาม คำนี้ ข้าพชน้อมกายมโนนทริยวิสุทธิอุทิศถวายกายบูชาเป็นข้า
 ในพระไตรรัตน์ ด้วยเดชความสัตย์ที่ถ่อมนี้ จงมาคุ้มครองป้องกัน
 ดรรพภัยจัญไรรอน ขจัดเสียซึ่งอกุศลนิเวศน์ห้ามมรรคผล ข้าพเจ้า
 จะชอกถ้าวสารพทุทธภาสิตมงคล แก่เพื่อนาคผู้แผ่ดวงผลในบรรพชา ขอ
 พระเดชพระคุณจงตกแต่งซึ่งวาจาข้าพเจ้าให้ประสิทธิ์ จะอวยดรรพพรอุทิศ
 ประการใด ขอให้มั่งเดโชชัยทุกสิ่งสิ้น เหมือนโอรสองค์อมรินทร์โกดีย์
 ประสิทธิ์พระพรให้พระผู้สุดดีจอมนาง พระพรนั้นไม่เลื่อมสรวงสูญหาย
 ข้าพเจ้าจะอวยพรทั้งหลายขอให้เหมือนฉะนั้น แล้วจะขออัญเชิญเทพเทวัญ
 ทุกชั้นฟ้า มีพระอิศวรเจ้าโลกาเป็นประธาน ทรงโคอุสุภราชเป็นพระยาน
 อย่างยิ่ง เชิญพระขันธกุมารมิ่งโอรสราช ทรงมยุรเป็นพาหนะอาคัน
 อุดมดี เชิญพระบรมจักรกฤษณฤทธิเรืองศรีทรงครุฑโอบยบินเวหาเหิน ไม่
 มีผู้จะล่วงเกินประมาทหมิ่น เชิญองค์อมรินทร์เจ้าเวษยันต์ พระเวศุกรรม
 กับพระมาตลี เทพยเจ้าในจักรวาลทุกแห่งเหล่า พระอาทิตย์เทวา
 อันเรืองเดช อันทรงยานรัตนประเวศ์เที่ยวเวียนวง ขอเชิญมาช่วยชูดำรง
 ในพิธีกรรม มารับเอาอาณัติสั่งลงในบรรพชากรรมที่เกิดผล ให้เจริญทิพย
 โสภณพูนสวัสดิ์ แล้วจะมีจิตต์โสมนัสศรัทธาด้วยช่วยแนะนำนิเทศ
 ขอมอบเครื่องกุศลเหตุแก่หมู่ญาติของพ่อนาค ซึ่งล้มตายหายจากไปทน
 ทุกข์ ให้ได้เสวยทิพยสุขบำบัดบาป ด้วยส่วนกุศลผลบุญตาภิอนุโมทนา
 ข้าแต่เทพยดาเจ้าทั้งหลายเอ๋ย เชิญมาสู่ที่ตโมถรรณนิบาต ด้วยถ้อยคำ
 ข้าประกาศอันเชิญชวน อันเนกขัมมะบารมีนั้นควรจะคำนับ ด้วยต้องใน

เยี่ยงอย่างแบบฉบับพุทธประเพณี เมื่อครั้งสมเด็จพระชินสีห์เจ้าดาจารย์
จะสำเร็จ โภธิญาณด้วยบรรพชาจารย์วัตร ขึ้นแต่ว่าลัทธิมัจฉา
จักรพรรดิมาถึงแล้ว พระพุทธกระหม่อมแก้วก็ไม่เอื้อเฟื้อ อุปมาเหมือนกับ
หยากเยื่อฝอยของอยู่ในเบ้องพระบาท อีกพระพิมพาหุตราชโอรส
พระองค์ก็ปลงเปลื้องปลดปล่อยละทิ้ง ทั้งพระทัยหมายเป็นพระจะโปรดสัตว์
พระองค์ก็ออกบวชจึงได้ตรัสลัทธิธรรมประด่งค้ำ ตามจารีตพุทธวงศ์ประเพณี
เทพยเจ้าทุกราศีอินทร์พรหม ชวนกันแซ่ของนิยมนมัสการบูชา เหตุดังนั้น
จึงร้องป่าวเทวดาตามแบบอย่าง กุณบุตรที่บวชเดาถิ่นนั้นเข้าไปในพิภพทางมหา
ภิเนกษกรรมณ

ขึ้น

พ่อนาคเอ๋ยบารมีของพ่อได้สร้างลัทธิมามากแล้ว น้ำจิตพ่อ
ผ่องแผ้วยินดีนัก บุญญาซึ่งพระไตรลักษณ์จึงประกอบเกิด พ่อเห็นว่า
ชาวาคันนี้ไม่ประเสริฐเด่นเทวดา บรรพชิตนี้แต่วิเศษดั่งงาม พ่อจึง
พากเพียรพยายามไม่หย่อนหยุด จะใคร่เป็นหน่อเนื้อเชื้อชินบุตรในพระดำดนา
ด้วยกุศลศรัทธาไม่หวาดหวั่น พ่อเห็นว่าอันสิ่งดีในพรหมจรรย์เป็นจอม
บุญ จึงยึดห่วงเอาพุทธคุณเป็นบันได ไม่เอื้อเฟื้ออาลัยปติโพธิ ด้วย
บรรพชาเป็นมหาประโยชน์อย่างวิเศษ อาจข้ามเขื่อนสังขารเขตรให้พ้นภัย
กาล้าวพัตรเดาก็เป็นธงชัยเฉลิมโลก จะดับทุกข์ให้สิ้นไฉนเด่นเทวดา
เข้าสู่คิวัจคประเทศมหานิพพาน พ่อนาคเอ๋ยยากที่บุคคลจะมีอิณินหาร
เหมือนตัวเจ้า มีแต่จะมัวเมาไปด้วยกามฉันท์ อันวิมิงสาธิปฏิบัติบุญ
นั้นไม่บังเกิด จึงเห็นพ่อนี้แต่ประเสริฐเลิศกว่าบุคคลทั้งหมด พ่อได้

ออกบวชอุปสมบทครั้ง^{๒๕}นี้ เจริญเทพยดาทุกกราษีมาช่วยป้องกันอันตราย
อย่าได้ให้มากถากถายบังเกิดมี ให้สำเร็จในการพิธีบวชบวชกิจ เหมือนหนึ่ง
วาจาข้าพเจ้าประสิทธิ์ไฉน^{๒๕}ในครั้ง^{๒๕}นี้ ให้^{๒๕}นั้น^{๒๕}ของ^{๒๕}เข้า^{๒๕}ด้าม^{๒๕}ที่^{๒๕} ให้^{๒๕}ร้อง^{๒๕}อวยชัย ๗

ถา ๒

๐ ศรัทธาวิเศษ ท่านทิดาปา โมกข์ดังเกิดประกอบฤกษ์
เอิกเกริกทำการกุศลพิธี เทพยเจ้าทุกกราษีพร้อมสระพริ้ง หมู่ญาติที่ชวนกันนั่ง
แน่นนับอเนกในย มีจิตอันเต็มได้ศรัทธาด้วย ชวนกันมาช่วยอนุโมทนา
ท่าน^{๒๕}ทั้งหลาย^{๒๕}นั่งอยู่^{๒๕}ถวน^{๒๕}หน้า^{๒๕}ข้าพเจ้า^{๒๕}ขอ^{๒๕}อภัย ด้วยคำ^{๒๕}บุราณ^{๒๕}ท่าน^{๒๕}กล่าว^{๒๕}ไว้นั้น^{๒๕}
มี^{๒๕}มาก ว่า^{๒๕}พระยานาค^{๒๕}ฝาก^{๒๕}ชื่อ กิตติศัพท์^{๒๕}เลื่อง^{๒๕}ลือนาม^{๒๕}ก้อง แต่^{๒๕}ความ^{๒๕}อนัน
ไม่^{๒๕}ถูก^{๒๕}ต้อง^{๒๕}ตาม^{๒๕}พุทธรู^{๒๕}กา ด้วย^{๒๕}คัมภีร์^{๒๕}มหา^{๒๕}เวศ^{๒๕}คณ^{๒๕}ท่าน^{๒๕}ว่า พระยานาค^{๒๕}คน^{๒๕}หนึ่ง
มี^{๒๕}ศรัทธา นิมิตร^{๒๕}ภรรยา^{๒๕}เหมือน^{๒๕}มนุษย์ มา^{๒๕}บวช^{๒๕}ใน^{๒๕}พระ^{๒๕}พุทธร^{๒๕}ล้าน^{๒๕}นา ครัน^{๒๕}นาน
มา^{๒๕}ผู้^{๒๕}เป็น^{๒๕}เจ้า^{๒๕}ประ^{๒๕}มา^{๒๕}ท รูป^{๒๕}นิมิตร^{๒๕}นั้น^{๒๕}ก็^{๒๕}เกิด^{๒๕}อน^{๒๕}คตา^{๒๕}ศ^{๒๕}ก^{๒๕}ลับ^{๒๕}กลาย^{๒๕}เป็น^{๒๕}พระ^{๒๕}ยานาค
ดม^{๒๕}เด็จ^{๒๕}พระ^{๒๕}พุทธร^{๒๕}องค์ ผู้^{๒๕}ทรง^{๒๕}สวัสดิ^{๒๕}ภา^{๒๕}ก^{๒๕}ย^{๒๕}ทราบ^{๒๕}พระ^{๒๕}โสด จึง^{๒๕}มี^{๒๕}พระ^{๒๕}พุทธรู^{๒๕}กา
โปรด^{๒๕}ประ^{๒๕}ทาน นาม^{๒๕}ชื่อ^{๒๕}ว่า^{๒๕}ส^{๒๕}ต^{๒๕}วิ^{๒๕}จิ^{๒๕}ร^{๒๕}จ^{๒๕}ณ^{๒๕}มี^{๒๕}ชา^{๒๕}ติ^{๒๕}อัน^{๒๕}ต่ำ^{๒๕}ช้า ห้าม^{๒๕}มิ^{๒๕}ให้^{๒๕}บวช
ใน^{๒๕}พระ^{๒๕}ล้าน^{๒๕}นา^{๒๕}ต^{๒๕}ก^{๒๕}ค^{๒๕} ความ^{๒๕}ใน^{๒๕}มหา^{๒๕}เวศ^{๒๕}ค^{๒๕}ค^{๒๕}ห^{๒๕}ม^{๒๕}ด^{๒๕}แต่^{๒๕}เท่า^{๒๕}นี้ ทั้ง^{๒๕}อดีต^{๒๕}ถก^{๒๕}ถา^{๒๕}บา^{๒๕}ติ
ก็^{๒๕}ด^{๒๕}ห^{๒๕}ม^{๒๕}ด คำ^{๒๕}ที่^{๒๕}ว่า^{๒๕}พระ^{๒๕}ยานาค^{๒๕}ฝาก^{๒๕}ชื่อ^{๒๕}นั้น^{๒๕}มิ^{๒๕}ได้^{๒๕}ปรากฏ^{๒๕}คัมภีร์^{๒๕}ใด ท่าน^{๒๕}ทั้ง^{๒๕}ปวง^{๒๕}พึง
เข้าใจ^{๒๕}ฉะ^{๒๕}นั้น^{๒๕}เกิด นาม^{๒๕}ชื่อ^{๒๕}ว่า^{๒๕}เจ้านาค^{๒๕}นั้น^{๒๕}เกิด^{๒๕}แต่^{๒๕}กุด^{๒๕}บุตร เพราะ^{๒๕}เหตุ^{๒๕}ท่าน^{๒๕}ดม^{๒๕}มุ^{๒๕}ติ
เมื่อ^{๒๕}จะ^{๒๕}บวช แต่^{๒๕}พอ^{๒๕}ได้^{๒๕}เป^{๒๕}ดิ^{๒๕}ยน^{๒๕}ปาก^{๒๕}ส^{๒๕}ว^{๒๕}ค^{๒๕}น^{๒๕}ง^{๒๕}่าย^{๒๕}่าย กับ^{๒๕}อน^{๒๕}ึ่ง^{๒๕}ได้^{๒๕}อธิบาย
ใน^{๒๕}นาค^{๒๕}ศ^{๒๕}พ^{๒๕}ท์ มี^{๒๕}อ^{๒๕}ศ^{๒๕}ถ^{๒๕}รับ^{๒๕}ตาม^{๒๕}กระ^{๒๕}แส^{๒๕} ท่าน^{๒๕}แปล^{๒๕}ว่า^{๒๕}ไม่^{๒๕}กระ^{๒๕}ทำ^{๒๕}บา^{๒๕}ป ท่าน^{๒๕}จึง
จัด^{๒๕}เข้า^{๒๕}มา^{๒๕}ให้^{๒๕}เห็น^{๒๕}เป็น^{๒๕}นาม^{๒๕}ตา^{๒๕}ก^{๒๕}แก่^{๒๕}อุป^{๒๕}สม^{๒๕}บ^{๒๕}ท นาม^{๒๕}ชื่อ^{๒๕}ว่า^{๒๕}นาค^{๒๕}จึง^{๒๕}ปรากฏ^{๒๕}เห็น
ดัง^{๒๕}นี้ พอ^{๒๕}ผู้^{๒๕}ภ^{๒๕}ก^{๒๕}ัด^{๒๕}ศรัทธา^{๒๕}แท้ จ^{๒๕}ง^{๒๕}ตร^{๒๕}ึก^{๒๕}ตร^{๒๕}อง^{๒๕}ตาม^{๒๕}กระ^{๒๕}แส^{๒๕}พุท^{๒๕}โธ^{๒๕}วาท ว่า^{๒๕}เรา^{๒๕}ท่าน

จะได้ชาติเป็นมนุษย์ นิสสัยยาก อนึ่งเป็นมนุษย์ นมฺอายุหากเป็นอนิจจัง
เกิดมาที่หลังนักดับตายก่อน ย่อมด้วยทุกขร้อนเวทนา อนึ่งที่จะเกิดพบ
พระพุทธศาสนานี้ก็แสนยาก ถึงเกิดได้ให้ตายชาติมากมั่งกว้างเปล่า แล่นยาก
เจียวนะเจ้าผู้ใจบุญ อนึ่งท่านผู้เป็นเนื้อหน่อพุทธานุกรมี่ดามอย่าง คือ
บัญญัติการผู้ทรงสร้างพระโพธิญาณนั้นนับได้ คือส่งไชยแสนกัณฑ์โดย
สังเกต พระศรีราชาการนั้นก็วิเศษปานกลาง มีพระบารมีนั้นกว้างขวาง
ยิ่งขึ้นไป นับได้แปดแสนไชยแสนกัณฑ์ พระวิริยาการนั้นเป็นอย่างยิ่ง
กว่าจะพร้อมด้วยพระสมมติสังฆารมณฺศ พระพุทธานุการสังเกตกำหนดไว้
ว่าสิบหกแสนไชยแสนกัณฑ์ พุทธภูมิบารมีท่านทั้งดามพระองค์นั้นเนิ่นนาน
ถึงเพียงนี้ จึงได้สำเร็จแก่พระศรีธรรมโพธิญาณ ทรงสร้างพระบารมี
นั้นเนิ่นนาน เราท่านจึงได้พานพบประคับคั่ง พ่อนาคเอ๋ยบารมีของพ่อ
ได้อบรมไว้มากแล้ว อารมณฺพ่อนจงเฝ้าวินิตนักรักใคร่ในบรรพชา ผู้
สัตว์ในโลกเกิดมานี้ยากแท้ ที่จะให้เห็นอนันตังค์ในกระแสนกัณฑ์บารมี
ด้วยศัณหาโตกียกามสังโยค มักมัวไปด้วยบริโภคกามฉันทน์ ยากที่
จะตั้งอารมณฺให้เหินห่างกระเด็น ปดงดงให้เห็นทุกขังอนิจจังอนัตตา
พ่อนาคเอ๋ยเจ้าดีประกอบด้วยวิมมังสาญาณลัมปยุต อาจนำตนให้ดูยหตุ
ออกจากภพ บุญพ่อนนี้เลิศดบด่วงบุคคลแล้วในโลกา วันพ่ຸงนี้พ่อจะได้
บรรพชาเข้าในมหาอุโบสถ อุปถัมภตเป็นสมมุติสังคัมภ์ นับว่าเป็นเนื้อหน่อ
อริยวงศ์ชินโนรส จงรักษาดีกขาบทพ่อย่าประมาณ จงตั้งอยู่ในโอวาท
พระอุปัชฌาย์ ถัดดังดัยในดึกขางใต้ถาม ถึงใดที่ห้ามปรามพ่อย่าดูหมิ่น

อันสมณะนั้น^{๕๔๔}คิดเป็นอาภรณ์ ถึงจะเอาเครื่องอลังการณ^{๕๔๕}แก้วเก้าเนาวรัตน์
 เป็นเครื่องประดับสำหรับจักรพรรดิพิเศษศรี เครื่องประดับของกุมารกุมารี
 ที่เคยทรง คือปวเรห์ดำกำไถวงสร้อยสังวาล ถ้าคนแก่เกินภาคเอามา
 ประดับกาย เหล่าโลกทั้งหลายไม่เห็นเหมาะ จะพากันเย้ยเยาะแหย่มด้ารวด
 ว่าอาภรณ์^{๕๔๖}นี้ไม่คู่ควรกับคนทรง ตัถ^{๕๔๗} อาภรณ์ เด^{๕๔๘}รู้^{๕๔๙} ค^{๕๕๐}ัตถ^{๕๕๑}นั้นแต่ตามแต่จะ
 ประดับลงไม่เลือกหน้า ถึงเด็กหนุ่มแก่ชราประการใด ถ้ารักษาค^{๕๕๒}ิดพระชินวร
 ไว้ได้ทั้งามหมด ต้องในบาทบทพระพุทธรูปกา . กุศบุตรที่บวชในพระตำธนา
 เหมือนตัวเจ้า มีแต่ประเด^{๕๕๓}ริฐ^{๕๕๔}ไม่รู้เศร้าเพราะคิดเป็นอายุ ท่านที่ด^{๕๕๕}วงดูธรรม
 วิเศษ เข้าสู่^{๕๕๖}กิจวัคประเทศมหานิพพาน ย่อมชำระสันดานให้ผ่องผุด
 ทรงศีลบริสุทธิ์ไว^{๕๕๗}ดั่งแต่เดิม มรรคผลจึงเพิ่มเติมต่อภายหลัง พอจงจำนง
 ตั้งปฏิบัติตามเยี่ยงอย่างอย่าดูเบา จะได้เป็นนิสัยของเจ้าไปภายหลัง อนึ่ง
 เถาพระอุป^{๕๕๘}ษณาย^{๕๕๙}พออย่าตะ เขาเป็นภาระธุระทุกเช้าค่ำ ถึงใดที่ท่านจะ
 กระทำพอจงช่วยกระทำแทน ด้วยพระคุณท่านผู้ด^{๕๖๐}เด่นเหนือที่จะพรรณา
 ท่านเป็นผู้ ให้สำเร็จบรรพชาอุป^{๕๖๑}สมบท ตัวพอจึงได้เป็นหน่อเนื้อชินโนร^{๕๖๒}ด
 อริยมุนี พอจงตั้งจิตต^{๕๖๓}กตเวทิต^{๕๖๔}แทนสนองคุณบิดามารดาบังเกิดเกศ
 ด้วยบรรพชาเพศนี้ใหญ่หลวง กุศลสร้างทั้งปวงไหนจะเทียมเท่า ด้วย
 คุณพระมารดาเจ้านผู้ด^{๕๖๕}เด่น เหล่าบุคคลทุกวันนี้ย่อมดูแคลนถ้อยคำป^{๕๖๖}รมปรา
 ว่าคุณพระบิดาน^{๕๖๗}นี้สืบ ส่วนคุณพระมารดาน^{๕๖๘}นี้ยกหยิบเอาแต่สืบด^{๕๖๙}อง
 คำอัน^{๕๗๐}นี้ไม่ถูกต้องในพุทธรูปกา ในมงคลที่ป^{๕๗๑}นั้นท่านว่าไว้เหมาะหมด ว่า
 คุณพระมารดาหากำหนดที่^{๕๗๒}สุดมิได้ จะเอาดินแต่ฟ้าอากาศเม^{๕๗๓}รุไกรมาเทียม

เทียบ พระคุณท่านก็ยิ่งใหญ่ไม่เปรียบเทียบได้ จะแบ่งพระคุณออกไปเป็นสิบหก
ถ้าจะหยิบยกเอาคุณพระมารดาแต่กิ่งด่อน มาชั่งกับดินฟ้าอากาศเมรุราช
ดวนอันใหญ่หลวง พระคุณท่านยังหนักหน่วงแน่นทวี

เดิน

เหตุ ดังนั้น ส้ม เต๋จ พระชินดีห์คำสดาจารย์ จึงเล็ดจู้ดถาน
ดาวดิ่งสัพพิพ ทรงปรารภจะสอนคุณพระมารดา จึงยังพระบัญชา
ทรงสอดส่อง สั้นทั้งด้ามแห่งห้องพระไตรปิฎก จึงหยิบยกเอาคุณพระสูตร
พระวินัยทั้งสอง ขึ้นเป็นที่ประคองเคียง คุณพระสูตรพระวินัยนั้น
ก็เบี่ยงเบาว่าคุณพระชนนี แต่คุณพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีรนั้นก็พอเพียง
เล่มอกัน พระองค์จึงเทศนาพระอภิธรรมทางพระปรมัตถ์ โปรดพระมารดา
แด่เทวบริดส์ได้เด่น โภกิจจักรวาล องค์ส้มเต๋จพระคำสดาจารย์ จึงพินหน
ของพระพุทธรูปมารดา พ่อนาคเอ๋ยพ่อจง ตรัสตรองด้วยปรีชาให้หนักแน่น
พระคุณของมารดาท่านมากสุดแน่นถึงเพียงนี้ เมื่อเจ้าได้บวชเป็นชีเขือภิกษุ
ดากยบุตรในลำดับนา ก็ได้ชื่อว่าสอนคุณพระมารดาไปครั้งหนึ่ง แต่
ยังหาเท่าถึงพระคุณไม่ ต่อเมื่อใดพ่อมีจิตต์เลื่อมใสด้วยความเพียร อุตสาห
เล่าเรียนพระไตรปิฎก แล้วพ่อจึงหยิบยกเอาข้อปรนนิบัติ มาอธิบายแจ้งจัด
ให้ท่านเข้าใจ แล้วทรมานให้ท่านเลื่อมใสยินดีนัก ตั้งอยู่ในทางอริย
คิคมักตามอริยประเพณี พ่อจึงจะพินหนของพระมารดา พ่อนาคเอ๋ย
บวชอยู่ในพระลำดับนาอันสุดยาก ด้วยลักขาบทนนั้นมีมากถึงดองร้อยยี่สิบเจ็ด
ถ่านน้ำใจนั้นไม่ขามเข็ดหมั่นปฏิบัติได้ตามพุทธรูฏกา ก็จัดได้ชื่อว่าเป
นรากแก้วในพระลำดับนาอันประเสริฐสุดหายาก ถึงผู้มีศรัทธามากจักถวายเป็น

ปัจจุบัน แก่พระคาสดาจารย์แด่พระอรหันต์ อานิสงษ์เปเนนคอนันต์
 ไม่นับได้ พระพุทธภูิกาโปรดประทานไว้ว่าเป็นอามิสบูชาไม่สู้วิเศษ อัน
 รักษาดีดลมนะเพศให้ผ่องใส ตามกิจพระวินัยนับว่าเป็นหน่อเนื้ออริยวงศ์
 นี้และมีอานิสงษ์นั้นนักหนา จัดได้ชื่อว่าเปเนนปฏิบัติบูชาอันดีเลิศ พ่อนาค
 เอ่ยพ้อจงมนะดีการกำหนดเกิดอย่าท้อแท้ กำหนดสติตั้งให้แน่วแน่วาง
 อารมณ์ชุ่มเลี้ยงซึ่งบาปกรรม พ้อจงหน่วงเอาอานิสงษ์ในบรรพชากรรมตาม
 อริยประเพณี ให้ให้ชื่นด้ามที่ค้ำของอำนาจชัย

ถา ๓

๑ ศรีศรีศุภวารมหามหุติ เทวดามนุษย์เอิกเกริกมีด้นนั้น จะ
 อัญเชิญบายศรีทั้งด้ามชั้นอุดมงาม โดกดลมนุติตามพิธีในไตรเพท ทิศา
 ปาโมกข์ดังเกตุว่าเขาพระสุเมรุราช ท้าวด้หบดีพรหมมาประด่าทประดีทอิ
 ไว้สำหรับมงคลการ นายช่างผู้ชำนาญจึงกระทำการเปเนนท่วงที่ กระทำ
 ด้วยทองตานีเปเนนกระจิง เลี้ยงไม้กัณฑ์จัดตั้งงามดลอาด กาบกลด้วยคาด
 เปเนนทอ้งไม้ เหน็บแนมใส่สุ่มามาดย์ งามตระการดูเฉิดฉาย มาดาราย
 เรียบประดับ บานมิรุ โรยรับรอบบุรจี้ สอดดลดับดีประดลเลี้ยง งามระเบียบ
 แบบบุราณ ช่างชำนาญด้นทัก แกะรูปสัตว์ด้วยมตะกอบ แดดลอบเอี่ยมดลอาด
 เหมราชร่อนรารำ ดงเด่นน้ำในชลธิ เทพประนมมือองค์แอ่นอัด รูป
 ดิงหัดสัตว์อศักรา ผุ่งคชาเชิงชั้นเขี้ยว ชุณรุตเกี่ยวกินรนาง พระราม
 ร้างแรมดีดา ยกพดมาทำดงคราม เมรีตามพระรทหนึ่ ตามแต่จะมี
 รูปหลากหลาย ตามนิยายโบราณมี บายศรีที่อย่างด้นเหมือนว่า เราท่าน
 กระทำมาทุกวันนี้ พอเปเนนที่ทำได้ จัดแจงได้เครื่องกระยาบายศรี ด่วนแต่

คัมภีร์บรรณ ขอดเข้าขวัญไซ่ปอกได้ คองดามไบเอาแต่ดี หุ้มบายศรี
ตามบุราณ เครื่องตระการได้ทุกสิ่ง ฝ้ายอย่างยิ่งตายเข้มซ้ำ เชี่ยวจรณะ
อย่างดีดี หุ้มบายศรีตุงดงาม เทียนชัยตามจุตบุชา เปนดั่งางาม
ตามวิสัย เว้นบักไว้ทั้งด้ามอัน บักในชั้นขอบเข้าดาร์ ดำหรับการ
จะเวียนเทียน มะพร้าวเจียนได้พานรอง ช้อนเงินทองวางเรียงเรียบ ตาม
ระเบียบทุกสิ่งอัน ท่านจึงให้อัญเชิญขวัญเจ้านาคหน่ออริยวงศ์

แต่ก่อนขวัญเจ้าเคยลุ่มหลงด้วย โดกยเกิดกำดัด ย่อมอาศัยในสมบัติ
ทุกสิ่งสรรพอันอุดม พระขวัญเจ้าเอ๋ยเชิญมาเสวยชมเครื่องดมณะบริวาร
เป็นต้นว่า ไตรจักรบริวารวิเศษสุดประเสริฐ ฆาตรเหตักเด็ดดักตาย
ยามตะพายกำมะหยี่แดง ดอกก้านแย่งตายคมซ้ำ กาได้นำเครื่องถมมัด
เลื้อยอ่อนพัดจานน้ำชา บ้านถ้วยผ่าน่าชมเชย ขวัญเจ้าเอ๋ยอย่าหลงเด่น
ในแนวหนองคดองทะหาน ตามท้องธารที่โตรกไกร มีชลได้ไหลรินริน
อีกมุขดินทอโนคาต แล่นด้อดด้วยถ้ำธาร เปนที่ดงดรงดนานในนิเวศน์
ตำแหน่งนั้นก็วิเศษแล่นด้นูกถึงเพียงนี้ ก็เปนอนิจจังไม่จีรังกาล จะได้
เปนแก่นสารนั้นก็หาไม่ได้ เชิญขวัญพ่อกุมาชมแก้วมณีดีสุดได้ด้อด กถาว
คือพระพุทธรดำนานอันบริสุทธิ เปนโยคาพจรกุดบุตรบวชด้วยยอมยินดี
ขอเชิญขวัญพ่อในวันนั้นจงมาสถิตย์ประจำกาย นิราศโรคอันตรายทั้งปวง
หมด พ่อจงกำหนดสติตั้งอย่าเคว้งเคว้ง ปุณทิวงได้ วันพรุ่งนี้พ่อจะบรรพชา
จงระวังองค์อาตมาให้หนักแน่น ด้วยครุณสุดแสนเหมือนดังความ พ่อ

หมายมุ่งจะแข่งข้ามจุฑาธุชโอฆแอ่ง อันเป็นเกาะแก่งกันสุดก้นดาร์ มาเกิด
 ภัยคือหม่มมารจตุราจล พ่อจงเอาดีทระถักขนะศรัทธาตัวตนเป็นดำเภา
 เอาพระสัจติบัญญัติฐานเจ้าเป็นจัญญาคัดท้ายหมายให้ตรง เอาพระสัจมาธิอัน
 มั่นคงเป็นเสากระโดง ลัมปชัญญเป็นสายโยงระยางแย่งยุค เอาดีคั้ง
 ให้บริสุทธิเป็นทวนรง เอาทานอันอุดมลงเป็นลำเค็ญ เอาพระเมตตา
 ธรรมอันกล้าแวงเกิดเป็นสุริยาติโยธา จงจัดเอาบัญญัติเป็นพระขรรค์แก้ว
 ฤทธิรณ บรรดาธรรมที่เป็นกุศลดัดเป็นทหารแห่ เคียงระเบ็งแข่งแซ่
 ทัชชัชวาล หน้าหลังด้วยโยธาธรรมสุจริต พ่ออย่าย่อท้อต่อบัจจามิตร
 คิดหม่มมาร ถึงโทโสโมโหจะเป็นนรกกาลเกิดเป็นปัจจุบัน จะยังดำเภา
 คือศรัทธาของพ่อฉันให้หันเห็จ พ่อจงเอาพระขรรค์แก้วคือองค์บัญญัติ
 นั้นตัดเด็ดฝ่าให้ขาดกระเด็น ตามพระโยคาพจรเชื้อเช่นบำเพ็ญญาณ พ่อ
 จงห่วงเอาพระนิพพานเป็นที่ตั้งตามอริยพัตติ เยี่ยงอย่างมีในพระดำด้นา
 ตนุเตชดำ ข้าพเจ้าขออวยพรบรมมงคลอันวิเศษ แห่งสมเด็จพระพุทธองค์
 ผู้ทรงเดชอดุลโลกาจารย์ พระองค์ผจญพระยามารให้พ่ายแพ้พินาศหน้ายหน้า
 ด้วยพระสมะตังคบาร์มีเป็นโยธา ขอให้เจ้านาคนี้มีเดชาอันheimอีก ผจญ
 ธรรมพหุคักให้สิ้นสุด อนึ่งจะขอพรพระดำริบุตรองค์อัครสาวก พระ
 พุทธฎีกายกเป็นเบืองขวา ยิ่งด้วยพระบัญญัติอันไวว่อง ผู้เป็นที่สอง
 รองพระสัพพัญญู ขอให้พ่อนาคได้ตรัสรู้พระไตรปิฎกโดยวิตถาร อนึ่ง
 จะขอพรพระโมคคัลลานญาณทุกขิยสาวก พระพุทธรองค์ทรงยกฝ่ายข้าง
 ฤทธิเดชา อันพระสาวกในพระดำด้นาไม่ถึงสอง ผู้เป็นที่สองรององค์

พระพุทธองค์ ขอให้พ่อนาคนั้นจงเปลื้องโปรงปลดอดด้วยเดชา ข้าศึก
ออกกระอาไม่ทันทน อนึ่งจะขอพรพระอานนท์พุทธอุปัฏฐาก พระพุทธองค์
ตรัสสรรเสริญว่ามากด้วยพระปรีชา พระองค์ตรัสเทศนานั้นใด พระ
อานนท์ก็จำได้เหมือนฉันนั้น ขอให้ปัญญาของพ่อนาคนั้นจงมั่นคง เรียนรู้
อย่าลืมหลงในพระปริยัติ แก่ไซ้ธิบายอรรถให้ชัดชัด จงได้บอกกล่าว
แก่สำนักศิษย์ด้ามเณร อนึ่งจะขอพรพระกัณฐกัณเฑาะผู้เฒ่าในพระลำดนา
ทรงขนมพรรษา ร้อยยี่สิบปีปลาย ที่ท่านได้ทำปฐมสังคายนาในครั้งก่อน
ให้พระปริยัติได้ถาวรถาวรถึงวันนี ขอให้พ่อนาคประกอบมีขนมายุ ให้ตัดอด
ดวงดูถึงร้อยปี ทั้งสราโรคอย่าได้มีมาบ้ทา ได้เป็นรากแก้วสืบพระลำดนา
หน่อมนั้น อนึ่งจะขอพรพระนิมพัตถ์อันตาเตติ ตามศักดิ์การประกอบเกิด
เป็นเนืองนิตย์ ไหลตมาทั้งสี่ทิศไม่ขาดสาย เหล่าโลกทั้งห้าย่อมนับถือ
กิตติศัพท์กิตติยศก็เต่าเกาะบือเตื่อง ดินฟ้ากระเดื่องย่อมนิยมนมา อภิวันท
นิมบูชาไม่รู้ขาด ขอให้พ่อนาคผู้ใจปราชญ์จงปรากฏ เป็นพระสังฆราช
เรื่องพระยศยิ่งบุคคล ตามศักดิ์การให้ไหลต้นจนเหลือแหล่ ไหลตมาดัง
กระแสน้ำธาร ทั้งศฤงคารบิรวารจงมั่งคั่ง อายุ วรรณ สุขี พล ขอเจริญพร
ธรรมทั้งสี่ ที่ข้ายู้งเกิดมีแก่ตัวเจ้า วัณณะเล่าให้ผ่องใสสว่างาม
อิริยทรัพย์สมบัติตามสั่งจงจำเริญ ให้เพติให้เพตินในอิริยาบถ กำดังยศ
อย่ารู้หย่อน ไฟราครอนอย่ารู้ไหม้ ความทุกข์อย่ารู้ได้ ความไข้อย่า
รู้มี ให้ตนหมองเข้ด้ามที่ ให้ร้องเออชัย ฯ

ทำขวัญ นาคหลวง

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงนิพนธ์

ถา ๑

๐ นโม อันว่านมัสต์ ประนม อุดมด้วยกายวจีจิตต์ประดิษฐ์
เบญจางค์ ถวายยุคดหัตถ์ที่ค้ำคูดักรรพุม เทียมทิพยกาญจน์โกดุ่มเดาว
คนชชาติ ในพิจิตรจักรดักษณบาทบงกชเรณู แห่งดมเด็จพระบรม
ไตรโลกวิทูพิสุทธิตะเวศร์ ผู้เป็นมิ่งมกุฏเกศดัดไกววัด ทัวเทพทานพ
คนชรรพัสรรพพิชาธร กิณรนาคแดครุทมนุชยุประชา อนึ่งข้าพระพุทธเจ้า
ถวายอภิวันทนาพระนพโลกุตรธรรม ทั้งพระปริยัติปิฎกอนันต์ในยศคร
อาจชนข้ามดัตถนิกรจากจตุรโอฆ บรรดเชตรเกษมคีวโมกชอมฤตยธานี
อนึ่งข้าพระบาทยกกรกฤษดาณชดพระอัมมวงคิกด้าวฤ อันนับเนื่องในพุทธ
ไปฏกดิเรกคุณ ด้วนเปนเกษตรฤศดสุนทรเพิ่มพูน อาจให้ไตรพิชดัมบัติ
ดัมบุรณแก่นิกรดัตว ซึ่งมีกระมลประด้าทโดมนัดในธรรมดัจริต ด้วย
บัดนี้พระบาทสมเด็จพระบรมบพิตรทรงพระราชศรัทธา จะบวชเจ้านาคไว้ใน
พระพุทธดาดนาประพฤติพรหมจรรย์ หวังจะให้เปนบุญนิธิทางดวรรคทาง
ปรินิพพาน จักพูนเพิ่มพระเนกขัมมบารมีญาณให้ภิญโญยิ่ง ทรงพระกรุณา
ให้จัดแจงดรรพดั่งดมณบริโกคพร้อมมิได้ขาด มีทั้งไตรจัวร์เดบาตร
ธวัชบริวาร ครบทุกดั่งอันโอฬารด้วนประณัต ทั้งเครื่องบายศรีแด่ดุริยดั่งคัต

อุปहारภักดิ์ เสด็จพระราชดำเนินมาทำขวัญดิถีชมานพ ผู้มีกุศลเจตนา
 ปรารถนาเริ่มจะบรรพชากร เพื่อจะให้เป็นที่วิเศษดีดีถาวรในอุปถัมภ์ทักษิ ซึ่ง
 ทรงพระราชอุทิศฐานานการ ไว้หวังเป็นอายุยืนนานสืบพระพุทธศาสนา ข้า
 พระพุทธเจ้าขออัญเชิญเทพยดาภูมิพฤษอากาศ ทุกชั้นลงมาพจรพินา
 มาศแด่โสดมहाพรหม หม่อมมรดกิตทุกพนัศพนมแนวนที่ธาร ทั้ง
 เทพยบริรักษ์พระราชนิเวศน์ถ่านนครคามนิคมชนบทประเทศ ทั้งขอบเขต
 ชาติดีมาพระราชอาณาประวัติ อีกองค์อมรดำเนินในจังหวัดจักรมณฑล
 ทวาทธราช มีต้นว่าเมฆแดงฤษภนพเคราะห์ดาราด์ปดาพิณนักษัตร ทั้ง
 เทพยซึ่งรักษาเควตบวรฉัตรชัยราชบัลลังก์ ทุกทิวดยี่สองพระคดังภักท
 การถ่าน เทพยอันอภิบาลเบญจพิชราชกุกฤษณ์ถรรพธัษฏาธุร เครื่อง
 พระพิชัยยุทธธำตรา ทุกสิ่งศิริราชูปโภคชัยโกโคย ทั้งทวยท้าวเทพ
 ไทจงมาดโมธรรณินิบาท ในราชมณฑลมณฑลที่ยรที่สถิต เชิญมารับพระ
 ราชปฏิทานผลามิสอุทิศธรรมบรรณาทุกุศลอันสั่ง ซึ่งทรงพระกรุณาโปรด
 พระราชทานให้ในครั้ง ขอเดชพระบารมีมหันตฤทธิการ มีผดเนกขัม
 ทานาภินิหารเป็นอาทิเหตุ ทั้งอานุภาพทุกไทเทเวศร์จงมาช่วยบำบัด ถรรพ
 อุปัทวทุกขพยาธิภัยอันตราย อย่าให้มากถำกรายในพระมหานครราชธานี
 บุรีรอบขอบเขตประเทศรัฐดีมา แล้วจงอภิบาลรักษาดรรพราชบุรุษ อันมี
 นามกรดมมุตินาคมานพ กอปลด้วยมูตปนิธานปรารถนาเริ่มจะบรรพชา
 ในสมัยเวทาทิการรุ่งขึ้นพวงนี้ ได้พระฤกษ์แล้วให้ตนของชัยชนดามที่
 รับเสด็จเทพยดา ฯ

๓๑๒

๑ ศรีศรีวัดวัดดีดภาพ บวรมหาหมุ่ดินนักษัตริ ชยัคคุมงคตวาว
 เหตุอัญเชิญเทพยทุกถิ่นด้นานมาด โมดร์ดถิต ประดิธิอำนาจชัย เจ้า
 นาคทั้งปวงจงมีกรรมดม่งได้ โดมนัดปรีดา อย่าหวั่นไหวในราคาทิกิเดศ
 ตามกโทษทางอบาย อันเปนลัคคัมคักคัศนทรายนีราศจากอริยภูมิพิธิ ด่วน
 เปนปลักฝ่ายอกุศตราษีเลื้อมคุณประโยชน์ จงเลี้ยงดละมดะปดโพชเผ่า
 ฆราวาส ยินดีในเพศบรรพชิตชาติอันเปนธงชัยพระอรหัต ประการหนึ่ง
 อันว่าบังเกิดพระบวรพุทธรัตนจิตได้ ชื่อว่าอนักขมณิ จะหาได้แต่ดะครั้ง
 ดะที่นั้นโดยยาก นีมีบุญญาภินิหารมากจึงได้มาอุบัติในมนุษย์ดุดคิกำเนิด
 เกิดเปนนุชประดบพบพระบวรพุทธดาดนา ได้ประพฤติพรตพรหมจรรยา
 อย่างมีขนิมปฏิบัติจัดเปนทางกลาง ถ้าวคือพระอัมมวาทิกัมมรคธรรม
 เหตุล่วงหลักตามกัมคักคัศนทรพิปิต คืออศตคิกิตมถานุกิจกามดุดัดถิกานุโยค
 อันทางหลวงนั้นเตเปนบถโมกษอมัตมรรคา อาจพันอำนาจชาติชราพยาธิ
 มรณภย อนึ่งผดานดังด ซึ่งทุกคได้บำเพ็ญผนวชนีมีมากยากที่จะพรรณา
 ถึงแม้มาตรว่าเทพดาผู้ดุดมเดช จะเอาพันทิฆัมพรประเทศมาเปนใบถาน
 จะเอาแผ่นพดุนธราธารมาเปนแท่งหมัก เอากระแสดชดเอกมาเปนน้า
 ดะตาย เอาเขาพระดุมะรุมาศหมายมาเปนปากไก่อ จากถผดนรชนที่ได้
 บรรพชา จนดุดญด้นคินเตฟ้าดาศริชรินทร พระอนิดังดจะดุดด้นนนั้น
 หามีได้ ผดผนวชนียิ่งใหญ่เหลือด้นพันที่จะนับจะประมาณ เจ้านาคจงมี
 มนัสได้ด้นดศดাত্রประดாத อันศรัทธาอันเตเปนดวงมณิรัตนมาศอาจให้
 ด้าเรจซึ่งดรรพดั่งดุดจริตธรรม จัดเปนวิญญนาภรณพรรณพิจิตร โอพาว

อนึ่งก็นับเป็นอริยชนด้าวพิสุทธิดมบดี เหตุเดื่อมได้ในพระไตรรัตนเรื่อง
 ปรีชาชาญ เชื้อแท้ ในผลคีตทานภาวนานุโยค ปราศจากวิ จิกิจฉาอาโภค
 ในกุศลคุณ อันธรรมทั้งสองคือศรัทธากับปัญญา^๕ ยกเป็นเอกอตุลลสมบัติ
 ใหญ่ยิ่งกว่าทวิปัญญาเจตสิก^๕ ฐาน^{๕๕} อนึ่งศรัทธา^๕ แดเป็นกรกม
 พระขรรค์ คือพระอนิจตาทีไตรลักษณะ ดำหรับจะมล้างเหล่ากิเลสปรบักษ์
 เบญจพิชमार จงกระทำกายแต่จิตต์ให้เป็นแก่นด้าวสุนทรภาพ ให้ลัมที่
 ดุจดมดากเกิดในโลกา กล่าวคือพุทธุปบาทลำนาลำนมรรคพรหมจรรย์
 ตังกรรมดหมายมันอย่าเกียจคร้าน ปรนนิบัติพระจุฑาปาวิสุทธคีตอาจารย์เจริญ
 ไตรสิกขา ด้วยกำลังอจตศรัทธาวิริยปัญญา^๕ ญินทรีย์ แด่วงกอบปรด้วย
 กตัญญูกตเวทีอุทิศถวายพระราชกุศลอย่าได้ขาด ทั้งบิตรมารดาคณานาติ
 ลัมพันธมิตร ทวทุกเทพาธุราฤทธิจะได้รับอนุโมทนาสาธุการ แด่วงก็จะได้
 ช่วยบำรุงรักษ้อภิชาติให้บาราศภัย ได้พระฤกษ์แด่วงต้นของชัยถวน
 ศติยวาร ให้เป็นมงคลวัฒนาการแก่เจ้านาคในกาลบัดนี้ ฯ

๑ ศรัทธาวิริยปัญญา อุดมมังกลาภิเชกอดิเรกจุฑาพร คืออายุ
 วัณณะ สุธะ พละ ถาวรวัดนา แก่เจ้านาคผู้จะบรรพชาในพระธรรมวินัย ให้
 ฆาสุภาพเฝ้าได้ทั่วทั้งสี่อริยาบถ สรรพกิจในพรหมจริยพรตพึงบำเพ็ญ
 เพียร อุด้าให้เล่าเรียนคณฤชระพระวิปัสสนาญาณ หมั่นศึกษาดมทาน
 เตรีฐุดงควัตร มีต้นว่าทรงซึ่งบังสุกุลพัสดรเลบิณฑบาต อยู่อริยญิก
 รุกขมุตเตนาคันแต่พิจารณาอสุภารมณ โดยได้ดำเนินนิมมอย่างพระยัติ
 โยคี ประพฤติดีปทานจาริกวิถึคือขุดบัจฉาเอกาณิกภักดี อักเนตฐชิก

วัตรอย่างวิริยอุตสาหะ^๑ พึงเจริญในอธิจิตตสมาธิภาวนา คือทศกัณฐ์
 อสุภานุสติกกรรมฐาน ทั้งพระเจดีย์พรหมวิหารวัดถ่านชาตุปฏิภูมุตตัญญา
 อรูปสุมบัตติ นับในสมณะวิธีดีเลิศที่ค้ำตามแต่จะเด็ดอกเรียน ประการหนึ่ง
 พึงประพฤติกุศลในอธิปัตติญาณภาวนา^๒ คือพระวิปัสสนากำหนดโดย
 ทศพิชชบรรยาย ถ้วนแต่ปลงบัญญัติวิจารณ์นัยหมายในพระไตรลักษณ์
 เห็นนามแต่รูปแจ้งประจักษ์ โดยพิศดาร เปนอาทิแต่ดัมมสังฆะญาณเท่า
 ถึงอนุโตมิกัลล^๓ ถ้วนคำบริกรรมดีเลิศที่ค้ำตามในพรตนา เปนอนิจจังทุกขัง
 อนัตตาทั่วทั้งชั้นขันธ์^๔ ไม่มีสิ่งซึ่งจะหยิบยกกว่าเป็นแก่นสาร แต่ถ้วน
 ทุกขสัจจธรรมนี้มีได้เที่ยงแท้ว่าเป็นของตน ดังชาลธรรมนัมแต่จะเด็ดอรหัน
 ระคนปนไปด้วยฉันทะโรคาหามารุมันทำให้ลำบาก ทั้งพาหิระกะภย
 นั้นก็มีมากย่อมมาบิฑา^๕ ตั้งแต่จะเสวยทุกขเวทนานิราสสู่ถึงอันดีแตงาม
 ต่อสำเริงบรรพชิตกิจพยายามบรรลุดุฤตรธรรมอันพิเศษ จึงจะสามารถ
 อาจมล้างอกุศลกิเลสกองอวิชา ด้วยพระอริยมัคคบัญญัติเป็นสมุจเฉทปหาน
 ทำลายเชื้อต้นหาอุปาทานอันเป็นมูลทุกขนั้นเด็ดขาด จึงสู่ญัตตังสรพโคก
 ทุกขโทมนัสอุปายาสชาติปุณณพ จะมีกรรมตปวารณานิพพานารมณ^๖
 เสวยวิมุตติสุขชั้นขมซึ่งอมฤตยลัมบัตติ ได้นามบัญญัติเรียกว่าสามัญผล
 อันบรรพชา^๗ แดเป็นต้นแห่งวิวิธคามิมัค ชื่ออุคตมเพศวิเศษศักดิ์อาจทรง
 ไว้ได้ ซึ่งพระอรหันตคุณสุนทรประเสริฐ ดุจสุพรรณภาชนอันถ้ำเกิดอาจ
 รองรับไว้ได้ซึ่งวสาธารพาพมฤคาธิบดีดีให้เกสรราชจุฑาท พรั่งนั้นแล้วนะ
 พ่อจะเข้าไปสู่พระอุโบสถ เจ้านาคทั้งปวงพึงมนสิการกำหนดโดยอนุ

ดำสนกทา แด้วจงเจริญคีดัดมาธิปัญญาด้วยพิริยภาพ เบื้องว่ายังบมิธุ
 โดฤตรตาภในทิฏฐธรรม์ ก็จะมีมุขมุ่งพิมานส์วรรค์ด้วยทิพยสมบัติ ด้วย
 อำนาจพรหมจริยวัตรดังวรวิสัย ได้พระฤกษ์ให้ต้นข้องชัยถ้วนไตรวาร
 กระทำมหามงคลการจุดเทียนเวียนแว่น บันภาศัพทณฤโฆษดุริยดนตรี
 กาดบ^๕คน ๗

ทำขวัญป่าวสาว

บทเส่นผี

๐ ศรีศรีวันนั้กเป็นวันดี เป็นราชันย์คุมมรดก ข้าพเจ้าจะขอย่อยน
ประดิษฐานขึ้นทันใด ขออำนาจพร ยอกรขึ้นไหว้ ท่านพ่อท่านแม่ ท่าน
เถ่าแก่ผู้ใหญ่ ญาติกาฝูงผี ไม่ว่าผู้ใดเชื้อใจ ผีเรือนแม่พ่อ ผีหอปลูก
ใหม่ ขอเชิญจงมาให้ พร้อมกันในวันนี้ วันนั้กเป็นวันดี ท่านเศรษฐี
ผู้ใหญ่ ท่านจะเอาแก้วเข้ามาเกย จะเอาเชยเข้ามาฝาก จะเอาขันหมาก
เข้ามาให้ ได้จัดแจงแต่งไว้ ทั้งส้มส้มลูกไม้ ขนมหดยากองเกวียน ขนม
ผิงผอยทอง ถ้วนแต่ของจำเนียร จันอับงาเจียน ผดไม้نانา ส้มส้มส้มยำ
ส้มทับพลับจัน ลูกอินตะผาดำ ขนมต้มลูกใหญ่ กล้วยไข่กล้วยน้ำ มะพร้าว
อ่อนอ้อยดำ เหต่าเข้หมูหั้น ห่อหมกทอดมัน ตำรพันที่จะมี อภิเชก
สองศรี เสน่ผีทั้งหลาย ผีภูตผีพราย แม่ชอรักษา ที่ใดเคยงใดดู ทั้งผี
บุษยา ผียายผิดา ตามประดาพี่น้อง ผีเกยผีดอง ทั้งสองพร้อมกัน
อย่าขงเคียดเคียดดั้น ขบพันเชนเชยว จะมาเป็นพี่เป็นน้อง จะมาเป็นทอง
แผ่นเดียว อย่าพิโรธโกรธเกรียว ช่วยอุปถัมภ์คำฐ ผัวเมียทั้งคู่ ให้เจ้า
อยู่สบาย เจริญรุ่งเรืองได้เข้ามา คุ้มครองรักษา คุ้มโพยคุ้มภัย คุ้มเสนียด
จัญไร ขออย่าให้มา คุ้มให้ลารพัก อย่าให้หนูกัดหลังคา คุ้มทั้งผาน่ง
มั่งผา พ้อมปาย้งนาง ครอบครองสองรา โรคาเบาบาง คุ้มลูกคุ้มเต้า

ทั้งเขม่าตานทราย ญาติกาผัด่าง คุ่มครองบ้องกัน ดูกเปรตเคียนรก
 กระจายจกธรรม์ อย่าให้มาเกิดในกรรม์ ขอเชิญเทวดา จุติลงมาจาก
 สวรรค์ เพื่อจะเป็นลูกเต้า เมื่อเจ้าจะมีกรรม์ ข้าจะขอรำพรรณ ทั้งจั่ว
 ทั้งฝา ซื่อตั้งหลังคา รอดแปดโก่ ผีประตุน้ำต่าง เค้าห้องเล่ากตาง
 ผีล่างนางไม้ ที่ได้ปลุกเรือนอยู่ สองเจ้าทั้งคู่ ขอให้อยู่สบาย คุ่มโพยคุ่ม
 ภัย คุ่มทั้งนี้ยดจัญไร สิ่งร้ายอย่าได้มี ให้สัตว์ดืมมกต ให้เกิดมรรค
 เกิดผล แก่ตนเจ้าทั้งสอง ยกขึ้นมาตังพัก หินหนักพักทอง เครื่องดิน
 ส้มรค์ ยกขึ้นมาหมด ตั้งไว้ในห้อง เช็ดหน้าดอกคำ ชันน้ำพานรอง
 หวีกระจกคันฉ่อง โถแบ่งน้ำมัน ยี่ภู่ปูนอน พุกหมอนมานกัน เตียงตั้ง
 อัมจันทร์ กระโถนขันเขียนหมาก มีดพับศตบันาก พานหมากซองพด
 เครื่องกินเครื่องอยู่ ชันน้ำจอกดอย แหนบใหญ่ไม้ด้อย ล้วนน้อยหาไว้
 เมื่อจะออกเรือนไป เจ้าจะได้ครองกัน เจ้าค่อยผ่อนค่อยผัน ปรนบัติผัวตน
 จะเกิดมกต แก่ตนทุกวัน อีกไม้ด้อย ชันน้ำบัวปาก ดูปดุดูหมาก ทั้ง
 ศตบขผง อย่าตงบงเขาลัว อย่าทำชั่วถึงผู้ใหญ่ เราสอนเจ้าไว้ จงเร่ง
 จดจำ เวลาคำอย่าเที่ยวเตร่ อย่าโดดเด่แกดั่งแซ่เขื่อน การเย้าเรือนเตือน
 ข้าไท ทุกสิ่งไปให้ทวสัน เมื่อผัวจะกินดูจัดแจง หุงต้มแกงแต่งไว้ถ้า คัม
 ผักหญ้าปดย่างไฟ แงงปลาไหลจะไล่ผัก อย่าให้มากนั้ไม่ดี อย่าจุจ
 ทำหงุดหงิด ถ้าผัวผิดอย่าบ้ายัน ดับหลังคนจึงค่อยว่า ฟังคำข้าที่สอนไว้
 จะให้พรสอนเจ้าไป เกี้ยวของทั้งสองข้าง ถ้าผิดพลึงถูกเขยใหม่ คำโบราณ
 ท่านว่า ดูธรรมาจารย์ แม่ผัวกับลูกสะใภ้ อย่าชิงเคียดเคียดกัน ทั้งสอง

ครองกัน ให้เป็นฉันฉวีเมื่อย อย่าเรียกเมียว่าอีนันมันไม่ดีแก้ตัว ฝ่ายว่าเมีย
ก็กลัว ฝ่ายว่าผัวก็เกรง อย่าขึ้นมึงถึงเอง อย่าชมเหิงใจกัน อย่าพูดกระ
แทกแตกกัน หุนหันคำทอ อย่าให้รอนถึงแม่พ่อ บ่อย่าตายาย อดสูดร้าย
หญิงชายเย้ยเยาะ ผัวผิดเมียพลั้ง อดอ้อมกันมั่ง ยับยั้งจงเหมาะ ผัวก็
พูดแต่หวาน เมียก็ชานแต่เพราะ อย่าโมโหมากปากเปราะ อย่าทำน้ำใจ
เลาะ มันไม่เหมาะชอบกต เจ้าอย่าทำซ่องซัด จงปรนนิบัติผัวตน เมื่อเจ้า
จะนอน ให้อวดพระสวदनันต์ ถอดเสื้อให้เข้านันต์ สวดดัมมี่ชัย เมื่อคำราตรี
เข้าที่กราบเท้าผัว เป็นการดีแก้ตัว ไม่มีชั่วสักเวตา ฝ่ายข้างผัวก็อย่าช้า
จงเร่งมาให้พรเมีย ทั้งทรัพย์สินเงินก็ได้ เพิ่มให้ฤทธา ถึงจะมีบุตรมีบุตร
ก็คงจะมอดดับลาย จะมีลูกหญิงลูกชาย ก็ไม่ชั่วสักคน มาแต่บนฟ้า เทวดา
นิมนต์ จุติปฏิสนธิ คนที่ชั่วไม่มี ล่อนเจ้าเท่านั้น ดีกว่าเงินทอง จงหมั่น
ทั้งสอง พังคำจำไว้ สัมบัติของเจ้า อย่าให้รู้ขาดลาย ให้ให้ฤทธาเทมา
เหมือนหน้าคางคากบ่อทราย อย่ารู้ต้นรู้ดุด ถึงจะมีบุตร กับวิสุทธิสืบลาย
จะมีลูกหญิงก็เลี้ยงง่าย จะมีลูกชายก็เลี้ยงคง ขอให้อายุยืนยง ทั้งสอง
ครองกัน ระวังโคกโรกภัย ขอจงอย่าได้รู้มี ให้เป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี
ให้มีเรือขี้เตียมทอง ข้าหญิงเห็ดออดาย ข้าชายเนืองนอง ศฤงฆารบ้าน
ช่อง วัวควายช้างม้า เรือแพนาวา จอดอยู่เต็มท่า ดินค้ำมากครัน ให้
เจ้ามีเงินนับแสน ให้เจ้ามีแหวนนับพัน โดกแดดเขียนขัน ดาวพันไข้อย
มั่งม่านการเย่า ข้าสาวบ่าวน้อย เงินทองเบียร์ร้อย ไข้อยครามครัน ให้
ต้นกลปพฤกษ์ งอกขึ้นหัวนอน ตรงหน้าบึงจร ผัวผอนแพพรพรรณ จะนึก

ของสิ่งใด ขอให้ได้สิ่งนั้น ให้ล้มความปรารถนา ให้มีโรงช้างโรงม้า มี
ทั้งนางเข้านางเกตุอ คดั่งเลือกคดั่งผ้า ให้มีคดั่งเงินตรา ด้วยสาอากร
เดชะพระพร ให้ได้กับเจ้าทั้งสอง พุฑูร กมุขลิตทูลิ ชมูม กมุขลิตทูลิ สุ่ม
กมุขลิตทูลิ อายุ วณโณ สุ่ม พลั ทิ

(จบเล่มนี้แต่เท่านั้น)

บทถามขันหมาก

๑ ศรีศรีลิตทูลิเทโชชัย ข้าพเจ้าจะขอภัยแก่ท่านทั้งหลาย ทั้ง
หญิงชายทุกถ้วนหน้า ที่ได้ให้वानกันมา เป็นมิ่งมงคล ข้าจะขอถาม
ความขึ้น ตามนิสัยประเพณี โดยคดมาแต่โบราณ ด้วยท่านเจ้าของงาน
ยังมีความสงสัยอยู่เป็นนักหนา จึงใช้ให้ข้าพเจ้ามาถามดูให้รู้แน่ ตาม
กระแสดังหมากมานั้นเท่าไร ทุนสินใช้เท่าไรนา เมื่อท่านจะยาตรามาก็ขึ้น
ฉาย ท่านทั้งหลายที่พากันมานี้ นางทั้งสี่ที่ชุม ขันหุ้มนั้นท่านชื่อไร ท่าน
เป็นผู้ใหญ่นายขันหมากมา จงชี้แจงแจ้งกิจจาให้แน่ อย่าเชะเชื่อนเบือน
หน้าหนี ถ้าบอกไม่ได้ต้องให้ของลกลดลงที่ ข้าไม่เกดถึงอวดถ้าในขวด
นั้นยังดี

(จบถามที่ขันหมาก)

หอ ทงร้อยเอ็ดเมืองก็มีได้ยอโทษช่วยชันหมาก นี่หากข้าพเจ้ากล่าวมาโดย
ย่อ ขอให้ท่านจำกำหนดเสียให้แน่ ตามกระแสพระบาท จึ่งได้คิดต่อมา
จนทุกวันนี้ ที่ต้องชวดนั้นยังอยู่ดี ค่อยรับประทานตามเวลาที่จะได้ได้นั้น
นั้นต่อไป ฯ

(จบบทตอบชันหมาก)

บทนายประตุถาม

๑ ศรีสวัสดิ์ภาพ ข้าพเจ้าจะกล่าวสุนทรพจน์ตามที่ ข้าจะขอถาม
ตามกระแสพระบาท เดียงอิงมีสนั่นหวั่นไหว : ให้ร้องก้องโกญจนาท
เห็นผิดประหลาดด้วยมีบันคาบศิลา เครื่องดำตราอาวุธ ประจุจุดยิงบัน
คาบหินศิลา เอาท่านจะมารบพุ่ง ซึงเอาดมบัตพิศถานในบ้านเมือง
ฤาท่านจะมาด้วยเรื่องเปนไมตรี ท่านทั้งหลายที่พากันมานี้ มาแต่บ้านใด
เมืองใด นามกรชื่อไร เจ้านายท่านใช้ชื่อไรนา จงบอกฉันให้รู้ ฉันผู้
เฝ้าพระทวารบานประตูจะขอฟัง ฯ

(จบบทนายประตุถาม)

บทตอบนายประตุ

๑ ศรีสวัสดิ์ภาพ ข้าพเจ้าจะกล่าวสุนทรพจน์ตามที่ จะบอกไปตาม
กระแสพระบาท ข้าพเจ้าทั้งหลายที่พากันมานี้ เดิมมาจากเมือง
กระบิลพัสดุ์บุรีศรีมหานคร นายข้าพเจ้าทรงนามกรชื่อพระเจ้าด้หะหนุราช

แต่พระราชโอรสเปนมหาอุปราช ทรงนามชื่อเจ้ากรุงศรีสุทโชนัน แต่
 ข้าพเจ้านี้ได้ชื่อมหาพราหมณ์ตามนามมา แต่นายข้าพเจ้านี้
 ความปรีดาพร้อมใจกัน จึงได้นำเอาแก้วแหวนแสนสรรพเงินทองสิ่งของ
 มีราคา เพชรรัตนจินดาแก้ววิเชียรไพฑูรย์มุกดาหาคำมิได้ แต่ตัวนาย
 ข้าพเจ้านี้ มีรองเท้าทองฉลองพระบาท ของพระเจ้ากรุงดีหะหะณราช
 เจ้าเมืองกระบิตพัลลุมหานคร นายข้าพเจ้ายกพลนิกรมาในเวลายี่สิบ มี
 เครื่องศาสตราวุธประจุกุญแจขึ้นคาบหิณคิลา ปราณจะบ้องกันโจรผู้ร้าย
 ที่จะมาตีชิงวิ่งราวเอาดวงแก้วมุกดา ที่จะเอามาถวายเจ้านายท่าน ท่าน
 จงเปิดเผยพระทวารบานประตูให้แก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะได้ไปเฝ้าให้ทันฤกษ์
 ชัย ข้าพเจ้าจะขอถามนามพระทวารนี้ชื่อไรนา ทั้งชายชวาเตหะนิงชาย
 จงบอกไปให้แน่ตามกระแฉะวาระพระบาท อย่าช้าที่จงบอกมา ให้ทัน
 ตามเวลาที่เราถามนี้โดยเร็ว ฯ

(จบบทตอบนายประตู)

บทนายประตูตอบคำถาม

๑ ศรีศรีธิดาพร ข้าพเจ้าจะขอยอกริช้าง แด่ดวงความไปตาม
 พระบาท ท่านมาถามถึงนามพระทวารนี้ มีนามชื่อพุททมงคล ธรรมมงคล
 สังฆมงคล เรียกว่ามงคลสามประการ ที่ข้าพเจ้ารักษาพระทวารเบื้องขวา
 นั้น ชื่อขุนอินทโยกษ ภรรยาชื่อนางอักษมุข ที่รักษาพระทวารเบื้องซ้าย
 นามชื่อขุนนนทโยกษ ภรรยาชื่อนางธรรมรักษา ท่านจะให้ข้าพเจ้าเปิดเผย

พระทวารบานทวารใหญ่ ด้วยทวารนั้นใช้ ได้กตอนต์ถักด้นชั้นในได้
 ถูกกุญแจไว้นาน ด้วยกุญแจนั้นมกตในไชยาก เมื่อท่านจะดำริภักดี
 ให้ทันฤกษ์พามาที่ ท่านจงเอาน้ำสุรามาถวายที่อย่างดีมาโล่จรดรง ชำระ
 มลทินให้ สิ้นราคันนั้นเสียก่อน จึงจะได้ ไช้ให้กับท่าน ท่านจะได้พากัน
 เข้าไปเฝ้าให้ทันฤกษ์ยาม สืบตามความปรารถนาของท่านที่มานี้สำเร็จได้
 ทุกประการ ฯ

(จบนางเฝ้าแก้เบ็ดประตูท่าน)

ทำขวัญทารก

๐ โอมศรีวิสุทธิเศไช นโมนมัสการ ข้าจะอ่านโองการอัญเชิญ
เทพยอันเจริญทั้งหลาย ขอเชิญพระนารายณ์ ธิบตี ทั้งพระอิศวรผู้ม
ศักดิ์ดาเดช เปนจอมมกุฏเกศไกรลาศ ขออภิวัตวันทนบุชา หนึ่งพระอุมา
ภกวัตติ อันมีศรีเนลิมโลก จงดับโรคให้เล็ดมหาย ขออัญเชิญพระพาย
พระเพลิง พระกาตเลกิงแดพระพรหม ทั้งพระยมจุโลกบาต พระสุริยา
กาตพระจันทร์ เจ้าผู้ทักันครองค์อินทร์เป็นปิ่นเทวพิภพ ครอบคืบสอง
องค์ทรงมเหศวร ขอยอกรประนม บังคมเหนือศรีโรเพศ ขออัญเชิญ
ประเวศมาสถิต ประดิษฐานเหนือเคี้ยว สรรพรูปเทยนชวตา ปวารณา
ตามถวาย เข้าคอกปรายบุบผา ช่อคันธอรชร อิกทั้งบวรราชวัต
นัตถรงชัยธงประวษา ขอจงประดำทพรประสิทธิ์ ด้วยมนต์ฤทธิไดยเวท
จงประสิทธิ์พิเททแก้ข้า จะอาราธนารูปต่างคน แม่ช่อเมืองบนเมืองต่าง
ทั้งเจ็ดอย่างเจ็ดคน แม่ช่อกลางหนกตาแขง แม่ช่อแรงประจำวัน ส้มมุติ
นามนั้นสืบกันมา คือแม่ช่อกุมารวันอาทิตย์ ชื่อวิจิตรนาวัน หนึ่ง
วันจันทร์แม่ช่อ ชื่อวรรณางคราญ หนึ่งวันอังคารแม่ช่อ ชื่อนางยักษ์
บริสุทธิ์ หนึ่งวันพุธแม่ช่อ ชื่อนางสามลทัก หนึ่งวันพฤหัสบดีแม่ช่อ
ชื่อนางกาโตทุก หนึ่งวันศุกร์แม่ช่อ ชื่อนางยักษ์นงเยาว์ หนึ่งวันเสาร์

แม่ช้อ ชื่อนางเอกาโดย ถัดของชื่อของผู้ใด เร่งเร็วชื่อโคตคดาศ ชวน
 ภูตปค่าจทางต้น คุจะให้ กินเครื่องเดินทุกคน ทุกคำบดผัด่าง คุจะ
 ราววลให้ ถึงใจ กินแล้วไปอย่าอยู่ คุจคุบัญญัติดังนี้ ฯ

๑ โอมชัยศรีวิสุทธิธารประเสริฐ อัญเชิญเกิดแม่ช้อเอ๋ย คุรตุ
 เสดยบอกให้ รู้จักในลักษณะแม่ ช้อกระแห่นเบ้องบน แม่ช้อกลางหน
 แดเมืองต่าง ซึ่งให้ โทษต่าง ๆ กัน

๑ แม่ช้อตางบางพันอยู่ในได้ มักให้ร้องให้ร้องคราง ๒ แม่ช้อ
 ตางบางขวางอยู่ในได้คือ ทำให้ อัดออดแดงทอง ให้ช้ออันร้องคนรน ๓ แม่
 ช้อตางบางตันอยู่ในเคี้ยว ทำให้อาเจียรเลี้ยงแห้งเห็บ ๔ แม่ช้อตางบาง
 แอบอยู่ในเนือ นอนดุ้งเพื่อร้องหวาดหวัด ผิวเลือดขัดต้นกำเดา ๕ แม่
 ช้อตางบางเข้าอยู่ในกระหม่อม มักให้ผอมร้องให้มิหยุด เปนผุดให้ตาแขง
 ๖ แม่ช้อตางบางแฝงอยู่ในซงฆ์ มักให้ไหลหลงตกใจร้อง ต้นมือต้อง
 เย็นเฉียบ ๗ แม่ช้อตางบางเดียบอยู่ในเดิน มักให้ร้องเต้นดีต้นมือ บิดตัว
 อืดอืดไปมา หวาดไขว่คว้าวหน้าเขี้ยว แม่ช้อบรรดาเที่ยวมาดักต ทั้ง ๒๘
 คนคิดมาทำโทษ ขอย่าพิโรธอดโทษา มารับเนือปตาสุราย่า อิกกระทง
 น้ำกระทงเข้า อนึ่งเตาเครื่องวัดถาภรณ์ ผู้คนสลดอนห้อมด้อม เสร็จ
 พรั่งพร้อมอยู่ได้ว ขอเชิญไปลงบัตร กินให้สวดดีพร้อมญาติ แล้วจง
 ประดาศคดาโคด ชมรูปไปต่างตน จงเปนคนจำเรญศรี อย่ามีใจบิศา
 วิหิงษาแก่บุตร อันกำเนิดในมนุษย์ ไซ้วิสัย ไปอยู่ต้นไม้ใหญ่ตามเพศ

อนันต์ในหิมเวศเถื่อนถ้ำ เหวผาน้ำบึงบาง พงป่ากว้างจอมเขา ถิ่นฐาน
 ดำเนาจอมปลวก กลางป่ารวกป่าร้าง ริมฝั่งถ้ำธารเขา ริมดำน่านาเนิน
 ริมป่าเถินเทินทุ่ง ริมป่าyoungป่ายาง ริมท่าทางคนไปมา ริมศาลาอาราม
 กินแล้วตามแต่จะไป อย่าช้าในบัดนี้ อย่าสู้ดีหยิกหยอก อย่าดีพยอกไม่
 เปนการ อย่าอยู่เย้ากุมารที่เกิดมา จะได้วัฒนาการจำเริญ ขอเชิญท่าน
 จงเอนดู ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์ เราตั้งเข้าน้ำบุญปลา ขอไว้ ดื่บดำนานาอย่าเปล่า
 คาย เปนชายจะได้เป็นสงฆ์ เปนหญิงคงจะได้เป็นนางชี รักษาศีลมี
 เมตตาคิณห์ จะได้ส่งนิมิตทกส่วนอุทิศไปถึง กุศลถึงกับมารดา ซึ่งท่าน
 ได้อุล้าให้เลี้ยงดู เราสู้ขอซื้อไว้ ให้เป็นเบี่ยล้ามลิมล้าม คำตัวตามดินไถ
 ในล้ามวันนั้นเป็นตุกฉี่ พันธุ์วันนั้นเป็นตุกคน ไซ้ตุกของตนอย่าชวักไขว่
 เราให้รูปใหม่ไปต่างตัว จงไปชมชั้วรูปในบัตร โภชนาจัดเส้นสำรวจ เรา
 บำบวงไซ้หนัแล้ว อย่าแผ้วพานไปมา เมื่อวัฒนาจะส่งบุญ ให้อุดหนุน
 คำชู พันทุกขสู้เข้านิพพาน เร่งรับการพลัดกรรม กระทำดังเวณนานา ดูจ
 ดังตราตีประทับ กำกับท่านแต่วันนั้นไป ท่านอย่าให้มีภัยในกุมาร เรา
 จะขอไว้ภิษักรักษา บดขมิ้นทาปนดินสอพอง เปนขมิ้นทองฝนจันทน์เจือ
 ทั้งขมิ้นชะเบียดอกชมเห็ด ประดมเสวี่จเล็กเปนองครักษ์ ทาผัดพักตร์นวด
 ในเนื้อ ท่านอย่าไต่เอื้อเพื่ออยู่ชมเชย เร่งตะเถยไปอย่าช้า จงกวาดเอา
 โรคไปให้สิ้น เขม่าดาดดินดานโจรทรางจรช้นขวางดำคอ อย่าให้
 เหลือหลอหละหลอของ แม่ทรางเจ้าของทั้งเจ็ดวัน จงอันตรายอย่าให้มี

ชาติทั้งดีแต่สมฐาน ทั้งตามกาลไว้ ให้บริบูรณ์ อย่าให้เสื่อมสูญอันตราย
 ให้เพียงง่ายตายในทารก จะได้อุปถัมภ์ในศาสนา องค์พระศาสดาพระพุท
 ทุ์สนธิ์ ทั้งพระทศพลโกนาคมน์ พระสมณะโคตมพุทธเจ้าผู้เลิศป พระอริย
 เมตไตรยครบทั้งห้า ท่านจงโมทนาเอากุศล บุญบถถาวรมาดังนี้ ฯ

ทำขวัญช้าง

๑ ครีครีสวัสดิ์ วันนี้เป็นวันดีเป็นวันสง่า ข้าจะเรียกเอาขวัญช้าง
แกวกตาเดิดตัวดั่งม เจ้าอย่าเอาใจเป็นช้างอุทามตัวบ่มีปลดอก ขวัญเจ้า
อย่าเอาใจออกจากเถื่อน อันฝูงเพื่อนเล่นหมู่เคยกิน ขวัญเจ้าอย่าไปวิน
หลายเถื่อน ขวัญเจ้าอย่าไปเป็นเพื่อนหมู่วอกค่างกวางทรายคำ ขวัญเจ้า
จงจักมาสู่ขุดบายจิม เจ้าจงมากินกด้วยแดเช้า อันแต่งไว้เต็มขันเต็มวา
ช้างสัตว์ศักดิ์ยังบ่เท่า เขากระทำอันใดบ่ถูกบ่แม่น ก็ยังรู้दनเด่นกระทำอันใด
บ่แม่น ก็ยังรู้เด่นดเคียน เหมือนดังนกเขียนร้องนนคาย บัดนี้เจ้าอย่า
เอาใจเป็นช้างบ่กิดปลดอก เจ้าอย่าไปออกกองอวางแกว่งไกวตัว เจ้าอย่าได้
ไกวหัวกวัดแกว่งเด่นไปมา เจ้าอย่าเยะพาตาใจเกลียด ให้เจ้ารู้เหมียด
เชือกอันจักของหลัดแตกอ แม้วาเชือกเท่าเชือกไก่ เจ้าก็อย่าได้คาบเคียว
ให้ย้อยตกดิน เจ้าอย่าวินหลายเถื่อนเดินไป ให้เจ้าคิดใจถึงทางบ้าน เจ้า
อย่าชยานรู้ตนเด่นเวรณ ถ้าได้เห็นคนอย่าเวรณรำร้อง ถ้าว่าได้ยินเสียง
กลองแตรเสียงฆ้อง ทั้งเสียงพิณพาทย์แตรโห่ระมย ทั้งพารวร้องแตรม
ฝน อย่ารู้หันหันเด่นตกใจทั้งบอกไฟแลด็นาคกอง ทั้งพาร้องแตรมด ให้
เจ้าตั้งใจให้ คม้นเที่ยงอย่ารู้ควาเอียงไปมา ข้าก็ตกแต่งภาชนะดาเครื่อง
พร้อม มาต้อนรับเอาขวัญเจ้ามากิน มีทั้งเลื้อดำนัดฉีนงามตาเลิด ผ่าน
ประเสริฐอันเกิดเมืองสวรรค์ ผัวแดงผีนยาววา ผัวขาวหนาพอนขาด

มีทั้งเงินห้าบาทพร้อมหมากพญูเทียน ข้าก็ตกลงได้เขียนภาชนโคกตั้งไว้แล้ว ข้าขออัญเชิญขวัญข้างมงคลแก่ตัวดำ พ่อมากินก่อนเทอญ ฯ

๐ โอมลัทธิธัมมัม ลัทธิกัมมัม ลัทธิธัมมัม ชยมงคลัม อมลัมมาธิมา
ถูกกุมามา ฯ

อชช ในวันนี้ก็เป็นวันที่มีฤกษ์งามมียามก็ปลอด วันนั้นก็เปวัน
ยอดพระยาวัน ข้าจะเรียกเอาขวัญข้างหมากเต่างาเหตม ก็มีในวันนี้
ข้าก็เรียกเอาขวัญข้างแขนงามักให้มาในวันนี้ จักเรียกเอาขวัญข้างที่นั่ง
มงคล ก็ให้มาในวันนี้ ขวัญข้างเทียรตัวหงหันไปเป็นเพื่อนข้างเอราวรรณ
ก็ให้มาในวันนี้ ขวัญข้างสัตว์หันไปเป็นเพื่อนอยู่ในเถื่อนกว้างหิมพานต์
ก็ให้มาในวันนี้ ขวัญเจ้าอย่าไปเป็นเพื่อนข้างดารอยู่กลางดงไพรป่ากว้าง
ก็ให้มาในวันนี้ พ่อหมอด์เบี่ยงมอบหมอด์เถา อันท่านคตองเจ้ามาหัวที่
เขาไปได้เคยเจ้ามาวันนี้ แม่ขวัญเจ้าได้ตกใจ ปางเมื่อหมอด์พิษณุเอา
หนึ่งประกำขึ้นห้อย ปางเมื่อเจ้ายงน้อยแหวเถื่อนทวยแม่ไปมา บัดนี้
เจ้าก็ได้คาจากเถื่อน ได้มาเป็นเพื่อนฝูง ขอให้ขวัญเจ้ามาอยู่กับตน แม่
ว่าวกระตึงทนอย่าได้พาตา แรควายอย่าได้พาหน้ เลือหม้อย่าได้พาเอา
ขวัญเจ้าตา แม่ว่าสัตว์ร้ายอันอยู่ในป่า เจ้าก็อย่าได้พาพ่อ แม่ว่าเขาดับ
เขาพันด้วยพรวาเดขอ ขวัญเจ้าก็อย่าไปอ่อนดิม ข้าก็เรียกกรองเอาขวัญเจ้า
หนหนึ่ง แดวกดิมเกมถวน ถวนขวัญเจ้าอย่าไปตกใจหมองคำค้อย
ปางเมื่อเจ้าได้เป็นข้างน้อยแหวเถื่อนกลางดงไพร บัดนี้ได้มาเป็นข้างใน

เมืองมนุษย์โลกย์ บดินชาก็ยกเอาภาชนะโตกเข้ารับรองเอาขวัญเจ้ามาแล้วด้วย
ก่อนเทอญ ฯ

๑ อชฺฐ ในวันนี้ก็เป็นวันดีศรีวันชน เป็นวันถึงพินักษะ
บดินชาก็ตกแต่งดาพร้าพร้อม เพื่อว่าจักมาทำขวัญเจ้า มีทั้งหม่อมแก้ว
พร้าพร้อมหม้อนารี ทั้งเขาของเงินคำค้ำตั้งไว้เบี่ยงนภาชนะโตก ราชโชค
ดวาทัดดีดุดุณคอง มีทั้งเงินคำเค็มดุดพาด มีทั้งกดยออยอาดเค็มพา
มีทั้งเหลายาหลายเหล้อย่าง บดินหม่อฤทธิ์ใหญ่ผู้นั่งคอกก็จักเสียไฟ ก็ว่า
ดีมีในวันนี้ หม่อมแก้วผู้เพื่อนคอง เจ้านั่งอยู่ท่าเดียวไฟ ก็ว่าดีในวันนี้
หม่อแก้วอยู่คอยส่อนข้าง ก็จึงทักข้างร้ายหมู่จิ้งไร มีทั้งฟางไฟจับหน้าผาก
ก็ให้หายเสียในวันนี้ ทั้งศิวทางขออยู่ปากอ้อมโอบอมฝอย ก็ให้หายเสีย
ในวันนี้ มีทั้งศิวทางก่าน ปากอมถ่านถนาก่านปล้องหมู่ชุกชุม มีทั้งชุมผ
จับหน้าผาก หูหวากหวิดหัวชนบั้งคอ ก็ให้หายเสียในวันนี้ มีทั้งศิวทาง
ชอนอใต้ท้องถนาก่านปล้องหม่อแก้วก็ว่าจิ้งไร มีทั้งถวนไฟจับดีข้าง ม่านกิ้ง
หมู่ด้ามหวา ข้างดาขาวชยาน ก็ให้หายเสียในวันนี้ ข้างขาห้วนข้างขาเห้ง
ทั้งข้างหึ่งพิวเพธา มันข้างคำเข้าแกว่งไกวคั่น ก็ให้หายเสียในวันนี้
แรกเตนไปหน้า ให้ขวัญเจ้าจากตำบับแพแก่ศัตรู บดินชาก็ตกแต่งเครื่อง
พร้อม มาต้อนรับรับรองเอาขวัญเจ้าแล้ว จงมาอยู่กับเนอกับศิวเจ้า
ทุกคำเช้าวันยาม ก่อนเทอญ

ทำขวัญกระบือ

๑ ศรีศรี ตัวดีดีสภาพรเปนบวรมงคล วันนั้นข้าพเจ้าจะแผ่แผด
ทั่วขอบเขตต์ ด้วยกระบืออันวิเศษของข้าพเจ้าเกิดมา ขอเทพยดาจงเสด็จ
ลงมา อีกทั้งเจ้าทุ่งเถาะเจ้าท่าที่อยู่ป่าแต่อยู่ดง อยู่ห้วยเขาตำเนาพงทุก
ท่อนธาร วันนั้นเป็นวันสุขสำราญด้วยกระบือปลอด ของข้าคดอดออกมา
ดูงามกรัน ทั้งท่วงทีดีดรรชนีชอบกล ตั้งแต่ได้กระบือตัวนี้มีผลเหลือ
ประมาณ ทั้งเข้าปตาเตอาหารก็ทั่ว ทั้งเงินทองญาติก็มากมีออกให้ดมา
จะนึกถึงใดก็ได้สัมปรรณาทุกสิ่งอัน วันนั้นข้าพเจ้าจะขอทำขวัญกระบือผู้
ให้กำเนิดเชิดชูตามโบราณ ว่าขวัญเจ้าเฮ้ย จงมาอยู่บ้านอย่าไปไกล
ขวัญเจ้าอย่าหลงตามเพื่อนเข้าในเถื่อนไพรทางดงดอน ขวัญเจ้าอย่าไป
ดงบึงทุ่งบอนเปนอาหาร ขวัญเจ้าอย่าไปเที่ยวริมธารป่าดะเมาะ เห็น
ทางเปดี่ยวอย่าเดียวเดาะเที่ยวด้ญจร มาอยู่เกิดแต่ในนาгинหญ้าอ่อนให้
สบาย พ่อเขางอนอย่าช่อนกายเที่ยวหนีเร้น อย่าเที่ยวเดินเพดินเด่นไกล
ทุ่งนา ถ้าแม่น้ำเจ้าเคิบ ไทชนมามีเปดี่ยวปดะอย่าเกียจคร้าน แต่พ่อ
เดือนหกฝนตกท่วมบ้านลงมาเย็นใจ พ่อนั้นก็จะได้ผูกแอกไถเปนเครื่องครบ
ออกทุ่งนาอย่าปรารภความเหนื่อยเหนื่อย ถึงเขาจะตีพ่อสักเท่าไรก็อย่าขาม
เข็ดจงทนเอา ตัวพ่อนี้จะตั้งชื่อเจ้าว่าอายเปดี่ยว ถ้าแม่นางนมทำเรียก

คำเดียวจงวิ่งมา อย่าทำเป็นหัวตอเหมือนกระบือป่าเที่ยวขึ้นเบ้ง คนวิ่งได้
ไฟตะเกียงเที่ยวสัญจร จนดาวเค็ยเค็ยดับไม่กลับมานอนที่ในคอก
เที่ยวซุกซ่อนนอนชอกป่าดะเมาะ ทำให้เจ้าของเที่ยวมองเฝ้าทุกตำบล
ขวัญพอเอื่อยอย่าได้คนองตองเชิงชนเป็นควายเปลี่ยว หนทางกตางไพรเขียว
อย่าไปให้ห่าง เร่งระวังตัวกลัวเลื้อยข้างจะยัย อนึ่งศัตรูหมู่เที่ยวสัญจร
มันจะพาเจ้าเข้าซุกซ่อนอดหนี้าฟาง เห็นทางไหนใหญ่กว้างพอจงกลับ
อย่าเดินเฉยให้เลยดับจนหลงบ้าน ขวัญเจ้าจงอยู่ทำงานการอย่าเซเซื่อน
เทียมเกวียนตากเดือนตะพายแฉก ทั้งคุมวงกงแปรมีครบครัน ตัวพอ
จะได้กระสันเจ้าไวกับหลัก แล้วย่อยจุมกษักจวงเวียน พร้อมผู้คน
หนุ่มสาวจนเข้าเตียนไปทั้งถาน แล้วยให้ ให้อ่ทำงานชนด้ามดา

๐ ศรัศรี เจริญศิริสวัสดิ์มีสุขทุกขอย่าพาน นับวันจงเจริญด้วย
การอันใหญ่ยิ่ง อุดมทั้งทรัพย์สิน สิ่งเงินແຕທອງ จะนึกแก้ก็ให้
แก้กอง จะนึกทองก็ให้ทองไหลมา ทั้งเข้าเปลือกก็เต็มนา ปลาก
เต็มทุ่ง เข้าลารก็เต็มยุ้ง เงินเต็มถุงทองเต็มถาย ตั้งแต่นั้นไม่มีทุกข์ จะมี
แต่สุขสบายทุกคืนวัน ที่นี้ข้าจะรำพรรณถึงกำเนิดกระบือ ซึ่งมีนามตามชื่อ
โบราณมา อนึ่งเจ้าเป็นสัตว์ธรรมดาหน้ามากโต มีตัวใหญ่เป็นไบโพพอ
งามดี งามเกินเจริญศิริสวัสดิ์ ใครเป็นเจ้าของต้องพิพัฒน์บริบูรณ์
ทั้งสมบัติก็มากมุลเนื่องของมา คนนับถือภษาขาย่อมปรากฏ มีทั้งตาแดด
ยศอันใหญ่ยิ่ง กระบือนี้ยอมดีจริงต้องตำรา ยังอีกตัวหนึ่งเป็นคำปรัม
ปราท่านกล่าวไว้ ว่าดีเหมือนทองแดงแสงสดได้ชนเป็นมัน หน้าก็อว

คอคว้นเปนมงคล อีกทั้งสัณชัฏต่างพร้อย เกิดมาตั้งแต่่น้อยไปจนใหญ่
 ท่านเจ้าของนมข้าวไทยบริบูรณ์ ทั้งสิ้นทรัพย์สินอันมากมายเป็นกำกอบ ชัน
 แต่จะค้าขายก็ได้ไม่ต้องไม่ยากจน อย่างที่กระบือดำปดอดตอดตองาม
 นักรหา ท่านเรียกว่านิลดำติกาปดตอดตองามจริงยิ่งยอดกระบือดี ใคร
 เดียงไวได้มีดูลุสบาย ปราศจากอันตรายแตรโรคฯ ขวัญพอเอ๋ยพอเขาตุ
 จงอยู่เฝ้าหน้าอย่าไปไกล พ่อนี้จะทำขวัญให้ในวันนี้ กระแจะจันทน์เจิม
 เณตรศีร์ษะด้วยผูกคอ บรรดาพรรคพวกชาวนาถ้วนหน้า พอได้ฤกษ์ให้ ให้
 ชันดำมตา ให้เป็นสวัสดิ์มงคล ฯ

ทำขวัญเส้า

๑
๐ นโม ข้าพเจ้าขอขอบน้อมนมัสการ คุณพระรัตนไตรยาน
อันใหญ่ยิ่ง เปนมหาวิมลเมศม์มิ่งโมฬีพ พหนึ่งจะขอยอกรเคารพทุกเทวราช
บรรดามิในหมื่นโลกธาตุทั่วทุกสถาน ด่วนแต่ทรงมหัศจรรย์ศักดิ์ดาหาญมหิทธิ
ฤทธิ์ ตั้งแต่อมรพิमानพรหมโลกธาตุถึงพิสุทธา อีกเจ้าพิमानเมือง
ฟ้ามหาไกรธาค์เดิด อีกคุณพระบรมจอมกษัตริย์อันประเสริฐทรง
แผ่นดิน อีกคุณพระเพลิงพระธรณินทร์แด่มน้ำ คุณครูอุปัชฌาย์อาจารย์
ผู้แนะนำอำนวยการ อีกคุณบิดรมารดาเป็นต้นกรณีเหตุ ด้วยได้ตั้งต่อก่อ
เกิดเกิดประกอบกาย ขอเดชะสรรพเดชพระคุณทั้งหลายทุกเหล่าโลก จง
มาช่วยป้องกันสรรพโศกศัฏฐภัย ทั้งอุปัทวอันตรายใดให้สิ้นสูญ ขอจง
มีศิริสวัสดิภาพจรุญจวิรงกาด แก่ท่านผู้ปฏิบัติตามแบบโบราณราชประเพณี
บัดนี้จะขอกล่าวตามกัมภีร์ไฉยประเสริฐ เมื่อแรกจะบังเกิดที่สถิต
เคหะสถาน เปนปฐมภูมิพื้นพิสุทธาธารทั่วประเทศ ด้วยพระมหาจักรเขตต์
ชั้นเข้าเป็นคม ครั้นนหม่อมมหาพรหมจึงลงมา เพื่อดูพื้นพิสุทธาตามตำหรับ
จึงเห็นแจ้งว่าภักทกัปเป็นแก่นสาร ด้วยปัญจประทุมามังเกิดมี จึงชวน
กันน้อมเกล้าเกล็ดงตั้งธำชุกการ ส่วนวงศ์ดิ้นกับันดาตโธชาขึ้น มหาพรหม
ทั้งหลายก็ชวนกันดำภาณูรีนวรรธ จึงบังเกิดหทัยไหวหวาดประหมาดหมด

อดมิได้ ก็ชวนกันบริโภคน้ำเข้าไปซึ่งวันคืน จึงบังเกิดกามราคะราคะให้
 เว่าร้อน ครั้นถึงวันคืนแล้วจึงฝันฝันบริโภคน้ำเข้าไปดื่มน้ำคนด้วย
 หยาบคาย ที่นั้นรัศมีพรหมทั้งหลายก็มัวหมอง ด้วยบริโภคน้ำรสของ
 อันตามก เพราะเกิดกามราคะเร่งวิตกตามคำสำหรับ รูปเทพยเจ้าก็อันตรธาน
 กลับเป็นชายหญิง มีกรรมดลประสงค์ ตั้งอสังกรรมสังวาศกามารมณ์ จึงร้อน
 ถึงองค์อิศราภาพพรหมผู้มีศักดิ์ ด้วยในพระทัยเธอเห็นแจ้งประจักษ์
 จิตโลก จึงทรงประสาธตตั้งสำหรับระงับโคกทุกสิ่งสิ้น ทั้งไฟน้ำแดดมดิน
 อชฎากาศ อิกเขาพระสุเมรุมาศราชภูษา ทั้งพระจันทร์พระสุริยาเป็นลำดับ
 ทวีปใหญ่สำหรับกับประกอบศรี ทวีปน้อยสองพันอันมีเป็นบริวาร อิกสรรพ
 พฤษภาสารทั้งน้อยใหญ่ สรรพสัตว์จัตุบาททวิบาทไตรบาททั้งใหญ่น้อย อิก
 เครื่องบริโภคน้ำอุปโภคใช้สอยสรรพการงาน ถ้วนแต่องค์พระมเหศวร
 ศักดาหาญทรงประสาธตทุกสิ่งครบ . ทั้งปีเดือนคี่วันนั้นก็จบตามเวลา
 อิกท่มยามโมงบาตนาฬิกาทุกสิ่งปวง อิกหาวเหล็กและแผ่นทองกาตไทย
 สรรพเคราะห์ทั้งน้อยใหญ่ยวมชั้น มฤตยูทุกทิศทุกทิศอันธูรินทราหูจร ทั้ง
 ห่วงเฉียงแตรมนอนวันปตอตเนา อิกฤดูเดือนคี่วันนั้นตามเวลา
 ถ้วนแต่องค์พระมเหศวรศักดาทรงประสิทธิ์ประสาธต จึงได้ตั้งแต่งเป็นคำสำหรับ
 พระราชพิธีทั้งหลาย

เย ชนา อันว่านรชาติหญิงชายจะปลูกเรือน จึงให้หาพิชัยฤกษ์
 ปีเดือนโดยคำสำหรับ ทำให้ถูกต้องตามฉบับแบบโบราณ จึงจะอยู่เป็น

สุขเกษมด้านต์ ภิญโญยาว เพราะประพฤติถูกตามเรื่องราวโบราณมา
ท่านผู้จะสร้างเข้าเรือนแต่เคหาที่อาศรัย

ย่อมไปตัดไม้ บำไต้ฝ่ายเหนือ นางไม่ให้ตายเหลือ เล็กตรงตัดเอา
กตงตากถากเถตา บุ่มเปาหุตา สรรจัตตวาท เล็กมาตัวนดี ปราศจาก
หมัด เป็ดไซ้ไก่คอด เขียงยักดัดกรอด กัดคอดไม่เอา แกดงสรร
กตงเถตา ตัวนเล้าถาพร แบกรอดเรียงหมอน นางนอนเหนือเตียง
ชวนชู้เคียง นางเรียงเข้าห้อง เคษหนึ่งเคษสอง เงินทองมากมี เคษ
ด้ามเคษดี เปนเคษฐีชาวนา เคษหกเคษห้า โรคาสุนัขหาย ท่านผู้รู้
ดูหมาย จำเพาะเหมาะตา คำเรื่องโปร่งฟ้า ต้องตำราเอกโท คุโตใหญ่
โต เอาเปนเล้าแรกเล้าขวัญ วางเคียงเรียงวัน ชวนกันปอกมัด ดงเดิน
บรรทัด จัดเหมาะเจาะเล้าร้าง ปรุงทำด้าร้าง ตามระบอบชอบควร บัดพลัด
ถั่วถั่ว ถั่วกรุงพาด ใหว่พระภุมเจ้าที่ พระชนนีทรงศักดิ์ บอกทั่ว
อารักษ์ เทวฤทธิอิศรา หาท่านผู้รู้มา ประทำน้ามนต์ ฤกษ์ได้ให้คน
ปราบพันที่ดิน ขุดหลุมเล้าร้างขึ้น ยกเล้าเข้าวาง ไว้บนชาหย่าง ตาม
ระเบียบเรียบร้อย หน่อกล้วยหน่ออ้อย ผูกแอมแนบปลาย มุดโคตะลาย
ดินสอพองประกอบ ทาครอบครอบ ตามระบอบแบบโบราณ พอได้
เวดากาด ไก่แก้วแจ้วขัน พวกพ้องพงศ์พันธุ์ ปดุกกันพร้อมหน้า หมายพดู
หามา เมื่อเวดากาขวัญ ไต้ไฟให้กัน พัดวันชนของ พวงเงินพวงทอง
ดอดคดองปลายเล้า ผ้าเลิดเพริศเพรา ท่านผู้เฒ่าจัดแจก เล้าขวัญ
เล้าแรก เปนแผนกแปดกลี ผ้าด้าอย่างดี คดิกดุมหุ้มห่ม เห็นอร่าม

งามสม แฉ่มแจ่มแจ้งได้ ให้จุตเทียบชัย คิดไว้ทุกต้น ตั้งขันนํ้ามนต์
 มงคลพิธี นํ้ามันแบ่งแต่งดี มีจบครบครัน จึงยกบาศรีด้ามขึ้น มาทำขวัญ
 เจ้าพระยาไม้ ท่านผู้เฒ่าเข้าใจ เอามาโดยเลียบแซม เบญจมาศนางแย้ม
 บานมิโรยดาวเรือง แดวขาวเหลือง ถ้าเกิดเนคนาย เหมทองผ่องพราย
 พรรณรายรังษี เข้าขวัญบันดี ประดับประดา มติซ้อนมติดา หามา
 ตามได้ เรียงเรียบเลียบได้ ยอดไข่มุขมกร ขึ้นบนถั้วถั่ว ถั่วถุกไม้ตาย
 ขนมหักตาย ใส่ไว้ชั้นกลาง ของคาวต่างๆ วางไว้ชั้นต้น ประเดรัฐ
 เกิดขึ้น มงคลสวัสดิ์ ส้มด้วยจารีตประเพณี ทำมิ่งสิ่งขวัญ ให้ให้ขึ้น
 เปนสำคัญ ถิ่นของอวยชัย ฯ

๒

๑ ศรีสรีธดาพร บวรวิไลในโลกเกิด ขออัญเชิญเทพยเจ้า
 ผู้ประเดรัฐมหลัทธิ อันเป็นที่พึ่งพำนักนรากร เชิญช่วยทรงอนุสร
 ประสาทมล ให้บังเกิดสวัสดิ์มิ่งมงคลที่เคหา ขอองค์จอมจักรวาฬาไกร
 าศโลก จงมาช่วยประสิทธิ์มฤคโชคมหาชัย แล้วประสาธนามพระยา
 ไม้ไว้ให้สืบสม ควรเป็นที่เกษมสำนัสดำริภมย์บำรุงรัก

เล่าหนึ่งประจักษ์ ชื่อพรหมพิทักษ์ฤดาบ เล่าสองเนคนาย ชื่อ
 นารายณ์เรืองภพ เล่าสามงามดบ ชื่อจบพระนคร เล่าสี่บวร ชื่อสุวรรณ
 ขวัญเมือง เล่าห้าภาเถื่อง ชื่อเรืองราหู เล่าหกสมบุญ ชื่อเจ้าคุณ
 พระคลัง เล่าเจ็ดร้อยชั่ง ชื่อบังโพยภัย เล่าแปดนั้นไซ้ ชื่อชัยมงคล
 รอดหนึ่งเปนนั่น ชื่อประจัญมารา รอดสองโศภา ชื่อมหาโภคทรัพย์
 รอดสามงามสรรพ ชื่อคืบถ้อยความ รอดสี่มีนาม ชื่อห้ามทุกขร้อน พริ้ง

รู้เรียงหมอน ชื่อสุนทรพิทักษ์ พริ้งพริ้วศักดิ์ ชื่อพระลักษณจำทอง พริ้ง
 ดกดีทั้งสอง ชื่อห้องไฉยาศน์ ชื่อหนึ่งธาดา ชื่อมาศนพคุณ ชื่อต้อง
 ดมบุญ ชื่อเจ้าคุณอัมพร ชื่อด้ามงามอน ชื่อมังกรต่อแก้ว ชื่อดีดีแก้ว
 ชื่อแก้วศักดิ์ศรี ดงยันทงคู่ ชื่อชนูจ้านง ดงด้ามงามทรง ชื่อฉนวนศรีเรือง
 ชัย คุ่มเด่นัยคจัญไร โปษภย์ไม่มี ให้นามตามที่ ประดิษฐานทุกอัน

บัดนี้ข้าพเจ้าขออัญเชิญขวัญเจ้าพระยาไม้ อันเทียวสัญญาจรกระเจิง
 อยู่ในไพรพนาเวศ ด่วนสู่วังค์พงศ์พงศ์เผ่าพันธุ์ เรียบเรียงวันตรุณ
 รนจำเริญ ในพนัศพนมเนินสุดที่จะนับ บังเกิดสำหรับกับประดับดง
 พระชนนีทรงทุกสิ่งอัน มีด้าวพันเพียบพิภพ เต็มมหรณพเนินแนวไพร
 เชิญพระขวัญมาอย่าไปชมในพนาวาส ด่วนแต่รุกขชาติต่างต่าง เหล่า
 ยูงยางพยอมประยงค์ รักวังรงโรคทุเรียนเรียง เขียนมหาดเหียงหิงหายหัน
 โมกมุกมันมะม่วงโมง เกาวัดย์โยงระย้าย้อย เคี่ยมเคช้อยตะเคียนคาง
 คัดเค้าชานางฝางแพมมะฝ่อฝืน อ้ออินทนิลกถินกะทูน เพกาทุมมะกอก
 กัก ดีเดียดดักโคกชুমแดง ประดู่แดงกะโดนโกรณ ทั้งถ่อนโทนทอง
 แทงทวย กร่างไกรกรวยสดวยดง ปรางปรุปรงมะปริงปริง ดินจีจิกแจง
 จันทน์จวง พลุไฟดพลวงพลับพลึงพลอง เต็งหมากต้องตูมมะตาดเตว
 กรรณิกามะกอกแก้วเกดตะโก โภกพายโพกะดำพอ เล่มดล่อมดล่อมด้าว
 เหลาहतตานโอดเดตา ชิงชันกันเกรา มะตูมเดื่อ ต้นตาเลื้อยชกซากซาง
 ดุกรรมกร่างมะกรูดกรัก กดำพักกฤษณา รสโอสาน่าชื่นใจ เชิญพระขวัญ
 มาอย่าไป ชมวิสัยชาติบัณณิ การเวกบินกเรียนร่อน มยุเรศพ่อนกนิรว่า

เดี๋ยวเราร่ำระหังเรื่อย จักรจันเจ้อยแจ้วจับจิตต์ ลำบันทิตกระทาโรม
 อีตุ้มตะกรุมโกรมกรอดร้อง เหมหงส์ท่องด่องดอยบิน เหล่าหัดดินแด
 อินทร์ นางนวลโนรีดีดีควา เบญจวรรณาดำดิกาแก้ว ดูเหวว่าแว่ววิเวก
 ไพร พระขวัญเอ๋ย เชิญมาอย่าไปชมวิสัยสัตว์จุบาท ถ้วนหมู่กุญชร
 ชาตินายเนติ สกุนเกิดบวรลักษณะ สรรวมต่าง ๆ ต้อง เมื่อกนิพผ่อง
 ดังขัณฑ์มธุรส เยื้องประยูรสูงใหญ่เยี่ยม เมื่อกนิตเนียมแนมพินาย บรवार
 หลายลัดดอนด้อม ฝูงเคี้ยค้อมกับคังเคียง ดังสุรเสียงอยู่แข่งแซ่ งามประกัน
 แปรแปรอยู่เปรี๊ยะปราง ยกหูหางระเห็จเห่ เลี้ยเลี้ยดเล้เข้าแซกแซง แม่
 แปรกรแรงร้ายรามา งวงไขว่คว้าเที่ยวตราตรวจ เปนหมู่หมวดอยู่เกดดอน
 กลาด ถ้วนเชียวชาญกุญชรชาติ อติเรกราชดีห์ดีห์ ถักกระทิงหมู่เตี้ยผา
 เหล่ามหิงษากาษรดีห์ ฌมันชะมดหมีแดหมูเหม้น ถึงโตเด่นค่อนกระต่าย
 ฝูงแรทรายทรายคนอง พระขวัญอย่าปองท่องท่องธาร ห้วยละหานหินเหว
 ผา แห่ดั่งคีตาตาดเดือมต่าย ศิขรินรายด้ายคงคา ฝูงมัจฉาชาติกุมภัด
 เงือกงูมีหมู่มังกร เหาจรประจำวัง กรกฏกึ่งกึ่งแถมังกง พิมพาตะพง
 ตะเพียนทอง พระขวัญอย่าปองไปชมเชย เชิญขวัญเจ้าพระยาไม้ทั้งหลาย
 เอ๋ย อย่าหลงเชยนั้นไม่ส่ม อย่าหลงชมนั้นไม่ชอบ ผิดระบอบโบราณไป
 เชิญขวัญเจ้าพระยาไม้ จงมาดังอยู่ในเคหัดถ่าน เชยชมศฤงฆารบรवार
 รอบเรียง คับคั่งเคียงเคียงผู้คน งามเหนือต้นดูดำเดิด สุดประเสริฐ
 ตำรวัด โภคสมบัติอันบวร เครื่องบรรจรรูรณ์ที่บุตาด สุดสอาดอันเอก

เอี่ยม เลื่อพรมเจียมงามบรรจงพร้อม อดังการไปด้วยเครื่องหอมประดิษฐ์
 ประดับ ตั้งดินทรพยับหมื่นพัน ทั้งหิริญนพรัตน์ โภคสมบัติเด่นเด่นย
 เจริญพระขวัญเจ้าพระยาไม่วางหายเอ๋ย จงมาอยู่เป็นสุขในเคหสถาน ให้
 ดำราญดำเร่กิจ จุจถ้อยคำข้าพเจ้าประสิทธิ์โหราจารย์

บัดนี้เวดากาดจวนฤกษ์ยาม จงชวนกันกระทำตามประเพณี เอา
 แป้งหอมน้ำมันดีมาจเจิมเจดิมเข้า เอาน้ำมันต์ประพรมเล่า เอายันต์
 บิดเข้าจงเร็วไว

กันพำกันไฟ โปษภัยทั้งหลาย จวนฤกษ์พรรณราย วุ่นวายแต่ง
 ตัว เขามองคดแจกทั่ว ตามอย่างตามธรรมเนียม เอะอะตระเตรียม พร้อม
 พริ้งตึงใจ ประคองเล่าเข้าไว้ คอยท่านผู้ใหญ่บัญชา พอได้ฤกษ์เวดาก
 ปลูกกล้วยเป็นทอง ท่านจึงให้ต้นข่อย เข้าเป็นสำคัญ ให้เดือนต้นขึ้น
 ตามตา

ผู้เฒ่ามาประนํานนต์ ทุกตัวคนถ้วนคนขยัน ยกเล่าพด้นพันท่วงที่
 เลี้ยงมะม่วงไปมา ฉวยมัดพร้าวว่าด้ายระยาง ทำต่างต่างตามจำนง ยก
 เล่าส่งตรงเล่อกได้ สำคัญได้ตั้งใจหมาย ชื่อทั้งหลายรายทุกเล่า ดังล่อค
 เข้าถึงที่ดี แปรยาววิ่งชันไป จันทน์ได้เอากไ้กลับ ดังเขว่นปรับปรุงขยัน
 เขี่ยบจันทน์ถูกท่าทาง แปรตานวางถูกจิ้งหะ เหล็กดาปุกระประกอบดี
 ขวานค่อยตึงแน่นแน่น จับปดิงเขว่นแน่นประกับ แปรหัวเล้าดัดเล่รัจ
 ทนใด คนเข้าใจให้เชิงกลอน จวนแดดร้อนเร่งรัดทำ บ้างส่งน้ำแจก
 หมากรุก คนผู้รู้ให้มนต์ม กลอนระดมดูเรียบร้อย เหล็กดาปุรน้อยค่อยค

เสด็จ มุงท่าดำเฝ้ากระเบื้องหลบ พริ้งฝากรบพันกระดาน พอเสด็จการ
ประกอบฤกษ์ เวลาดึกอาหารเตียง คาวหวานเรียงวรรด อิ่มหน้าหมด
ทุกตัวคน แต่บรรดาคนที่มาช่วย ต่างอำนวยอวยพระพร ให้ท่านเป็น
เศรษฐีถาวรรุ่งเรืองดี ประกอบไปด้วยศิริสุขสมบัติเจริญดี ให้ ให้ขึ้น
ด้ามที่ ดันของอวยชัย ฯ

๓

๐ ศรีศรีสวัสดิภาพบรรพวิเศษ ได้อมฤตยฤกษ์อิศเรศหิรัญราง พอ
แสงสุวรรณรัตนวิจิตรกระจำจ่างแจ้ง ด้วยพระสุริยกรับเร็วแรงรุ่งรังษี
เสด็จ โดยนภาดลวิถียุคันธร เพลอเยี่ยมเหลียมเมรุราชคิงขรเป็นธรรมดา
พอเป็นเวดามัจจุสมัย ประกอบไปด้วยเชิงโศกนิชชัยอันใหญ่ยิ่ง บรรดา
เทพยเจ้าซึ่งสู่สังคีตด้านต์ มีพระกมลแบ่งบานดบายเบิก ด้วยท่านผู้
ปฏิบัติถูกต้องตามพิชัยฤกษ์ของเทเวศร์ ต่างองค์ก็ประดาทพระพรอัน
วิเศษทุกสิ่งสรรพ ปลูกแล้วดำเฝ้าเสด็จพด้นทันฤกษ์ยาม ท่านผู้อยู่จง
ตั้งจิตระณามน้อมประณต เคารพรับศุภพจน์แห่งเทวราช เป็นคำสุภาดิศ
ประสาทสถฤผล ประกอบไปด้วยศุภมงคลศิริสวัสดิ ขออำนาจพระพุท
คุณจงมาเป็นเศวตฉัตรรัตนมณฑล ทางกันต์สรรพภัยในเบื้องบนอย่า
พานแผ้ว ขออำนาจพระธรรมคุณจงมาเป็นปราการแก้วแวดล้อมอยู่โดย
รอบ เป็นเชือกชั้นชั้นเชดต์ขอบคามา บำบัดเสียซึ่งความทุกข์ โศกโรค
โรคาอย่าย่ำยี ขออำนาจพระดังษคุณจงมาเป็นเดชศรีช่วยพิทักษ์รักษา
ขอให้ท่านเจ้าเคหาจกเกษมสุข จงนิรโรคปราศจากทุกข์ภัยอันตราย ทั้ง
อุบัพทั้งทลายฉนวนดุคติโรคา ราชภัยโจรพาตาดอกนี้วรุช วาตะภัย

อันเร็วรุดทั้งอุทกภัย สรรพพาหิรกะภัยทั้งหทัยแด่สรรพทุกข์ จง
 เปิดองปดคหมดยุคอย่าได้ มีมา แก่ท่านผู้เจ้าเคหาจทุกประการ ขอ
 ให้ท่านบริบูรณ์ไปด้วยสรรพศฤงฆารแด่โลกทรัพย์ เป็นต้นว่าวิญญาณกะ
 อวิญญาณกะ ทุกสิ่งสรรพนั้นจงประสิทธิ์ ขออำนาจเทพยเจ้าอัน
 เรืองฤทธิ์จงอำนวยการ ให้ท่านตั้งอยู่ในความเกษมสำราญในจตุริยาบถ
 ทั้งสี่ คือจตุรพรของสมเด็จพระพิชิตโมฬีคำสดาจารย์ ซึ่งทรงโปรดประ
 ทานไว้ ว่าอายุวรรณะสุขะพละนั้น อนึ่งข้าพเจ้าขอต่อเทพเทวัญอัน
 เรืองฤทธิ์ แม้นท่านจะสถิตณที่ใดใด ที่นั้นใช้เป็นมงคลทั่วปริมณฑล
 ปกปัก ด้วยอำนาจเทพยเจ้าช่วยพิทักษ์จงทุกประการ แม้ถึงคราว
 สัมผัสจะจากสถานมีอิฐทิศเป็นต้น ขอเทพยเจ้าทุกคำบดจงอวยชัย ให้
 สบสรรพโภคะหิรัญรัตน์ อีกโลกสมบัติอุปถัมภ์ พร้อมคณามรพงค์จง
 ประจำบำเรอจิตต์ ดุจถ้อยคำข้าพเจ้าประสิทธิ์ดังวาจี้ (สติ ธิ กิจ จั จั สติ ธิ
 กมุ มั สติ ธิ การียตภาคโต สติ ธิ เต โส ชโย นิ จั จั สติ ธิ ตา โภ นิ รนุ ตระ
 สัพพกมุ มั ปติ ธิ เต รก ขนุ ตระ สัพพเทวดานุกาเวน สทา โส ตู ถิ ภวุน ตระ
 เต) ขอพระพรทั้งหทัยซึ่งพรรณนามาฉะนี้ จงบังเกิดมีแก่ท่านเจ้าเคหา
 สถาน ดังถ้อยคำพระอรรคกถาจารย์เจ้าประมวณมา ให้ ให้ชนด้ามดา
 ด้้นซึ่งอวยชัย ฯ

ทำขวัญเข้า

๑ ศรีศรีวันนั้นก่เป็นวันดีอันเกิดตบ ข้าจะยกคุณแม่พระโพธิ์พอก
รำพรรณ จะได้ก่ด่าอ้างเป็นทางทำขวัญตามโบราณ หนึ่งข้าจะขอ
อัญเชิญเทพดาเจ้าทุกสถานมาสถิต ทั้งเจ้าท่งท้าวราฤทธิมีศักดิ์ อีกทั้ง
ปู่เจ้าในเหวผาภูเขาเขิน ซึ่งสถิตอยู่ในไตรภพรอกชอกเนินศิรธาร หนึ่ง
ข้าจะขออัญเชิญพระจอมมัญจวนทั้งชั้นพรหม อีกทั้งนางอัม্বরดาวสนมใน
ชั้นฟ้า นางพระขรรค์พระคงคาท้าวนาคนิ ข้าจะขอเชิญได้ยี่เจ็ดขึ้นตาม
ประสงค์ หนึ่งข้าจะขออัญเชิญองค์พระศุติ ทั้งเทพดาในราชย์ทุกถวนหน้า
ขออัญเชิญได้ตั้งลงมาสู่มณฑล รับเครื่องตั้งตั้งเวยบนที่บวงสรวง แล้ว
เทพดาเจ้าทั้งปวงจะได้ช่วยอวยชัย วันนั้นก่เป็นวันจะมีดาวใหญ่เป็นต้นพัน
ข้าจะขอกล่าวอนุสนธิโดยปรารภ ถึงกำเนิดที่จะเกิดแม่พระโพธิ์พแต่เดิมมา
นั้นก่เป็นคำปรัมปราแต่ก่อน ตอนแรกแต่ครั้งตั้งปฐมเหตุมา แต่เดิมที่
มีฤๅษีมหากะโดยโกฏ อยู่ในอารัญฐานโศษถือเอกา แต่ครั้งว่างพระพุท
ธาส์นาในครั้งนั้น เกิดเหตุผลชอบกตครันโลกพิภพ เตี้ยดินฟ้าอีกกระตก
เป็นโกตา เพี้ยหิ้งก็ตั้งต้นสนั่นมาด้วยทันที เกิดวิบัติพิบัติเดือดเข้าด่า
กระจายจร ตกอยู่หน้าคันชกฏที่คิงขรริมฝั่งสระ เห็นขอมน้ำมันไต่พระมุนี
นารก เข้านักชนอยู่ริมหาดแดดด่าง เป็นต้นก่ขอไปในระหว่างริมกฏ
องค์พระมุนีนั้นก่เป็นพิศวง จึงได้แต่งธรรมบรรจงริมวาริ แต่พอเข้า

ฤดูหนาวเข้าด้าดีก็แก้จัด พระโยคีก็มีความโสมนัสดีทุกเวลา ว่าผลไม้
 นมโอชาหอมกระหิบ ตัวเราเองก็พึงเคยพบในครั้ง^{๕๕} แต่พระคุณมุนี
 นิกรในจิตต์ ครั้นจะเสพยาฤกษ์ก็กลัวว่าเปนยาพิษอันแรงร้าย จำจะนั่งอยู่
 ตูยแบบคายนของบักขา ดั่งคุณีแดงคุณากงพาหุ มาบินตรงดงสู่ผาหาร
 ถ้าแม่นนกกินได้ไม่วายปรารถน่นั้น^{๕๖} ชาวเราก็คงจะเสพยาฤกษ์ได้ง่าย
 คาย มนุษย์ในโลกย์หญิงชายจะได้เป็นสุข ในครั้ง^{๕๗}นมแต่ทุกข้ออาหาร
 นมจำเดิมกาดแต่นั้นมา ยังมีบักขาหมู่กระจาบ พวกนั้นโผบินบินฉาบ
 เม็ดตเข้า กินแล้วกินเล่าจนอิมหน้า พระดาบศก็เก็บทำแต่นั้นมา จึงเป็น
 ข้อความตามตำราคำโบราณ ว่าพระฤกษ์เธอประสิทธิ์ธิริญาหารดังกล่าวไว้
 พอได้มหาโชคชัยทุกถ้วนหน้า ให้ให้ตามกันขึ้นตามลาดันของเอารชัย ฯ

๒

๑ ศักรัวันนั้นวันดีเป็นต้นลบ ข้าจะขอเชิญขวัญแม่พระโพธิ์พอย่า
 หมองหมาง เชิญเกิดมาสู่ยังนางในวันนี้ ขวัญแม่เอ๋ยอย่าเลยหนี่ต้นตกใจ
 เมื่อยามลมพัดระบัดใบดัมระคะ ขวัญแม่เอ๋ยอย่าเลยตะเทียวด้ญจร ขวัญ
 แม่เอ๋ยอย่าไปหลงอยู่ในหมู่กัณธูรางค์นาฏ ขวัญแม่อย่าไปเทียวขึ้นยังฝั่ง
 อโนดาตริมบรรพต ขวัญแม่เอ๋ยอย่าไปเพดินเทียวเดี่ยวดัดให้ไกลคา แม่
 อย่าไปเพดินชมในยมนาฝั่งนที ขวัญแม่เอ๋ยอย่าหลีกไปให้ไกลที่พ้นนอก
 เขตต์ ขวัญแม่อย่าเทียวเตรเนรเทศด้ญจรไป ขวัญแม่อย่าหลงเข้าพงไพร
 ชมถึงหัดด้ว เลื้อยลี้มีดาร์พัตมฤคา เลี้ยงชนี่มีปาร้องโด่งดัง ขวัญแม่เอ๋ย
 อย่ามัวไปงหลงฟังไม้ค้องการ ขอเชิญขวัญแม่มาอยู่สู่สถานประจำที่ ถ้า
 แม่นจะขอฤกษ์ให้ได้ง่าย ถ้าแม่นจะขายฤกษ์ก็ได้ด้มีราคา ข้าพเจ้าจะขอได้

อังคาสไว้ ในพระดำสนาเมื่อแผ่นดิน จะได้เป็นอาณาประโยชน์ตนไปภายหลัง
 แล้วจะได้กวตหน้าตามตำราโบราณมี ขวัญเอ๋ยอย่าเลยหนีไปห่างไกล
 ขวัญเมื่อย่าตกใจให้ฉุนเฉียว เมื่อเวลาเขาตรงดงเคี้ยวเกี่ยวกระทัด แล้ว
 มัดควมรวบรัดผูกเป็นกำ, ขวัญแม่เอ๋ยอย่าเลยตกใจช้ายาวกระทัดตอน เมื่อ
 เวลาเขาควายเทียมไถไถ่ถอนตากเข้ามา ขวัญแม่เอ๋ยอย่าเลยตาห่างตาน
 ขวัญเมื่อย่าตกใจเมื่อไถ่ในตานดำดกระบืออย่า อุด้าห์เก็บกวาดมาร่อนทำให้
 ด้อดอุด้าห์ผู้พิทักษ์ตักขึ้นพัดกระพือ แต่ชั้นฟางลึกนักก็มิได้คิดมือเข้าปะปน
 ด้อดอุด้าห์เอนำมันจันทน์สรวรรคนำอบปรุง กระแจะพร้อมหอมฟุ้งไป
 ด้วยกลิ่นจันทน์ ขอเชิญขวัญแม่กดับจรรจิดมาสู่ที่ ขวัญแม่เอ๋ยอย่าหลง
 ตามลม จมมาชมบายศรีแก้วสุวรรณ แต่ล้วนโลภาทิ้งหาชั้นวิไลยนัก ชั้น
 ที่หนึ่งนำพิงรักพิศดู ล้วนแต่กินรินบินเป็นหมู่แต่ดัดแวววาว ชาวเหนือ
 เครื่องประดับงามล้นนัก กิณนางต่างคนล้วนรำพัน ล้วนแต่กายาสง่า
 งอนควรพิศวง ชั้นที่สองทองเบญจรงค์ลายกระหนก มีหมู่บัณฑิยานก
 เทียวโฉมผิน แผ่นปัดหางกางบินลงชายหาด มยุราหงส์เหิมราชคนองร้อง
 ดงเด่นน้ำในลำท้องอโนดาต แต่แต่ล้วนดุกุณาบัณฑิยาชาติอยู่มากมี ชั้นที่
 สามงามคืดเขียวสด ประดับแล้วไปด้วยแก้วมรกตดวงจินดา แด่วิจิตร
 รูปพิทยาจรฤทธิราวี เข้าแย่งผะกานำผลอดหม่าน ชั้นที่สี่มีชาวทเลตัก
 แด่คุดดินฤกษ์ออกครันครักเป็นตะดอกร น้าเบียมฝังถึงกระดอกรชนกต่างหาด
 มีรูปดูบรรณคาบนาคราชแล้วบินไป ชั้นที่ห้าเป็นมาโดยกรองด้วยแก้ว
 ดีเหลืองชาววาวแววแดงระยับ ที่เขี้ยวก็เขี้ยวปีกแมลงทับไม่เปรียบได้

ขวัญแม่เอ๋ยจงมาเนาในสถานนี้ ทั้งท่านเจ้าของในท้องที่ก็ให้สุขสวัสดิ์
 มีทรัพย์ดินดินโทมนัสดีแสนสุขาภิรมย์ ทั้งแก้วแหวนเงินทองให้กองมาอุดม
 จนมากมุล ความเจ็บไข้ให้หายสูญทั้งอันตราย มีบุตรหญิงก็ให้ ดับด้าย
 มีบุตรชายก็ให้ ดับพระลำดนา ให้มีข้าคนช้างม้าโคกระบือ ชาวนาชาวไร่
 ก็ให้นับถืออย่างจริงจัง จะนึกถึงไรให้ ได้ทุกอย่างดังประสงค์ หนึ่งทรัพย์
 ก็อย่ารู้ ทั้ง สักให้คงทุกเวลา ถ้าท่านจะทำนาก็ให้ ไร่ร้อยเกวียนถวน
 ถ้าท่านจะทำสวนก็ให้ ได้ผลไม้มากมี ถ้าท่านจะทำราชการก็ให้ เลื่อนเป็นที่
 ชุนนางให้ปรากฏยศอย่างคนราชา ให้ ดับบุตรนัดดาตั้งแต่วันนี้ ท่านจงเป็น
 เศรษฐีมหาเศรษฐี ให้ ดับต้องเข้าสามที่ ให้ ร้องเออชัย

ทำขวัญนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (เสด็จ) แต่ง

๑ ให้เอเยะรด่าวกล่อม พร้อมกันวันนั้น ฤกษ์งามยามดี เป็นศรี
ศุภวัน มีความปรโมทย์ ส้มโฆทำขวัญ ต้นเข้าทั่วกัน ขอบขันธ์เดมา
พระโพธิ์พเจ้าเอเย เคยบำรุงรักษา ต้นเข้าในนา งามน่าปลื้มใจ เข้าไว
ออกรวง พุ่มพวงไฉว ทรงยอดทอดใบ ทุกไร่ทุกนา เข้าหางน้ำผ่าตาม
งามนั้กงามหนา ออกรวงระย้า น้ำขมมาขมมาย นาทุ่งกรุงเก่า ต้นเข้า
เหลื่อเหลาย แดกกอกกระจาย เน้นหนาน้ำรัก ทั้งเข้าน้ำดำ ดำน้ำประดัก
เรียกว่าน้ำปัก แต่งตัวต้นกล่อม กลัดยอดผ่าตาม งอกงามน้ำขม ดุ้ดะพริ้ง
ดั่งผล ดาวดาวชาวเมือง ฝนฟ้าเจ้าเข้าเอเย ตกเซยอยู่เนืองเนือง ต้นเหลื่อ
มาบเหมือง น้ำขังคั่นนา น้ำแควพิษณุโลก ไหลโกรกตงมา เหลื่อต้น
พันท่า มากกว่าทุกปี น้ำแควระแหง เรียวแรงเต็มที ไหลหาดากมากมี
แตกแม่ตงมา น้ำแควศรีราช คาคาชนักหนา ท่วมหินท่วมผา ท่วมคิลา
เผาปูน น้ำแควประดัก ชักเต็มเพิ่มภูด หล่มเคยเพ็ชรบูรณ์ อุดหนุนตงมา
นาทุ่งน้ำดำ น้ำขังคั่นนา เลียงต้นเข้ากล่า น้ำรักเต็มที แหวงนครเด่นา
น้ำท่าเต็มคี่ น้ำฝนก่มี ตกเต็มทุกวัน แหวงอุไทยรอบกรุง เข้าทุ่งทั่วกัน
ทุ่งไหนทุ่งนั้น น้างามเหลื่อใจ ต้นเข้าออกเขียว กัดัวจะเกี่ยวไม่ไหว

คุน้ำปดมีใจ ทุกไร่ทุกนา จะคุน้ำฝน เหล็ดด้นนักรหนา จะคุน้ำท่า ชนมา
 ทุกวัน เจ้าบ้านผ่านเมือง แต่งเครื่องทำขวัญ บูชาดาร์พัน พวงเงิน
 พวงทอง รูปเทียนเข้าคอก ดอกไม้อยกรอง แก้วแหวนเบนกong
 ทำขวัญครันครบ บายศรีเงินเรืองรอง บายศรีทองเดิดตบ ทำขวัญ
 พระโพล่พ นอบนบบบูชา หัวหมู่มี่ บายศรีซ้ายขวา ถ้วยอ้อยโสภา
 เครื่องกระยาลังเวย ส้มดุกพร้าวตาล คาวหวานของเสวย ทั้งชนมนมเนย
 ยี่ชวถั่วงา แป้งหอมน้ำมัน จวงจันทน์กฤษณา น้ำกุหลาบอาบทา แป้ง
 ดัดดาร์ภี เชิญพั่งกล่าวกล่อม เพราะพร้อมดนตรี พิณพาทย์มโหรี
 กลองแขกบับชา ขวัญเข้าเจ้าเอ๋ย เชิญมาแม่มา ท้วทุ่งไรนา เชิญมา
 พร้อมกัน มาเซยมารม ส้มโกลทำขวัญ ดั่งของดาร์พัน บรรจงบูชา
 ให้งามทุกต้น เมื่อดมดให้นักรหนา น้ำฝนน้ำท่า มีมาพร้อมแล้ว แต่งตัว
 แต่งรวง ราวกับพวงพุ่มแก้ว ต้นใบให้แพรว เพริศพรั่งเพราดา ออกรวง
 พวงผลเหล็ดด้นนักรหนา ทุกไร่ทุกนา อย่ามีอันตราย อารักษ์รอบกรุง เจ้า
 ทุ่งทุ่งหุทาย พระที่นั่งเจ้านาย เชิญช่วยอภิบาล ให้เข้าดั่งต้น ออกผล
 ตระการ เมื่อดรวงเบี่ยมปาน เข้าทิพล้าดี ให้ได้ โดยมาก เต็มภาคภูมิที่
 นาทุ่งให้ดี นานักให้งาม ให้ได้เกี่ยวเร็วรวดเร็ว ให้ได้นวดเดือนด้าม
 ให้ได้เมิดมากขาม ซอซายอย่ารู้ขาด คงถนนวนา เกวียนตระห้าหกบาท
 เข้าดาร์ทองตลาด คาดถึงตะเพอง ให้ถูกเต็มประดา ทุ่งนาถวนนาเมือง
 ยุงบ่าเฝ้าเฝ้า เวงวัดตระเตรียม เข้าหวดวงให้เหล็ดดาง ยุงขุนนางให้
 เต็มเบี่ยม ยุงไพร่ตามธรรมเนียม มีกินทั่วกัน พระสงฆ์สามเณร เข้าเพน

ให้พอนั้น เครื่องกิจเครื่องกัณฑ์ จันหันนิจกัทร เข้าเหต้อเกิดอตุก
 ถูกไม้แออัด เนอปลาดารพัด ทุกสิ่งสารพัน พระพิรุณเจ้าเอย ปรายเปรย
 ฝนสวรรค์ ชาติเชยทุกวัน ตกตามเทศกาด พระคงคาไหลตื้น ถ้วนทัน
 ทุกสถาน แต่พอประมาณ อย่าให้เหือดต้น เขียวขวัญเมเมา ทุ่งน้ำท่า
 นาฝน ท่วมทุกแห่งหน จนต้นนาดอน อย่มากอย่าน้อย ค้อยขึ้น
 ค้อยหย่อน ต้นเขาแก่ออน ฝนขึ้นฝนลง พอเหมาะพองาม ตามต้อง
 ประสงค์ นาชนแฉะทรง คงอยู่นิ่งนอนง อยาเพ้อตดเตือน จนเดือน
 สิบสอง ดำน้ำดำคลอง ท้องทุ่งไร่นา กว้างเข้าตากดอก ออกรวงระย้า
 จึ่งค่อยเค็ดอนคตา ถอยถดตดง นากัหย่อนฝนตาม เข้างามยิ่งยง
 หมายได้โดยจง คงเหมือนถ้อยคำ ให้เขาเต็มนา ขอให้ปลาเต็มน้ำ
 ต้นเขาที่ท่า เม็ดผลบริบูรณ์ ให้ ให้ ให้

๐ ให้เอ๋ยอย่าพรัน	ขวัญเข้ามาแล้ว
ให้เอ๋ยอย่าคร้าม	เข้างามเหต้อแล้ว
ให้เอ๋ยอย่ากลัว	เข้าแต่งตัวแล้ว
นาในนานอก	เข้าออกรวงแล้ว
เขาเจ้าเขาเห็นยว	ได้เกี่ยวอยู่แล้ว
ไซโยพ่อแก้ว	ต้นุกแล้วป็น

ให้ ให้ ให้ ๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

ตำบลถนนราชบุรี จังหวัดพระนคร

วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒